

Limburgs *Landschap*

JAARVERSLAG
2021

STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

Jaarverslag 2021

*Met inbegrip van Stichting Robur – Bedrijven voor Het Limburgs Landschap
en Landbouwbedrijf Limburgs Landschap BV.*

JUNI 2022

INHOUD

	RAAD VAN TOEZICHT	4
DEEL I	1. DOORGAAN	5
	2. HET JAAR IN VOGELVLUCHT	6
	3. KERNTAKEN VAN HET LIMBURGS LANDSCHAP	14
	3.1 Aankoop	14
	3.2 Beheer	17
	3.3 Inrichtingsprojecten	23
	3.4 Erfgoed	25
	3.5 Kasteeltuinen Arcen	30
	4. COMMUNICATIE	34
	4.1 Publiciteit	35
	4.2 Erfgoed- en ontvangstlocaties	38
	4.3 Fondsenwerving	38
	4.4 Achterban	39
	4.5 Vrijwilligers	40
	4.6 Samenwerking	42
	4.7 Beleidsbeïnvloeding	43
	5. ORGANISATIE	44
	5.1 Bestuur [Governance, juridische structuur en bezoldigingsbeleid]	45
	5.2 Personeel	46
	5.3 Integriteit	48
	5.4 Ondernemingsraad	48
	5.5 Risicoparagraaf	50
	6. BIJLAGEN	53
	6.1 Missie en visie Stichting het Limburgs Landschap	53
	6.2 Leden Raad van Toezicht	54
	6.3 Relevante [neven]functies Raad van Toezicht	55
	6.4 Raad van Advies	56
	6.5 Organisatie per 31-12-2021	57
	6.6 Commissies per 31-12-2021	60
	6.7 Stichting Robur	61
	6.8 Specificatie natuurterreinen per 31-12-2021	62
	6.9 Overzicht inrichtingsprojecten	67
	6.10 Verantwoordingsverklaring	68

DEEL II FINANCIEEL VERSLAG OVER 2021 **72**

JAARREKENING GECONSOLIDEERD 2021 **73**

Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten	82
Toelichting op de balans	84
Toelichting op de staat van baten en lasten	91
Toelichting lasten verdeling	96

BIJLAGEN **109**

Bijlage A	
Mutatie-overzicht natuurterreinen 2021	109
Bijlage B	
Afschrijvingen 2021	110
Bijlage C1	
Projectenlijst jaarrekening 2021	116
Bijlage C2	
Projecten afgerond	122

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT **124**

BEGROTING 2022 **126**

COLOFON

Redactie:
Stichting het Limburgs Landschap

Ontwerp en opmaak:
infour, Heerlen

Druk:
Andi Smart Print Solutions

Foto omslag:
Stichting het Limburgs Landschap

Stichting
het Limburgs Landschap
Rijksstraatweg 1
5943 AA Lomm

T 077 - 473 75 75

www.limburgs-landschap.nl

RAAD VAN TOEZICHT

Plannen is lastig, vooral als het over de toekomst gaat. 2021 was zo'n jaar waarop dat bij uitstek van toepassing was. Het maakte weer eens duidelijk dat naast planmatig werken, ook flexibiliteit en improvisatievermogen belangrijk zijn. Gelukkig heeft Het Limburgs Landschap dat allemaal in huis, zo heeft de Raad van Toezicht kunnen vaststellen.

Want wie had kunnen voorzien dat er na "gewone" corona ook nog alpha-, delta- en omikron-varianten zouden opduiken en dominant zouden worden, met allerlei soorten maatregelen en lockdowns tot gevolg? Wie zag aankomen dat in 2021 onze collega-organisatie IKL failliet zou gaan? En wie had kunnen voorzien dat na het opstappen van een compleet college van Gedeputeerde Staten de Groninger Johan Remkes als gouverneur een tijdje in zijn eentje het provinciaal bestuur van Limburg zou vormen? Of dat de koning en koningin bij Het Limburgs Landschap op bezoek zouden komen? En ook het zomerhoogwater, met Maas-afvoeren van boven de 3300 kuub per seconde, zat in geen enkele voorspelling. De schade door de overstromingen was er niet minder om.

Maar gelukkig werd Het Limburgs Landschap wel "gewoon" 90 jaar. Op 31 juli, zoals gepland, hebben we het passend kunnen vieren met een prachtige jubileumdag. Ook is gestaag verder gewerkt aan de doelen van het Meerjarenbeleidsplan. Uit de kwartaalrapportages die we in de Raad van Toezicht bespraken werd duidelijk dat er over

een breed front goede voortgang is geboekt. Onverstoort werd voortgewerkt aan het beheer van onze natuurgebieden en de restauratie en het onderhoud van het monumentale erfgoed. Dit jaarverslag doet daar uitvoerig verslag van. Daarbij is natuurlijk ook van belang dat de medewerkers van Het Limburgs Landschap de werkzaamheden weten uit te voeren binnen de gestelde financiële kaders. De Raad van Toezicht stelt vast dat dit ook dit jaar weer is gelukt. Dankzij een zeer gunstig beursklimaat kunnen we zelfs een financieel overschot noteren over 2021. Hierdoor zijn we in staat de continuïteitsreserve – die al een aantal jaren lager was dan de doelstelling – aan te vullen. Zeker met de afgelopen roerige jaren in het achterhoofd en de grote onzekerheden in economie en [internationale] samenleving waar we mee te maken hebben, is het belang van zo'n financiële buffer duidelijk. Het is om deze redenen dat de Raad van Toezicht positief is over de algemene gang van zaken binnen Het Limburgs Landschap en de directeur-bestuurder décharge heeft verleend voor het door hem gevoerde beheer over het afgelopen boekjaar.

Afgelopen jaar heeft de Raad van Toezicht ook het eigen functioneren geëvalueerd. Belangrijk, want het is goed stil te staan bij de doorwerking van de verandering in het besturingsmodel dat in 2020 is doorgevoerd. Van besturen naar toezicht houden is een groot verschil, en dat vergt rolbewustzijn bij de leden van de Raad van Toezicht.

We hebben vastgesteld dat het best wennen is, maar dat we goed in onze nieuwe rol zijn gegroeid. Iedere vergadering staan we er ook expliciet bij stil of we de dingen doen die we moeten doen. Binnen de Raad van Toezicht zelf zijn in 2022 belangrijke wijzigingen in aantocht. De voorzitter van de financiële commissie Els van der Tempel zal eind dit jaar stoppen. Zij heeft in haar twee termijnen als penningmeester van het bestuur een belangrijke rol gespeeld bij de grote ontwikkelingen die onze stichting meemaakte in die periode. Ik denk bijvoorbeeld aan

het zelf exploiteren van Kasteeltuinen Arcen en de totstandkoming van de Landbouw bv. Gelukkig hebben we in de persoon van Pascal Visé een goede opvolger gevonden die nu wordt ingewerkt en in november het stokje over zal nemen. Voor mij als voorzitter zit mijn tweede termijn er eind dit jaar ook op. Dit is dus het laatste jaarverslag waarvoor ik het voorwoord mag schrijven. Gelukkig hebben we in Herm Lamers uit onze Raad van Toezicht een zeer kundige opvolger gevonden. Graag wens ik hem en de rest van de Raad

van Toezicht hierbij alvast heel veel succes. Het Limburgs Landschap is een geweldige club, waaraan ik met heel veel plezier verbonden ben geweest. Ik kan me nu al verheugen op de mooie resultaten die de stichting de komende jaren weer zal boeken voor de Limburgse natuur en erfgoed. Ik zal de activiteiten van Het Limburgs Landschap nauwgezet blijven volgen en ben vast van plan er – dan als bezoeker – volop van te gaan genieten!

Wendy Raab
Voorzitter Raad van Toezicht

DOORGAAN

Dit jaarverslag bevat traditiegetrouw een overzicht van het afgelopen jaar in vogelvlucht. Wie de vele gebeurtenissen waar onze stichting mee te maken had op een rij ziet staan krijgt een indruk van de dynamiek waar Het Limburgs Landschap elke dag weer mee te maken heeft. Als maatschappelijke organisatie staan we midden in de samenleving en krijgen we

met veel ontwikkelingen te maken. De politieke crisis die volgde op de IKL-affaire legde in eerste instantie veel beleidsontwikkelingen lam. Eenmaal aangetreden wist het nieuwe college van Gedeputeerde Staten het natuur- en erfgoedbeleid weer leven in te blazen. Niet alleen kreeg het realiseren van het natuurnetwerk – na jarenlange bezuiniging en

stagnatie – een impuls. Ook pakte het college, op verzoek van onder meer Het Limburgs Landschap, de handschoen op en startte een brede verkenning naar de toekomst van het landschapsbeheer in onze provincie. Bij de monumentenzorg gaf de aangekondigde financiële ondersteuning voor de restauratie van de Grathemer-molen ons het vertrouwen dat we

ook die bijzondere klus kunnen gaan klaren.

De reeds door het vorige college van Gedeputeerde Staten ingezette impuls voor het aanplanten van bomen werd voortgezet. Het Limburgs Landschap voelde zich door dit 1-miljoen-bomenplan uitgedaagd en wist in 2021 maar liefst 70.000 bomen te planten. Zonder de steun van de provincie, onze partner *Trees for All*, vele sponsors en donateurs en de hulp van de betrokken gemeenten zou dit nooit gelukt zijn. We zijn aangenaam verrast door de brede beweging die zich niet neer wil leggen bij de dreigende klimaatverandering en berichten over de teloorgang van de biodiversiteit. We hadden niet durven dromen dat we in staat zouden zijn binnen één jaar ons jubileumbos, het Roburbos, te kunnen financieren én aanleggen. Maar het is gelukt! Samen maken we zo een investering in de groene toekomst van Limburg mogelijk.

Ook in 2021 kregen we weer steun van velen. Een groeiend aantal Beschermers en ook een toenemend aantal bedrijven van "onze" stichting Robur. Vanuit verschillende fondsen mochten we weer bijdragen ontvangen, waarbij vooral het beroep dat we steeds weer kunnen doen op het *Prins Bernhard Cultuurfonds* bijzonder is. Bijzondere aandacht is ook op zijn plaats voor de Nationale Postcode-loterij, die ons nu al 25 jaar steunt. Met een forse jaarlijkse bijdrage waarvoor we de inzet zelf mogen kiezen heeft de *Nationale Postcode Loterij* enorm bijgedragen aan de

ontwikkeling van onze stichting. Een bijzonder woord van dank voor de *Nationale Postcode Loterij*, en aan alle deelnemers aan de loterij, is dus op zijn plaats. En extra leuk natuurlijk dat de postcodekanjer eind 2021 in het Limburgse Reuver viel!

De coronapandemie heeft natuurlijk ook dit jaar weer op allerlei manieren effect gehad. Met name onze collega's bij Kasteeltuinen Arcen zijn op de proef gesteld met sluitingen en openstellingen onder regelmatig wijzigende regels. Met een focus op wat wel kan, en door onvermoeibaar te werken aan een inspirerend én veilig dagje uit overheerst uiteindelijk toch de voldoening over de vele duizenden tevreden gasten en het positieve exploitatieresultaat.

Afgelopen jaar hebben we een bijzonder jaar toegevoegd aan de rijke geschiedenis van Het Limburgs Landschap. Een stichting met een missie die 90 jaar na oprichting nog staat als een huis. En waarvoor we weer hebben mogen ervaren hoe belangrijk het is om door te gaan. Doorgaan met het realiseren en goed beheren van het natuurnetwerk. Doorgaan met het restaureren en herbestemmen van bijzondere monumenten. Doorgaan met mensen enthousiasmeren voor natuur en erfgoed in onze provincie. Limburg mooier maken is de ambitie. We blijven doorgaan. Daar kunt u op rekenen.

Wilfred Alblas
Directeur-bestuurder

HET JAAR IN VOGELVLUCHT

JANUARI

5 Na vijf jaar voorbereiding wordt de samenwerkingsovereenkomst voor natuur- en bosbrandpreventie in de Maasduinen getekend. Door een betere samenwerking en aangepaste terreininrichting wordt het risico op onbeheersbare natuurbranden verkleind.

8 De familie Beusmans-Jeurissen wil wat extra's doen voor natuur en landschap en stelt bij ons een eigen fonds op, gericht op het ondersteunen van projecten in de omgeving van Sittard.

15 Bij de Groote Heide bij Venlo verrichten we herstelwerkzaamheden aan de landweer. Deze vroegere verdedigingslinie ligt nu weer beter zichtbaar in het landschap.

25 We tekenen een overeenkomst met ICT-bedrijf Advantive uit

van natuurbranden bij het Hanik is het wegkruis dat herinnert aan de evacuaties tijdens de Tweede Wereldoorlog er wat kaal bij komen te staan. Met de aanplant van twee lindes krijgt de plek weer cachet.

FEBRUARI

1 In een artikel in het natuurhistorisch maandblad wordt berekend dat 31% van alle in Limburg voorkomende soorten wantsen op onze 12 ha kleine Stalberg bij De Hamert is gezien. Wie het kleine niet eert.....

4 De ANWB kiest Kasteeltuinen Arcen als leukste uitje van Limburg.

11-14 Schaatskoorts zorgt voor topdrukke op bekende schaatslocaties als De Banen, het Heeren-

ven, de Venkoelen en de Eijdsder Beemden.

19 Om te voorkomen dat vleermuizen het corona virus oplopen van mensen worden deze winter geen vleermuizen geteld in de onderaardse kalksteengroeven.

23 Het Waterschap besluit dat er een coupure komt in de beoogde dijk ten zuiden van Arcen. Hierdoor blijven veel eeuwenoude bomen langs de Schans gespaard, iets waar Het Limburgs Landschap zich hard voor heeft gemaakt.

Weert. Zij willen de door hun veroorzaakte CO2 graag weer vastleggen in nieuw bos in de buurt. Het bedrijf gaat daarom bijdragen aan ons jubileumbos.

29 Bij het inrichten van een compartimentsgrens ter voorkoming

25 We ontvangen een bijzondere schenking: een deel van het Spaubekerbos, met daarop de tribune van het vroegere openlucht-theater.

27 In verband met de corona-uitbraak wordt een avondklok ingesteld. Dit weerhoudt inbrekers er niet van 's nachts in te breken in het theehuis bij Kaldenbroek. Gelukkig worden ze op vlucht gesnapt.

MAART

3 In een rapport meldt het bureau Natuurbalans gunstige ontwikkelingen in de populatie van de knoflookpad in Noord-Limburg. De extra inspanning in het beheer werpen dus vruchten af.

4 Door de snelle aanwas van Beschermers waren we sneller dan verwacht door onze voorraad *Uiten Thuis*-boeken heen. Een tweede, geheel herziene druk rolt daarom van de drukpers.

5 Bij de notaris passeert de acte voor de aankoop van 33 ha nieuwe natuur bij Schandelo en Lomm. We kunnen de natuur in het zuidelijk deel van de Maasduinen hierdoor een mooie impuls geven.

15 Het Kickstart Cultuurfonds schiet te hulp: met een forse bij-

drage maakt het aanpassingen mogelijk die vanwege de coronamaatregelen getroffen moeten worden bij Kasteeltuinen Arcen.

18 Jan Linders Supermarkten start de verkoop van het exclusieve La Trappe Oak Aged bier. De opbrengst gaat naar Het Limburgs Landschap voor de aanleg van ons jubileumbos.

23 Wandelen wordt nog leuker in het Jammerdal, want de gemarkeerde wandelroute wordt verbeterd. Ook de parkeerplaats, het infopaneel en de bebording zijn vernieuwd waarmee dit Venlose gebied klaar is om bezoekers te ontvangen

APRIL

1 Met de gemeente Venlo en de mensen die werken aan de verduurzaming van bedrijventerrein Spikweien kijken we hoe het verbeteren van de waterhuishouding op Spikweien en de natuurontwikkeling in het Lommerbroek optimaal kunnen samengaan.

9 Het voltallige college van Gedeputeerde Staten stapt op. De bestuurscrisis in het Gouvernement is compleet. Johan Remkes wordt aangesteld als gouverneur en zal enige maanden in zijn eentje de provincie besturen.

10/11 Kasteeltuinen Arcen mag in het kader van het experiment "Testen voor Toegang" open voor mensen die een negatieve coronatest kunnen tonen. Door de strenge testseisen en het wel heel

regenachtige weer komen er echter maar weinig gasten.

20 In het kleinste museum van Nederland in een Venlose gevel is een expositie gewijd aan 90 jaar Limburgs Landschap

MEI

2 De eerste aflevering van de nieuwe TV-serie *Natuur* en zo wordt uitgezonden op L1. De serie heeft al snel goede kijkcijfers en wordt hoog gewaardeerd.

22 Met de voorstelling "*1+1=niet alleen*" brengen zangeres Band van Bree en danseres Sarah Soethoudt een theaterwandeling door het Zwart Water bij Venlo. Een creatieve manier om ondanks de coronabeperkingen toch mensen met elkaar in contact te brengen.

23 Bij de plaatselijke slijter in het Midden-Limburgse Linne is "*Lus van Linne bier*" te koop. Een hele eer voor dit natuurgebied in wording.

24 Bij de Ruïne Bleijenbeek is in nauwe samenwerking met de lokale stichting de grondnam met duiker vervangen door een mooie gemetselde brug. Ook wordt een mooie ijzeren toegangspoort aangebracht, die de teloorgang van het kasteel symboliseert.

25 Er wordt een illegale palingfuik verwijderd in Anna's Beemd. Deze op wereldschaal sterk bedreigde soort zou veilig moeten kunnen zwemmen in natuurgebieden.

27 Bezoek van de Koning en Koningin aan Nationaal Park de

Maasduinen. Met een mooie wandeling door de Hamert en over de Stalberg brachten zij een ode aan het landschap.

JUNI

1 Kaldenbroek gaat na grondige restauratie weer in de verhuur als grote vakantiewoning. Ook de buitenruimte heeft een stevige opknapbeurt gekregen.

8 In verband met vele ontsnapingspogingen van de geiten op de

Dorperheide is deze kudde geruild met de kudde van de Curfsgroeve. Hopelijk weten de Zuid-Limburgse geiten zich wel te gedragen.

9 We vragen in een zienswijze op het Provinciaal Inpassingsplan voor de opwaardering van de spoorlijn Roermond-Nijmegen om meer aandacht voor de bedreigde dagvlinder bruine eikenpage. Gelukkig wordt deze zeldzame soort de weken erna nog gezien langs het spoor bij Kaldenbroek en op de Boshuizerbergen.

29 Tour de Limbourg, het wielprogramma over de Tour de France van L1, is te gast bij verschillende locaties van Het Limburgs Landschap. Deze zijn door de betreffende gemeente uitgekozen als mooi decor voor deze uitzendingen.

25 Arjan Ovaa rondt voor de 25e keer een broedvogelinventarisatie af in Ingendaal en de Bergse Heide. Een vogelrijk jubileum.

JULI

6 Stichting IKL wordt failliet verklaard. Een triest einde voor deze collega-organisatie waarvan de medewerkers met zo veel passie werkten aan het landschap.

8 Samen met de gemeente en omwonenden vieren we de afronding

van de inrichtingswerkzaamheden op het voormalige AZC-terrein bij Venlo. Het Zwart Water heeft er zo een mooie ingang aan de oostzijde bij en de bewoners kunnen gaan genieten van een mooie achtertuin.

13 Vanwege ons 90-jarig jubileum brengt dagblad De Limburger een wandelbijlage uit. De puzzel levert maar liefst 1000 reacties op; logisch want de oplossing was "Mooi Dichtbij".

14 Extreme regens in de Eifel, de Ardennen en in het heuvelland zorgen voor veel wateroverlast in Limburg. Door de evacuatie van het dorp Arcen sluiten we noodgedwongen Kasteeltuinen Arcen voor drie dagen. Gelukkig weet een haastig aangelegde nooddijk het water te keren.

23 Gedeputeerde Gabriëls stelt een verkenner aan om nieuw landschapsbeleid vorm te geven. Dit naar aanleiding van een oproep van de groene organisaties op initiatief van Het Limburgs Landschap.

31 90 jaar geleden werd onze stichting opgericht. In Kasteeltuinen Arcen vieren we dit het hele weekend. Limburgse muzikanten – blij

dat ze weer eens kunnen optreden – brengen hun muzikale *Ode aan het Landschap*. L1-radio is live aanwezig en doet verslag.

AUGUSTUS

10 De bekende band Moss neemt hun nieuwe plaat op in de klooster-ruïne Hoogcruts.

26 Wethouder Stienen van Nederweert ondertekent een samenwerkingsovereenkomst ter realisering van het Roburbos in haar gemeente. Dankzij de forse bijdrage van de gemeente is aanplant van het bos weer een stap dichterbij.

SEPTEMBER

9 De stallen van de voormalige melkveehouderij in het Lommerbroek worden gesloopt. Een belangrijke stap op weg naar land-

schaps- en natuurherstel in deze agrarische enclave in de Ravenvennen.

16 Oud-gouverneur Theo Bovens neemt afscheid van Limburg en vertrekt naar Enschede om daar burgemeester te worden. We herinneren hem onder meer als betrokken beschermheer van Stichting Robur, waar hij de jaarlijkse contactdag steevast opluisterde met een inspirerende en humoristische bijdrage uit zijn padvindershandboek.

OKTOBER

4 Met Waterschap Limburg ondertekenen we een beheerovereenkomst. Hierdoor krijgt Het Limburgs Landschap de regie over het beheer van het leefgebied van de donker pimperlblaauwtjes langs de Vlootbeek.

6 Provinciale Staten van Limburg verdiept zich in de stikstofproblematiek met een veldbezoek aan de Meinweg en aansluitend een ronde tafel gesprek. In een presentatie leggen we uit welke enorme problemen stikstof veroorzaakt in onze natuurgebieden en waarom

we deze niet op kunnen lossen met beheermaatregelen. De stikstof-emissie zal fors naar beneden moeten.

9-10 Het Erfgoedweekend van oktober vind plaats in Kasteelpark Elsloo. Alle inwoners van Elsloo en Catsop ontvangen een extra editie van ons kwartaalblad, geheel gewijd aan deze beschermde historische buitenplaats.

15-31 Kasteeltuinen Arcen wordt weer betoverd tijdens het internationaal lichtkunstfestival *Enchanted Gardens*. Maar liefst 18.000 bezoekers komen naar de sfeervol verlichte tuinen.

20 De Raad van Advies bezoekt Nieuw Ehrenstein en bekijkt de voortgang van de restauratie. In de vergadering bespreekt de Raad de ontstane situatie na het faillissement van IKL en onze communicatiemiddelen.

21 Tijdens een werkbezoek ziet gedeputeerde Gabriëls van natuur en erfgoed met eigen ogen wat we in samenwerking met de Stichting Kasteel Montfort tot stand hebben gebracht in het Reigersbroek en bij Kasteel Montfort. We hopen ook bij de resterende uitdagingen weer een partner in de provincie te hebben.

21 Ook Robur-lid Verkoelen uit Weert schenkt een extra bijdrage aan het Roburbos. Ze doen dit in het kader van hun 100-jarig bestaan.

22 We brengen in Heusden-Zolder vanuit Nederlands Limburg de hartelijke felicitaties over aan de collega's van het *Belgische Limburgs Landschap Vzw* die dit jaar 50 jaar bestaan.

28 Het Dinamofonds keurt de aanvraag voor de aanleg van landschapselementen op de Klingeleberg bij Simpelveld goed. Het betreft een samenwerkingsproject met de lokale veehouder Björn Kleinen, die met zijn vee diverse van onze gebieden begraast.

NOVEMBER

1 De provincie Limburg verleent een restauratiesubsidie voor de Grathemermolen. Een stimulans om de plannen voor restauratie en herbestemming af te ronden en op zoek te gaan naar aanvullende fondsen.

26 *Trees for All* besluit ook een tweede serie bosaanplantprojecten financieel te ondersteunen. Hierdoor kunnen we komende paar jaar nog eens 22 ha bos gaan aanplanten.

DECEMBER

10 Meer dan 2000 bomen gaan de grond in het Zwart Water tijdens de plantdag met *Trees for All*.

15 Bethanië wordt ingericht als natuurcompensatie voor bouwplannen bij Nieuw-Manresa in Venlo, een mooi voorbeeld van integrale aanpak bij stedenbouwkundige ontwikkeling.

27 De *Nationale Postcode Loterij* schenkt €2 miljoen voor natuur als oplossing tegen overstromingen in Limburg.

31 Stichting Naturisme Isabellagriend wordt opgeheven. Het naaktstrand nabij de Oolderplas in Ool heeft nu geen toezicht-houder meer, wat ons zorgen baart.

KERNTAKEN LIMBURGS LANDSCHAP

3.1 AANKOOP

Aankoop, inrichting en beheer is de leidraad voor het werk van Het Limburgs Landschap. Eigendom biedt de beste garantie voor het veiligstellen van natuur en erfgoed voor de toekomst. Mede dankzij de steun van veel partijen is het in 2021 weer gelukt een aantal waardevolle verwervingen af te ronden. In de zuidelijke Maasduinen liggen de Ravenvennen, Vreewater en het Zwart Water. Het is ons gelukt om hier circa 40 ha bestaande en nieuwe natuur te verwerven, zoals het Lommerbroek. In nauwe samenwerking met de provincie Limburg

zullen de hiervoor vastgestelde Natura2000 doelstellingen gerealiseerd worden. Mede dankzij inzet van het *Elisabeth Strouven Fonds* bij een kavelruil hebben we bijna 6 ha aan kunnen kopen bij Eys. Hier kan zich bijzonder kalkgrasland gaan ontwikkelen. In de nazomer van 2021 is de subsidierегeling voor het aankopen van 'nieuwe natuur' [SKNL] weer open gesteld. Het Limburgs Landschap heeft de afgelopen jaren landbouwgronden aangekocht die als prioritaire natuur zijn aange-
duid in het Provinciale Natuur-

beheerplan. Doordat de regeling niet was opengesteld kon er echter geen functieverandering van landbouw naar natuur plaatsvinden en stagneerde de realisatie van het Natuurnetwerk. Met het openstellen van de regeling kan dit weer structureel opgepakt worden. Voor de prioritaire percelen die de afgelopen jaren door Het Limburgs Landschap zijn aangekocht is op het eind van 2021 een subsidieaanvraag ingediend. Regelmatig worden wij benaderd door boseigenaren die hun natuurperceel voor de toekomst veilig

willen stellen en daarom wensen te verkopen aan Het Limburgs Landschap. Bij zo'n aanbod worden de bestaande en potentiële natuur- en/of cultuurwaarden zorgvuldig afgewogen voordat we besluiten hiervoor eigen middelen in te zetten. Er zijn namelijk geen subsidie-mogelijkheden voor het aankopen van bestaande natuur. Bij deze aankopen is het fijn om te kunnen rekenen op een [mede]financiering door de Nationale Postcode Loterij, Prins Bernhard Cultuurfonds of de Stichting Robur. Daarnaast is het een mooie steun en stimulering

voor ons werk dat we in 2021 weer enkele schenkingen hebben mogen ontvangen van particulieren. Dit kan zijn in de vorm van een financiële bijdrage voor aankopen of het schenken van een stukje grond. Financiële bijdragen komen terecht in het *Quercus aankoopfonds*. De gevers maken hiermee duidelijk hoe belangrijk zij het vinden dat onze stichting natuur blijft aankopen. In 2021 hebben we mede door bijdragen vanuit het fonds ruim 16 ha natuur veilig kunnen stellen in Limburg. Regelmatig wordt Het Limburgs Landschap benaderd door partijen die een compensatieplicht opgelegd hebben gekregen van de overheid vanwege hun bouwplannen in de natuur. Wanneer compensa-

tie op de locatie zelf niet mogelijk blijkt en natuurontwikkeling op een andere plek ook meerwaarde biedt, wordt met deze partijen bekeken of er ergens geschikte grond verworven kan worden. Deze grond grenst veelal aan bestaande natuurgebieden, maar in sommige gevallen kan dit ook tot een nieuw natuurgebied leiden. Het natuurgebied Bethanië in de verbindingzone tussen de Groote Heide en de Onderste en Bovenste Molen in Venlo is hier een voorbeeld van. Het Limburgs Landschap heeft hier in 2020 ca. 5,5 ha in eigendom verworven en in 2021 is hier 1,5 ha bij gekomen. Komend jaar zal dit gebied zich verder gaan uitbreiden tot een ca. 9 ha groot natuurgebied waar natuurcompensaties

provincie limburg

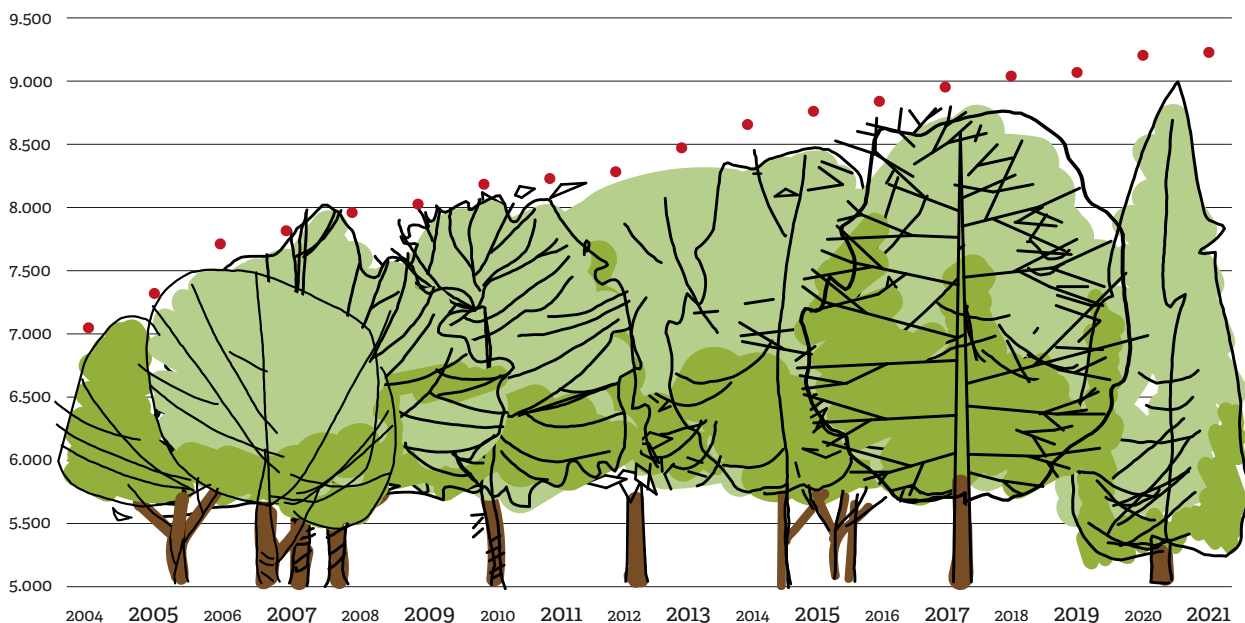

van diverse partijen bij elkaar zijn gebracht. De financiering van de grond, de inrichting en het toekomstige beheer zijn voor rekening van de compensatie-plichtige. Het Limburgs Landschap neemt de inrichting en het beheer ter hand. In 2021 werd via 22 transacties ruim 65 hectare aan ons areaal toegevoegd voor een totaalbedrag van € 1,3 miljoen euro. Voor een deel van de aankopen is de hierboven vermelde SKNL subsidie aangevraagd. Naar verwachting zal in de loop van 2022 een besluit worden genomen over deze aanvraag. De totale oppervlakte in beheer van Het Limburgs Landschap bedraagt nu 9145 ha, dat is 4,1 % van Limburg.

EEN OVERZICHT VAN ALLE AANKOPEN DIE IN 2021 PASSEERDEN BIJ DE NOTARIS:

OBJECTNAAM	OPPERVLAKTE [HA]
Zwart Water - de Weerd	2,0010
Ravenvennen - Vreewater	18,7985
Kasteel Arcen - Barbara's Weerd	13,1130
Ravenvennen - Vreewater	7,0060
Kasteel Goedenraad - Eyserbos - Bulkemsbroek	5,9126
Rozendaal - Marissen - Schrevenhof - Heerenhof	0,5220
Vrouwenbosch	0,0725
Weerterbos - Hugterbroek	3,9810
Groote Heide	1,5088
Ravenvennen - Vreewater	0,2230
Langhout	0,2343
Schoorveld	0,7520
Bemelerberg - Schiepersberg - groeven	0,5753
Ophovense Zandberg	0,5000
Weerterbos - Hugterbroek	2,8980
Rozendaal - Marissen - Schrevenhof - Heerenhof	0,6755
Cottessen - Bellet	0,4280
Beesels Broek	0,3631
Ophovense Zandberg	1,0275
Dubbroek - Blericksche bergen	3,6065
Langhout	1,7273
TOTAAL	65,9259

AREAAL IN HECTARE

3.2 BEHEER

BEHEERCOMMISSIE

De beheercommissie, die bestaat uit experts uit wetenschap en beheerpraktijk, kwam in 2021 twee keer bijeen. De veldbijeenkomst op 9 juni stond in het teken van het Weerterbos. Daar staan diverse veranderingen op stapel, met name gekoppeld aan het Natura 2000 beheerplan dat voor dit gebied wordt opgesteld. Op vlak van hydrologie en grondverwerving liggen er belangrijke knelpunten, maar ook kansen. De beheercommissie adviseerde Het Limburgs Landschap over diverse inrichtingsaspecten die ons helpen in de komende jaren de juiste beslissingen te nemen. Vooral het stimuleren van de toestroom van meer grondwater, wat zeker ook maatregelen buiten het Weerterbos nodig maakt, blijkt belangrijk voor het voldoende nat houden van het gebied.

Op 28 september vond de tweede beheercommissiebijeenkomst van 2021 plaats. Het thema was beheer van droge heide. Vooral de droge jaren 2018-2020 hebben er grote impact op gehad; een aanzienlijk deel van de struikheidevegetatie is afgestorven of had het bijzonder moeilijk. 2021 was gelukkig weer een wat natter jaar wat plaatselijk tot herstel heeft geleid. Niet alleen de hoeveelheid neerslag heeft effect op de kwaliteit van het heidesysteem, maar ook de hoeveelheid stikstof die in de gebieden terecht komt veroorzaakt veranderingen. Tijdens een veldbezoek aan de Hamert dacht de commissie mee over vormen van heidebeheer die vooral de monotone heidedelen kunnen verbeteren.

KWALITEITSZORG

Tweemaal per jaar evalueren de districten hun werkzaamheden. Ondanks de geldende coronamaatregelen konden deze evaluatiemomenten ook dit verslagjaar plaatsvinden. Belangrijkste aandachtspunten die uit deze evaluaties naar voren kwamen waren dat er meer aandacht nodig is voor herstel en beheer van heide-terreinen, hoe we het beheer van jonge bossen de komende jaren aan moeten pakken en hoe we de kwaliteit van onze graslanden kunnen opwaarderen. Periodiek actualiseren we de beheerplannen voor onze natuurgebieden. In 2021 zijn de beheerplannen voor Landgoed Goedenraad, Haelens Broek, Mescher Plukbos, Heukeloms Beekdal, Ophovense Zandberg en twaalf kleine gebieden vastgesteld.

SUBSIDIELSTEL NATUUR EN LANDSCHAP

Voor het beheer van onze natuurterreinen is eind 2016 bij de provincie Limburg subsidie aangevraagd op basis van de Subsidieregeling Natuur en Landschap [SNL] voor de periode 2017 tot en met 2022. In maart 2018 heeft de provincie het merendeel van deze aanvraag goedgekeurd. Hierdoor is tot en met 2022 geld beschikbaar om het benodigde beheer uit te kunnen voeren. Jaarlijks vragen we voor nieuw verworven percelen subsidie binnen deze regeling aan. Eind 2020 is een verdere uitbreiding van 150 ha aangevraagd; in 2021 is daarvan 75 ha door de provincie positief beschikt. Vooral van aangekochte bestaande natuurgebieden wordt het beheer helaas niet vergoed. De uitbreidingsaanvraag voor 2022 heeft betrekking op 56 ha. Om eind 2022 de nieuwe aanvraag voor de SNL in te kunnen dienen is dit jaar al gestart met het grondig

tegen het licht houden van de natuurbeheerplankaart van Limburg. Van al onze percelen wordt nagegaan of het beheertype zoals dat op deze kaart staat overeenkomt met de situatie in het veld. Voor verschillende gebieden worden onderbouwde wijzigingen voorgesteld, waarbij vooral gekeken is

of er mogelijkheden zijn om ecologisch waardevollere beheertypen te realiseren.

BIJZONDERE NATUURRESULTATEN

Het Vlootbeekdal kreeg tijdens het eerste en derde weekend in juni bijzondere aandacht van vrijwillige natuuronderzoekers. Zowel Jongeren in de Natuur [JNM] als het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg [NHGL] onderzochten het gebied. Samenwerking met deze organisaties levert een belangrijke bijdrage aan de kennis over biodiversiteit. JNM vond iets meer dan 1100 dieren- en plantensoorten, waaronder zes zeer zeldzame. Meest opvallend, zeker ook vanwege zijn naam, is de blokkopkameel. Dit is een uiterst zeldzame kameelhalsvlieg, die aangetroffen werd in het Marissen. Deze soort komt in Nederland alleen in Limburg en Noord-Brabant voor. NHGL-leden vonden 13 zeer zeldzame insecten-

soorten, waaronder een wit weeskind op Landgoed Rozendaal. In 2015 broedde voor het eerst een paar lepelaars in een terrein van Het Limburgs Landschap, namelijk in Kasteeltuinen Arcen. Zij kwamen daar niet terug. Dit jaar was het echter opnieuw raak. In de Banen nestelden tussen de 11 en 13 paar en in de Lus van Linne minimaal één. Op beide locaties verbleven ze in blauwe reigerkolonies in wilgenbos en is met succes gebroed. Hoeveel jongen er precies uitgevlogen zijn is niet bekend. Het zijn wel mooie resultaten van natuurherstel, waarbij geschikt broedbiotoop en voedselgebieden voor deze soort zijn gecreëerd.

De zomers van 2018, 2019 en 2020 waren zeer droog. Dit leverde grote problemen op voor soorten die afhankelijk zijn van ondiepe wateren, zoals de zeldzame geelbuikvuurpad. Deze heeft zich twee tot drie jaar nauwelijks kunnen voortplanten, omdat de larven alleen in ondiepe pionierwateren kunnen opgroeien. Gelukkig kunnen deze kleine padjes, die alleen in Zuid-Limburg voorkomen, vrij oud worden. Ze profiteerden meteen van de natte zomer van dit jaar. In de Curfsgroeven en Groeve Blom sprongen in de nazomer tientallen tot honderden jonge geelbuikvuurpadjes rond. In elk geval was dit het beste voortplantingsseizoen in vele jaren. Vele inrichtings- en beheermaatregelen in groeves en omgeving in combinatie met een natte zomer zorgen zo voor een belangrijke boost voor de populatie van deze mooie soort.

“We hielden de voorspelde waterstanden van de Maas nauwlettend in de gaten, maar het water kwam toch sneller dan verwacht. Door het snel stijgende water konden of wilden onze Galloways en Koniks de hoogwatervluchtplaatsen in de Lus van Linne niet meer bereiken, op andere plaatsen kregen we het vee niet meer gevangen. Ook voor ons team was het te gevaarlijk geworden om de dieren te evacueren naar hoger gelegen gebieden. Dat zorgde voor een machteloos gevoel, we konden niets anders dan afwachten. Het is gelukkig goed afgelopen, maar naar aanleiding van het hoogwater is besloten om nog eens goed te kijken naar de inrichting en het begrazingsbeheer op de Lus.”

Jos Berends

DISTRICTSBEHEERDER MIDDEN-LIMBURG

BIJZONDER BEHEER

In juli kregen we te maken met extreem hoogwater. In de districten Noord en Zuid heeft dit behalve veel werk en zorgen gelukkig geen grote problemen opgeleverd. In midden is het niet gelukt om alle dieren tijdig op het droge te krijgen in de Lus van Linne. Gelukkig konden we toen het water was gezakt concluderen dat al ons vee het heeft gered. In de Lus van Linne zijn tijdens het hoogwater spectaculaire erosiegeulen gevormd met kansen voor bijzondere natuurontwikkeling.

De bever zorgde afgelopen jaren vooral voor een positief effect vanwege de droogte. Door dammen werd het schaarse water langer vastgehouden. In gewone of natte jaren kan er echter ook sprake zijn van negatieve effecten. Vooral in het Zwart Water, het Dubbroek en op Landgoed Arcen was door beveractiviteiten het waterpeil

te hoog. Een te hoog waterpeil zorgt in broekbossen voor afbraak van veen en de daardoor verslechterende waterkwaliteit kan weer voor het verdwijnen van de typische plantengroei zorgen. Om

de natuurkwaliteit niet achteruit te laten gaan is ontheffing aangevraagd om beverdammen te mogen verlagen. Ook in Zuid-Limburg moesten we met ons beheer rekening houden met de bever. Een klein bruggetje over de Eijserbeek stond door aanleg van een beverdam regelmatig onder water, waardoor wandelaars regelmatig natte voeten kregen. Gelukkig hadden wij nog een hogere brug in ons bezit die we, in samenwerking de gemeente Gulpen-Wittern en Waterschap Limburg, over de beek hebben kunnen plaatsen. Zo kan de bever zijn natuurlijke rol in dit natuurgebied blijven vervullen en houden wandelaars droge voeten. De aan heide gebonden broedvogel nachtzwaluw doet het erg goed in de Maasduinen, mede dankzij heideherstel. Op Landgoed de Hamert bevinden zich 27 territoria van deze fraaie grondbroeder. Daarmee

voldoet dit deelgebied al bijna aan de gehele Natura 2000 doelstelling voor de gehele Maasduinen, die uit 30 territoria bestaat.

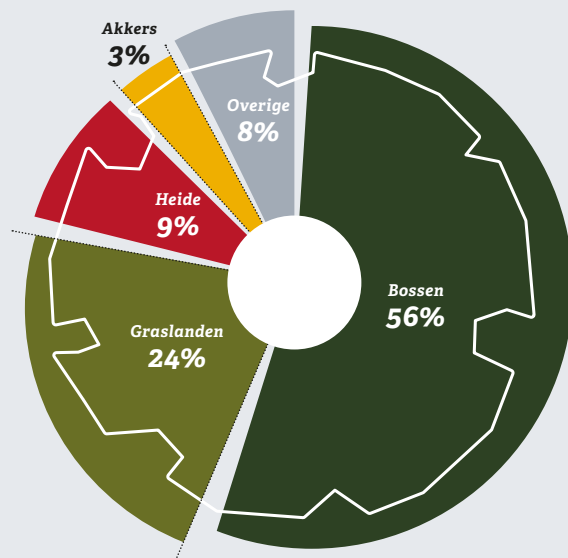
In district Zuid is veel beheer uitgevoerd in jonge bossen. Begin 2021 is er door een groep vrijwilligers in het Mescher Plukbos kleinschalig gedund, zodat er in de ongeveer 20 jaar oude bosaanplant meer licht op de bodem komt. Op deze manier ontstaat er meer structuur in het bos en meer schuilgelegenheid voor wild. In enkele jonge bosjes rondom Bemelen is met verschillende vrijwilligersgroepen gewerkt aan structuurverbetering in ongeveer 20 jaar oude bosaanplant ten behoeve van de eikelmuis. In district Midden zijn er bosdunningen afgerond op Landgoed Exaten. Het landgoed kan zich daardoor verder te ontwikkelen naar een gevarieerder bos.

REGISTRATIE EIGENDOM EN BEHEER

Het Limburgs Landschap slaat informatie over haar terreinen op in een *Centraal Registratie Systeem [CRS]*. De ondersteuning voor dit digitale systeem door Meulenkamp Automatisering zal binnenkort stoppen. Er werd daarom, samen met zes andere CRS-partners in Nederland, gezocht naar een opvolger. Deze is gevonden in het IT-bedrijf P8. Zij leveren een bestaand pakket, welke wordt uitgebreid met een module om aan onze eisen te voldoen. Deze wordt in de loop van 2022 operationeel.

HISTORISCHE BUITENPLAATSEN

Voor het parkbos bij Kasteelpark Elsloo is vergunning aangevraagd en verkregen voor het kappen van enkele bomen. Deze zijn dood of hebben een zeer slechte vitaliteit.

**TERREINTYPEN
IN BEHEER BIJ HET
LIMBURGS LANDSCHAP**

SNL NATUURTYPE

oppervlakte in hectare

Rivier	124,3
Beek en bron	4,1
Zoete plas	161,0
Moeras	6,6
Hoogveen	28,1
Vochtige hei	145,1
Zwakgebufferd ven	180,9
Zuur ven	35,7
Droge hei	491,9
Zandverstuiving	14,2
Nat schraalland	19,8
Vochtig hooiland	33,2
Droog schraalland	196,8
Bloemdijk	1,9
Kruiden- en faunarijk grasland	1583,4
Glanshaverhooiland	12,2
Kruiden- en faunarijke akker	254,0
Ruigteveld	25,8
Rivier- en beekbegeleidend bos	103,9
Hoog- en laagveenbos	297,3
Haagbeuken- en essenbos	193,3
Dennen-, eiken- en beukenbos	3410,0
Droog bos met productie	21,4
Vochtig bos met productie	0,8
Droog bos met productie	37,7
Droog hakhout	7,0
Park- en stinsebos	0,8

TOTAAL

7391,0

“Het was op de valreep; nog net voor aanvang van het nieuwe broedseizoen konden we een start maken met het herstellen van een aantal zichtlijnen vanaf de ruïne Stein. Het vellen van het hakhout op de motte ging voorspoedig, de grootste uitdaging was echter het over open water afvoeren van het vrijkomende hout. Indrukwekkend was de inzet van de motorboot gekoppeld aan een ingenieus liersysteem dat de berging van het hout succesvol liet verlopen. Uiteindelijk hebben we met deze aanpak de zichtlijnen in zuidelijke en westelijke richting weer prachtig weten te herstellen. De werkzaamheden konden we uitvoeren dankzij steun van het Beusmans Jeurissen fonds”

Guido Hambeukers

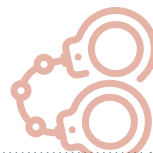
PROJECTLEIDER ZUID-LIMBURG

Er is behoefte aan een duidelijke visie voor het planmatige verjongen van de zware parkbomen. Hiervoor is een extern adviesbureau in de arm genomen. De weilanden in eigendom van de NV Theodora rondom Terhagen hebben we in beheer gekregen. De weilanden zijn ingericht als onderdeel van het cultuurlandschap van het kasteelpark. Door de vergroting van ons areaal weilanden is het mogelijk gebleken een samenwerking met een agrariër aan te gaan. Gedurende het begrazingsseizoen lopen hier enkele Lakenvelders, ook wel ‘kasteel koeien’ genoemd, om het historische beeld verder te versterken.

De puin- en zandbergen die zijn vrijgekomen uit de gracht na het herstel van de brug bij Kasteelruïne Bleijenbeek zijn afgevoerd en verwerkt. Aan het muurwerk en de gewelven zijn kleinschalige reparaties uitgevoerd. Om inwatering van de restanten van de oude schoorsteenkanalen en schouwmantels te voorkomen is op de 1ste verdieping een extra kap gezet die het regenwater grotendeels wegvangt. Oude beuken langs de west-gracht en de haagbeuken in de berceau blijken sterk geleden te hebben van de afgelopen droge zomers. Voor de haagbeuk berceau wordt geadviseerd om deze sterk terug te nemen.

TOEZICHT EN HANDHAVING

In het kader van Samen Sterk in Limburg [SSIL] wordt er gezamenlijk handhavend opgetreden door de aangesloten partners in de buitengebieden van Limburg. Er heeft een viertal grote acties plaatsgevonden en diverse kleinere. Bijzonderheden waren dit jaar het grote aantal dumpingen van autobanden op en naast onze terreinen. Het betrof hier dertien grote dumpingen met een omvang van enkele duizenden autobanden. Opvallende vergrijpen in onze natuurgebieden dit jaar waren het illegaal vangen van vogels, de vergiftiging van een das en stroperij. Dit jaar hebben we helaas ook weer verschillende drugsproductielocaties moeten saneren.

STRAFBARE FEITEN

Constatering	398
Waarschuwing	41
Proces Verbaal	48
Inbeslagname	0

3.3 INRICHTINGSPROJECTEN

Een overzicht van alle projecten die in 2021 zijn afgerond treft u aan in bijlage C2.

PAS 2015 – 2021

Het Programma Aanpak Stikstof was een beleidskader van de overheid, o.a. om de gevolgen van het teveel aan stikstof te beperken. Het Limburgs Landschap heeft herstelmaatregelen uitgevoerd in acht Natura 2000 gebieden. In 2021 zijn vooral jaarlijks terugkerende maatregelen uitgevoerd zoals [extra] begrazen, maaien en opslag verwijderen. Daarnaast zijn enkele locaties geënt met geschikt zadenrijk maaisel om de vegetatieontwikkeling een goede start te geven. Het ruimen van explosieven op de Hamert, gestart in 2018, is in februari 2021 afgerond. De laatste maanden heeft dit werk zich met name geconcentreerd rondom het Pikmeeuwenven. Telkens als weer een lading explosieven was veilig gesteld, werd de Explosieven Op-

ruimingsdienst Defensie ingeschakeld om deze op een verantwoorde manier tot ontploffing te brengen. In totaal zijn hier bijna 10.000 projectielen opgeruimd.

AANPLANT BOS

Bosaanleg kon dit jaar rekenen op de warme belangstelling van gemeenten, fondsen en het bedrijfsleven. Het Limburgs Landschap heeft met *Trees for All* een meerjarige overeenkomst om samen nieuw bos te gaan aanplanten. *Trees for All* financiert op basis van bijdragen van hun donateurs een belangrijk deel van de projectkosten. Daarnaast heeft de provincie Limburg een bijdrage beschikbaar gesteld voor de aanplant van nieuw bos vanuit het 1-miljoenbomenplan. Tot begin 2023 wordt in totaal 30 hectare nieuw bos aangeplant. Na de eerste 5 ha in 2020 is eind 2021 15 ha bos aangeplant, waarvan 7,3 ha in de gemeente Venlo, 0,5 ha in de gemeente

Peel en Maas, 6,7 ha in de gemeente Nederweert en 0,5 ha in de gemeente Maasgouw. In totaal zijn hierbij ruim 72.000 stuks jonge bomen en struiken aangeplant.

ROBURBOS

Nabij het Weerterbos is in december 2021 gestart met de aanplant van 5,5 ha nieuw bos. Stichting Robur – *Bedrijven voor Het Limburgs Landschap*, nam het initiatief voor de aanleg van dit jubileumbos. Het project kon daarna ook op steun rekenen van gemeente Nederweert en veel Beschermers, fondsen en bedrijven. De aanplant is begin 2022 afgerond.

REIGERSBROEK

In de zomer is een volgende inrichtingsfase uitgevoerd in het Reigersbroek. Van 4,5 ha fosfaatverzadigde grond is de bovenste laag ontgraven en afgevoerd. De vrijgekomen grond is gebruikt om natte landbouwgronden aan de

“Bij het planten van bos denken veel mensen aan hoe het ooit zal worden. Maar de 15 ha die we in 2021 hebben aangeplant zijn feitelijk nú al bos. De ontwikkeling van een bos bestaat immers uit veel fases, direct na de aanplant wordt het jongste bos al gebruikt door talloze dieren die juist de voorkeur hebben voor een open en lage begroeiing. Met het ouder worden van het bos veranderen ook de diersoorten die er gebruik van maken. Dat is fascinerend om je te beseffen en leuk om buiten zelf te volgen.”

Jan Leunissen

MEDEWERKER PROJECTVOORBEREIDING
EN BEGELEIDING

Huysdijk in Montfort op te hogen. Tevens zijn over een oppervlakte van circa 3 ha drainagesystemen verwijderd. Tot slot zijn de geplagde percelen geënt met een zaden-

rijk maaisel, deels afkomstig van natuurgraslanden uit het Staatsbosbeheer gebied de Bruuk bij Groesbeek en deels uit eigen terreinen.

WILDE BIJEN

In het Heuloërbroek, Dorperheide, de Hamert, Groote Heide, het Jammerdal, Landgoed Rozendaal en de Curfsgroeve is het leefgebied van wilde bijen verbeterd. Dit is voornamelijk gedaan door op plekken waar de zon op schijnt steilranden kaal te maken. Op deze manier ontstaan kale bodems die geschikt zijn voor bodembewonende bijensoorten. Op de Hamert zijn in het kader van dit project cultuurhistorie en ecologie gecombineerd. Hier is een loopgraaf uit de Tweede Wereldoorlog weer zichtbaar gemaakt en heringericht als een geschikte nestplek voor wilde bijen.

3.4 ERFGOED

Op 31 december 2021 heeft de Stichting 63 rijksmonumentnummers in eigendom. Ter illustratie, de historische Buitenplaats Kasteel Elsloo bevat bijvoorbeeld 7 nummers. Daarbovenop zijn er natuurlijk ook nog bijzondere gebouwen in eigendom en beheer die geen officiële monumentenstatus hebben zoals de Houthuizermolen en de boerderijen Konings- en Heerenhof. In 2021 zijn geen monumentale gebouwen verworven door Het Limburgs Landschap. Onderdelen van de Historische Buitenplaatsen Neercanne en Goedenraad zijn in erfpacht uitgegeven. Beheer en onderhoud berusten dan bij de erfpachters.

Van de 52 monumenten in eigen beheer wordt door de Monumentenwacht Limburg voor 44 monumenten aangegeven dat ze in goede staat van onderhoud verkeren en 8 in redelijke staat. De monumenten in redelijke staat betreffen o.a. een aantal archeologische monumenten en de oude orangerie op Goedenraad. Van de 10 monumenten in erfpacht verkeren er 7 in goede en 3 in redelijke staat.

NIEUWE SUBSIDIE-AANVRAGEN EN BESCHIKKINGEN

In 2021 werden de plannen voor de restauratie en herbestemming van de Grathemermolen uitgewerkt en de benodigde vergunningen verkregen. De plannen hiervoor omvatten voorslagnog een 6-persoons vakantiewoning in de molenaarswoning en een 12-persoons vakantiewoning in de schuur. De begane grond achter de water-

molen krijgt een multifunctionele indeling om de ruimte geschikt te maken voor educatieve functies en de ontvangst van vrijwilligers en bezoekers. Voor twee monumentale gebouwen, de Beijlshof en de Stokxhof, hebben we een gemeentelijke monumentenstatus aangevraagd en – in 2022 – gekregen. Om de unieke zaadeest in de Ravenvennen, waarschijnlijk de enige in Limburg, te kunnen behouden zijn een aantal stappen gezet. De procedure tot aanwijzing als gemeentelijke monument is in gang gezet, net als een onderzoek naar een mogelijke herbestemming tot een 'natuur slaapkamer'.

ONDERHOUD EN RESTAURATIE

De restauratiewerkzaamheden van Huys Kaldenbroek, die begin januari zijn gestart, werden in mei afgerond. Hierbij werd ook de scheiding in twee woongedeeltes weer ongedaan gemaakt. Constructief moesten moerbalken en houten vloeren hersteld worden. Als finishing touch werd het erf heringericht, inclusief mooie bloembakken en laanbomen. Het tracé van de vroegere binnengracht werd hierbij geaccentueerd. De parkeerplaats bij de entree is vergroot om de stroom bezoekers beter te kunnen opvangen. Voor de herbestemming van Beijlshof hebben we een voorkeursvariant kunnen vaststellen die recht doet aan de historie van de gebouwen en de omliggende gronden. We zouden de Beijlshof in willen zetten als proeftuin voor een meer natuurinclusieve

landbouw in Nederland. Landelijk blijken meerdere partijen actief op dit vlak. Met de initiatiefnemers van 'de Plaetsen' is contact gezocht; zij zoeken vestigingen in Nederland om samen in de praktijk een houdbaar landbouwsysteem te ontwikkelen.

Na een omvangrijke restauratie werd de potroede in december teruggeplaatst op de Van Tienhovenmolen. Een jongere, gelaste, roede bleek niet te restaureren. Daarop is besloten een nieuwe, geklonken, roede te maken ter vervanging. Onder ruime belangstelling werden de roeden in december terug gestoken. Een paar dagen later was de molen weer maalvaardig en kon

de vrijwillig molenaar zijn ambacht weer oppakken.

In het hoofdhuis van Nieuw Ehrenstein werd het interieur volledig gerestaureerd, waarbij uitvoerig is gecommuniceerd tussen de RCE, onze adviseur 'History by Design' en onze bouwkundigen. Er is aan de hand van het bouwhistorisch en het interieur-onderzoek een restauratievisie voor het interieur gemaakt, waarop door de RCE groen licht kon worden gegeven. Plafonds, vloeren, wandafwerking, deuren; alles is aangepakt. Mooie kleurtinten zijn aangebracht in de villa, de oude vloerplanken zijn weer gemonteerd, opgelapt en in de boenwas gezet en bijzondere

behangen zetten de toon. Bij de restauratie, die begin 2022 wordt afgerond, is veel aandacht besteed aan de duurzaamheid van het complex.

POM STATUS

Het Limburgs Landschap is een Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud [POM]. Deze POM status heeft een impuls gegeven aan [bouw]historische onderzoeken. Deze onderzoeken leveren de basisinformatie die noodzakelijk is om de goede keuzes te kunnen maken bij een restauratie, onderhoud en herbestemming van gebouwen. Voor Kasteel Arcen, maar ook voor de bijgebouwen en de

watermolen lopen bouwhistorische onderzoeken en voor wat betreft de bijgebouwen ook herbestemmings-onderzoeken. Tevens wordt de historische tuinaanleg nader onderzocht.

ERFGOEDCOMMISSIE

Door de corona-beperkingen heeft er maar één fysieke bijeenkomst plaatsgevonden. Tijdens de vergadering konden we onze molenvisie bespreken en werd een bezoek gebracht aan Landgoed Beijlshof in verband met de verschillende herbestemmingsopties en het landschapsherstelplan. Daarnaast is een intern opgestelde visie 'Ondergrondse kalksteengroeven' schriftelijk ter advies voorgelegd. Vanwege zijn in Nederland unieke krijtbodems is er een verrassend uitgebreid ondergronds landschap in het Heuvelland aanwezig, in de vorm van ondergrondse mergelgroeves. Stichting het Limburgs Landschap is een van de grootste eigenaren van onderaardse mergelgroeves in Nederland. Je bent immers eigenaar van zo'n groeve als je de bovengrond van de ingang bezit, en heel wat ingangen liggen in de steile hellingen waar zich juist ook natuurgebieden bevinden. Zowel in het provinciaal beleid, maar ook bij onze stichting, zijn deze onopvallende landschapselementen onderbelicht. Dat was een goede reden om een visie te schrijven. In de visie worden enkele knelpunten en oplossingen beschreven, alsmede de ambitie om onze groeves professioneler te beheren. Daarnaast willen we de Bonsdaelgroeve tijdens excursies

GEBOUWD ERFGOED STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

Regio Noord

- 1 Kasteel Ruine Bleijenbeek *
- 2 Sluizencomplex Reindersmeer
- 3 Boerderij Hagenaars
- 4 Jachthut op den Hamer
- 5 Werkschuur Hamert
- 6 Annakapel
- 7 Inaborg
- 8 Kasteel Arcen *
- 9 Kloosterhof
- 10 Wijmarsche Watermolen
- 11 Houthuizermolen
- 12 Huys Kaldenbroek

Regio Midden

- 13 Beijlshof
- 14 Stockshof
- 15 Exatenhof
- 16 Grathemermolen
- 17 Huisje Merum
- 18 Koningshof
- 19 Herenhof
- 20 Schrevenhof

Regio Zuid

- 21 Standerdmolen Urmond
- 22 Ruine Stein
- 23 Jansse Meule Oirsbeek
- 24 Kasteel Elsloo met slakmolen *
- 25 Oude Pastorie
- 26 Klarenanstel
- 27 Jezuïetenberg
- 28 Hoeve Nieuw Ehrenstein
- 29 NAVO Hoofdkwartier Cannerberg
- 30 Van Tienhovenmolen
- 31 Kalkoven de Valk
- 32 Boswachterswoning Neercanne
- 33 Kasteel Goedenraad *
- 34 Torenmolen Gronsveld
- 35 Wittemer Molen
- 36 Kasteel Neercanne *
- 37 Hoogcruts
- 38 Frankenhofmolen
- 39 Hoeve Alleleyn
- 40 Bervesj

* Historische buitenplaats

Legenda

- Boerderij
- Gebouw overig
- Kasteel
- Molen
- Rijksmonument

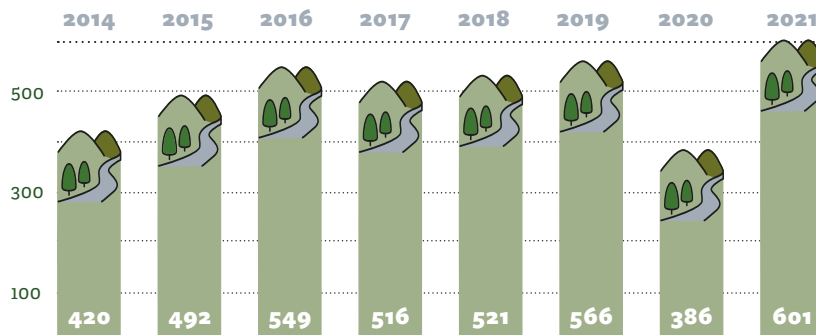
“De restauratie van de wapenkamer in Kasteel Elsloo, daterend uit circa 1844, was een echt ‘once in a lifetime’ project. Een kostbare en omvangrijke opgave; de schoorsteenmantel, de lambriseringen, het plafond, spiegels, deurkrukken en de geschilderde wapenschilden, alles is onder de deskundige handen van de restaurateurs hersteld en weer als een totaal ensemble te bewonderen. Dit is mede mogelijk gemaakt door een samenwerking met deskundige uitvoerders als ook de ondersteuning van fondsen en particulieren.”

René Gerats

STAFMEDEWERKER
PROJECTEN EN GEBOUWENBEHEER

NETTO OMZET VAKANTIEWONINGEN [K]

in euro

gaan openstellen, om de onbekende ondergrondse geschiedenis en het oorlogsverleden te vertellen aan het brede publiek.

VAKANTIEWONINGEN

De coronacrisis was in 2021 duidelijk merkbaar bij de vakantie-woningen. Beaujean Vacances moest regelmatig boekingen aanpassen en zorgen dat de eerder uitgegeven vouchers konden worden ingewisseld. Ook het verhuur van XS varianten, waarbij kleinere groepen de woningen konden

huren, is doorgezet afgelopen jaar. Dit heeft geresulteerd in een goede omzet. Het aantal gasten dat onze woningen bezocht steeg ook, maar is nog niet op het niveau van voor de coronacrisis. Hierbij moet worden vermeld dat Kaldenbroek de 1e helft van het jaar uit gebruik is geweest voor groot onderhoud. De terugkoppeling van de gasten blijft zeer positief. De gasten maakten met kleinere groepen dankbaar gebruik van onze ruime woningen maar genoten ook van onze om-liggende natuur.

*“Mijn eerste jaar als onderdeel van het tuinteam bij Kasteeltuinen Arcen was een achtbaan vol nieuwe en mooie ervaringen. Van afwachten wanneer we de eerste gasten mochten ontvangen en de spanning tot hoe hoog het water van de Maas zou komen. De evenementen zoals **Bloemig!**, **Herfstig!**, **Elfia** en **Enchanted Gardens**, waar je je ogen uitkijkt, waren bijzonder om aan bij te kunnen dragen. De schitterende werkomgeving, positieve reacties van gasten en diversiteit van werkzaamheden maken dit tot een prachtbaan! Het wij-gevoel bij Kasteeltuinen Arcen en Het Limburgs Landschap is mooi om te ervaren en iets waar we allemaal trots op mogen zijn.”*

Coen Karels
HOVENIER BIJ
KASTEELTUINEN ARCEN

3.5 KASTEELTUINEN ARCEN

De seizoenstart stond gepland voor 29 maart, maar helaas kon deze niet doorgaan door de coronapandemie. In het weekend van 10 en 11 april konden de poorten even open als testlocatie voor ‘testen voor toegang’. Dit leverde landelijk veel aandacht op en hiervan hebben we veel geleerd. Op 11 mei kondigde de overheid aan dat op 19 mei Kasteeltuinen Arcen open kon gaan, bijna 8 weken later dan gehoopt. Met gepaste maatregelen zwaaiden de poorten weer open en konden onze gasten worden verwelkomd. De tuin was in optimale forma, de Sweetlove expositie was uitgebreid met 20 nieuwe beelden, de vlaai dagvers en de koffie vers gezet. De gasten konden genieten, net als ons hele team.

Grote uitdagingen waren er dit verslagjaar binnen het tuinteam. Het team heeft de handschoenen goed opgepakt en inmiddels is die afdeling weer voltallig en onder nieuwe leiding voortvarend aan de slag. Na de zomer is een studente van de HAN begonnen aan een afstudeeropdracht en simultaan hieraan heeft ze haar steentje bijgedragen aan de uitvoering bij de evenementen. Zij heeft een onderzoek uitgevoerd naar kansen voor Kasteeltuinen Arcen in de winter. Begin april is besloten dat alle seizoenskrachten per 1 mei zouden gaan starten. Op dat moment was nog niet duidelijk wanneer de poorten weer open zouden mogen. We zijn aan de slag gegaan met onderhoudsklussen in het park o.a. het schilderen van de ijzeren damwand. Een hele verbetering van het beeld voor de gasten en met

als extra resultaat een nog grotere betrokkenheid van onder andere de horecamedewerkers. Ook de vrijwilligers konden weer langzaam aan de slag en met name de klus- en de tuinploeg heeft een grote positieve bijdrage geleverd aan de kasteeltuinen. In het park is ook een groep hoveniersleerlingen van het Cita Verde aan de slag gegaan. Eind april konden, na toestemming van de Gemeente Venlo, examens worden afgenomen in de Casa Verde van bloemstylisten van het Cita Verde. Een mooie nieuwe samenwerking met het onderwijs in de regio.

Ook steunde het LIOF, de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor Limburg, ons idee voor flexibele horeca met een bijdrage van €10.000 euro. Daarmee werd een koffiepoint in het Rosarium ingericht en een eigen foodtruck aangeschaft. Met steun van het Kickstart cultuurfonds konden we een impuls geven aan de rhododendrontuin; ook hier werd het de bezoekers mogelijk de 1,5 meter afstand te gaan houden.

Achter de schermen werd en wordt gewerkt aan een grondig onderzoek naar technische staat van de Casa Verde. Hierover maken we ons al langer zorgen.

De regiogemeenten zullen hun koers voor de dagrecreatie in Noord-Limburg tot aan 2030 uitrollen. Wij hebben in de werkgroep een actieve rol gespeeld om onze belangen goed te borgen. Het *Rozenfestijn* ging in aangepaste vorm door. De zomer begon met de in gebruik name van de nieuwe speeltorens op het speelstrand bij

het Bergpaviljoen. Rondom twee oude eikenstammen uit Landgoed Arcen zijn twee eigentijdse speeltorens gebouwd.

En toen, de zon scheen volop, trad de Maas buiten haar oevers... Spanning in de aanloop naar het hoogste waterpeil, hoe hoog komt het in Arcen? Kasteeltuinen Arcen ging voor drie dagen helemaal op slot. We zorgden met hulp van collega's,

ouders van collega's en vrijwilligers dat onze spullen veilig waren en hielpen waar mogelijk in het dorp om het maaswater buiten Arcen te houden. Gelukkig keerde het tij nét voordat het park onder zou lopen. De bezoekersaantallen kregen echter een behoorlijke deuk. In juli werd het 90-jarig bestaan van Het Limburgs Landschap gevierd in Kasteeltuinen Arcen.

Een mooi weekend met prachtige live muziek en kunst in het teken van *'Ode aan Het Landschap'*. In het weekend waarop eigenlijk de Japanse Koi centraal hadden moeten staan verwelkomden we de ridders van het Gelres Overkwartier op het toernooiveld. Onze kanonnen uit het Arsenaal bulderen weer even. In september werd bloemenfestival *Bloemig!*

georganiseerd en kregen we groen licht voor *Elfia*, waar dit jaar 12.000 enthousiaste gasten op af kwamen. *Enchanted Gardens* in oktober was een succes en meer dan 18.000 gasten bezochten het lichtkunstfestival. Een mooie opsteker voor dit seizoen.

Dit verslagjaar bezochten in totaal 128.741 bezoekers Kasteeltuinen Arcen. Dat is 1,5% minder dan in 2020 en bijna 9000 gasten minder dan begroot. De gemiddelde besteding per bezoeker is wel gestegen. Dankzij de steun die we ontvingen van de overheid uit de coronaregelingen, de bijdragen van het *Kickstart Cultuurfonds*, het *Prins Bernhard Cultuurfonds* en het *LIOF* kunnen we een positief resultaat optekenen over 2021. Gelijk na sluiting in november startten de voorbereidingen op het nieuwe seizoen. De renovatie van het sanitair bij het Bergpaviljoen is gestart, tegelijk is ook het horecaterras aangepast, net als het grachtenterras bij het kasteel. Van de keermuren van de binnengracht is het ter hoogte van de waterlijn uitgesleten voegwerk hersteld. Tegelijk is het overige voegwerk nagelopen en hier en daar gerepareerd.

De tuinmannen legden een nieuwe Dahliatuin aan, onder het ooievaarsnest ontstaan 'grasduinen' en rondom de Mammoetboom staan nu siergrassen. Ondertussen vingen en verplaatsten we nog een aantal bevers, die richtten weer veel schade aan in het park. Beverbestrijding is een vaste taak geworden van het tuinteam.

**AANTAL BEZOEKERS
KASTEELTUINEN ARCEN**

2013		81.000
2014		110.000
2015		133.000
2016		158.000
2017		176.000
2018		176.200
2019		170.089
2020		130.566
2021		128.741

COMMUNICATIE

In 2021 bestond Het Limburgs Landschap 90 jaar. Het was de bedoeling om dit met een jaarvullend programma te vieren. De realiteit dwong ons het programma in te korten en alternatieven te verzinnen. De steeds wisselende regelgeving omtrent corona zorgde voor veel extra coördinatie rondom ons excursieprogramma, inzet van gidsen en samenwerkingen met derden. Gelukkig ging het bezoek van Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima wel door. Na een intensieve voorbereiding was er sprake van een ontspannen bezoek met een hoog inhoudelijk niveau. De Koning is zelf landeigenaar en stelde veel inhoudelijke vragen. Wilfred Alblas en Michael van Roosmalen konden dus veel kennis uitwisselen met Koning Willem-Alexander over de uitdagingen van een terreinbeheerder.

We kregen begin 2021 te maken met een datalek. Bij onze voormalige ticketleverancier bleek in augustus 2020 een bestand gehackt te zijn. Voor Het Limburgs Landschap ging het om ongeveer 2.000 adresgegevens. Alle gedupeerden zijn op de hoogte gesteld en op onze website werd een module ingericht om te controleren of de gegevens waren opgenomen in het datalekbestand.

ODE AAN HET LANDSCHAP

Het gekozen jubileumthema *Ode aan Het Landschap* sloot aan bij een landelijke promotiecampagne van het NBTC om binnenlands toerisme in Nederland te stimuleren. Om aan te sluiten bij de trend om meer in de eigen streek te recreëren is er vanaf het voorjaar elke maand een nieuwe wandel-

flier gemaakt waardoor we in de hele provincie mooie wandelingen kunnen aanbieden. Die wandelingen zijn via social media en door andere media zoals weekblad *VIA* en *Dagblad de Limburger* goed opgepakt en verspreid. Aansluitend is in de zomer een 24 pagina dikke wandelspecial ontwikkeld in samenwerking met het Mediahuis [ook Roburlid] die onder de lezers van *Dagblad de Limburger* en via onze eigen publiekslocaties in Limburg verspreid is.

In de lente schreven we ter gelegenheid van ons jubileum de creatieve wedstrijd *Ode aan Het Landschap* uit. Daar sloot het Huis voor de Kunsten als promotor bij aan. We ontvingen honderden kunstwerken, van schilderijen, textielkunst en gedichten tot foto's en liedjes. Na een uitvoerige selectie zijn de meest bijzondere kunst-

4.1 PUBLICITEIT

werken tentoongesteld in Kasteel Arcen. We hebben voor ons jubileum ook een 6-tal schrijvers/componisten gevraagd een lied over het landschap in Limburg te schrijven. In samenwerking met Poppodium Grenswerk in Venlo heeft dat een eigen jubileum-cd opgeleverd met uiteindelijk 7 liedjes, want de winnaar van de creatieve wedstrijd won een plekje op de cd. Tijdens ons jubileumweekend in Kasteeltuinen Arcen zijn alle liedjes opgevoerd, werd de tentoonstelling *Ode aan Het Landschap* geopend en zijn de winnaars van de kunstwedstrijd bekend gemaakt.

ERFGOEDWEEKENDEN

Met de Coöperatie Erfgoed Limburg [CEL] was al eerder de basis gelegd van een reeks Erfgoedweekenden samen met onze erfgoedpartners. In 2021 hebben we bij Het Limburgs Landschap twee erfgoedweekenden kunnen organiseren. Naast het jubileumweekend in Kasteeltuinen Arcen konden we op 9 en 10 oktober gasten ontvangen in en rond Kasteelpark Elsloo. Dankzij de inzet van veel collega's en vrijwilligers konden we de vele groepen ontvangen en rondleiden. Geholpen door een bijdrage van LEADER Zuid-Limburg is een special gemaakt over Kasteel en Landgoed Elsloo met ons kwartaalblad als leidraad. Van LEADER Zuid-Limburg ontvangen we ook steun om een impuls te geven aan het kasteelpark. De special is huis-aan-huis verspreid in Elsloo en Catsop.

In het begin van 2021 hebben de Limburgse media onze zoektocht naar de bouwer van de kabouterhuisjes in Kasteelpark Elsloo breed opgepakt. In februari stonden alle [online] kranten vol met nieuwsberichten over de schaatspret in o.a. onze natuurterreinen en de bijbehorende drukte. Aan de landelijke actie 'kraamkamer moeder natuur' werd invulling gegeven door bij drukke publieksterreinen zo'n 60 extra borden te plaatsen om het [door corona ook nieuwe] publiek te wijzen op het komende broedseizoen. De actie kreeg uitgebreid landelijke aandacht.

In 2021 is de tv-serie *Natuur en Zo* voor het eerst uitgezonden op L1. In totaal zijn twee seizoenen met elk zes afleveringen gemaakt, die ook nog herhaald werden. In het programma is volop aandacht voor de werkzaamheden van Het Limburgs Landschap en krijgen de kijkers tuintips vanuit Kasteeltuinen Arcen. De nieuwe aanpak met meerdere verhaallijnen en meerdere collega's sloot goed aan bij de interesse van de kijkers. Het programma wordt goed beoordeeld en krijgt snel naamsbekendheid. Begin juni werden er filmopnames gemaakt voor het landelijke kinderprogramma 'Beestenbrigade' bij Groeve 't Rooth over de geelbuikvuurpad en in Kasteeltuinen Arcen over vlinders. Ook onze jubileumviering eind juli in Kasteeltuinen Arcen zorgde voor veel publiciteit, inclusief een live uitzending van zowel *Natuur en Zo* radio als aansluitend Cultuurcafé op L1. Het jubileumweekend was aanleiding voor een reportage over Limburg

in het landelijk verschijnende erfgoedblad Monumentaal. Spectaculaire aandacht kregen we tijdens het hoogwater in juli. De hele periode was er een permanente verbinding tussen de communicatiecollega's en de collega's in het veld die tropenuren draaiden. Door die samenwerking kon er [pro-] actief gecommuniceerd worden. Doordat we zoveel mensen via social media wisten te bereiken hebben we veel vragen en reacties kunnen voorkomen. We ontvingen op deze updates vooral veel positieve reacties voor alle getoonde inzet om de dieren veilig op het droge te krijgen.

Sarsven en de Banen stond afgelopen jaren extra in de aandacht om het publiek meer bekend te maken met dit Natura 2000 gebied. Er werden vrijwilligers opgeleid, een website ingericht, een speciale kinderapp ontwikkeld [Lotje van Zomeren] en een wandelflyer gemaakt. Het project werd dit jaar afgesloten.

Ook was er weer veel te lezen over Het Limburgs Landschap in uitgaves van derden. In het Cultuureel Jaarboek van Venlo, 'De Buun', verscheen een 8 pagina tellend artikel over vogels van de Groote Heide in een interview met onze vrijwilliger Piet Fleuren. In het tijdschrift

AANTAL VOLGERS	31-12-2021	31-12-2020	31-12-2019
Facebook	6507	5247	4257
Twitter	793	415	170
LinkedIn	406	187	N.v.t.
Instagram	1361	749	N.v.t.

Navenant gaven we onder meer uitleg over de rol van onze grazers tijdens de winter en in het boek *Het Pad van de Boswachter* verscheen een uitgebreid artikel over de libellenrijkdom van de Ravenvennen met Henk Heijligers. We hielpen mee aan een boek over het Jammerdal en Ulingsheide. Verder hebben we recreatieve teksten voor *Visit Limburg* geredigeerd en we hebben deelgenomen aan project over Heuvelland met film en teksten voor *Visit Zuid-Limburg*.

SOCIAL MEDIA

De rol van social media als communicatiemiddel blijft groeien. Niet alleen om te zenden, er komen ook steeds meer vragen en reacties binnen via deze kanalen. Dit jaar bereikten we via Facebook 192.254 mensen, waarvan 12.464 via een betaalde advertentie voor ons erfgoedweekend in Elsloo. In het

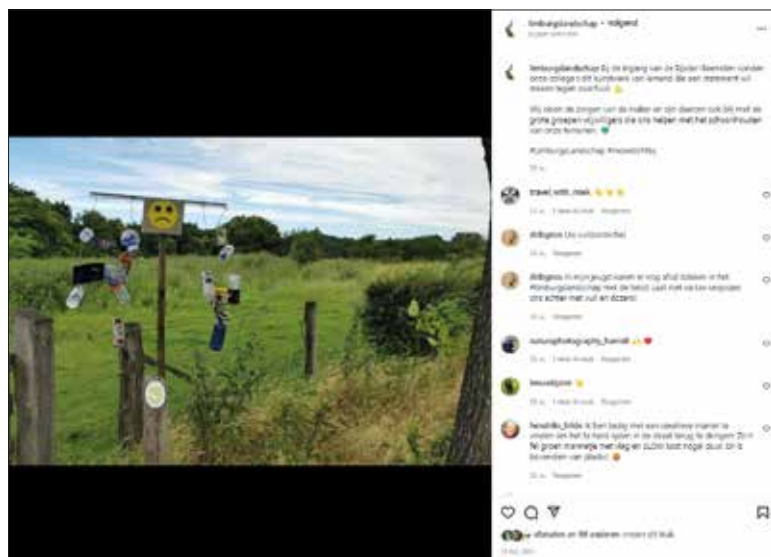
verslagjaar bereikten we uitzonderlijk veel mensen met updates over het hoogwater, variërend van 9141 mensen tot zelfs 59.931 mensen met één bericht. Andere onderwerpen die voor een hoog bereik zorgden waren berichten over *Kraamkamer Natuur*, onze jubileumroute door het Weerterbos en het bezoek van Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima aan De Hamert. In totaal bereikten we dit jaar via Instagram 4674 mensen. Foto's uit Zuid-Limburg blijven geliefd, foto's van Kasteel Elsloo, het Eyserbos en Cottessen waren het meest populair. De meest geziene foto was echter een foto van een paartje ijsvogels in Kasteeltuinen Arcen. Mensen blijven gelukkig veel foto's via, vooral, Instagram met ons delen en voelen zich vereerd als wij hun foto daarna delen. In 2021 zijn onze tweets 281.900

keer weergegeven. De meest bekeken tweet afgelopen jaar ging, net als op Facebook, over het hoogwater in juli [12.300 impressies].

WEBSITE

We zijn een samenwerking aangegaan met bureau Magneet. Zij beheren al de Google advertenties voor Kasteeltuinen Arcen en gaan dat nu ook voor Het Limburgs Landschap als geheel doen. Ze maken hierbij gebruik van het advertentiebudget wat Google via Google Ad Grants beschikbaar stelt aan goede doelen. Magneet heeft eerst een zoekwoordenonderzoek uitgevoerd om in kaart te kunnen brengen wat strategische zoekfuncties zijn waar onze advertenties zichtbaar moeten zijn. We hebben dit zoekwoordenonderzoek gebruikt voor de inrichting van

onze website. Middels de advertenties, die worden geplaatst bij relevante zoekwoorden, willen we mensen onze website laten bezoeken.

De vrijdag-, zaterdag- en vooral zondagochtend blijft een populair moment om onze website te bezoeken. De helft van onze website-bezoekers doet dat op zijn mobiel. De meest bezochte pagina blijft, na onze homepage, de pagina met kaart van onze terreinen. Over het gehele jaar gezien kunnen we concluderen dat onze website goed wordt gevonden. In totaal bezochten 125.000 mensen onze website [+12,% ten opzichte van vorig jaar], zij startten samen 179.000 sessies [+0,3%]. De sessieduur is toegenomen tot 1m 42s [+6,0%]. Alle cijfers laten dus een positieve ontwikkeling zien.

NIEUWSBRIEVEN

In het afgelopen jaar zijn ook weer verschillende digitale interne en externe nieuwsbrieven verstuurd. Om de onderlinge band tussen collega's en tussen vrijwilligers tijdens de coronaperiode te behouden is de frequentie verhoogd. Het Koninklijk bezoek aan De Hamert en het hoogwater in juli waren aanleiding voor extra interne nieuwsbrieven. De interne nieuwsbrief is in het verslagjaar 6 keer verstuurd en wordt door ongeveer 72% van alle collega's geopend. De externe nieuwsbrief is in 2021 3 keer verstuurd en wordt gemiddeld door zo'n 54 % van de ontvangers geopend, een prima score. Het gemiddelde in onze doelgroep ligt momenteel op 29% [bron: Mailchimp]. In 2021 zijn er ook weer diverse vrijwilligersniewsbrieven verzonden.

Omdat we niet samen hebben kunnen komen met onze vrijwilligers vonden we het belangrijk om contact te houden met deze mensen en stuurden daarom met regelmaat een nieuwsbrief uit. De nieuwsbrieven worden gemiddeld door zo'n 70% van onze vrijwilligers gelezen. In de laatste nieuwsbrief van het jaar, welke verzonden is op de Nationale Vrijwilligersdag op 7 december hebben we ook nog een leuke quiz gedeeld over 90-jaar Limburgs Landschap. De drie vrijwilligers die deze het beste gemaakt hadden hebben een 'Het Limburgs Landschap verrassingspakket' thuis gezonden gekregen en zijn er nog twee nestkasten als tweede prijs uitgedeeld. Op deze manier zorgt de nieuwsbrief ook voor meer binding.

4.2 ERFGOED- EN ONTVANGSTLOCATIES

De afdeling communicatie is betrokken geweest bij de inrichting van Huys Kaldenbroek. Het doel hiervan was om Het Limburgs Landschap duidelijker zichtbaar te laten zijn in de vakantiewoningen. Daartoe is ook voorbereidend werk voor villa Nieuw Ehrenstein opgepakt. Ontvangstlocatie Jachthut Op den Hamer heeft een update gekregen omdat de oude expositie niet meer voldeed. Door gebruik van slimme inrichtingstechnieken kan een deel van de expositie per seizoen gewisseld worden. Voor onze vakantiewoningen zijn we bladerboeken gaan ont-

wikkelen om het verhaal van de bijzondere plek te vertellen. Het bladerboek over de Frankenhofmolen is inmiddels te lezen door vakantiegangers. We zijn gestart met het boek over Villa Nieuw Ehrenstein zodat dit met de opening daarvan in 2022 klaar is.

4.3 FONDSEN- WERVING

Het Limburgs Landschap kan haar werk doen dankzij verschillende steunende fondsen en particulieren. De *Nationale Postcode Loterij*, het *Prins Bernhard Cultuurfonds*, en fondsen op naam als het *Beusmans-Jeurissenfonds* en het *Verkooijenfonds* zijn vertrouwde namen die bijdragen aan onze projecten. Het particulier fonds de Versterking heeft ons steun toegezegd voor de aanleg van de tuin bij Kloosterruïne Hoogcruts. Zo ligt er de basis voor de cofinanciering bij subsidieaanvragen. Ook in 2021 zijn gesprekken gevoerd met particulieren die er over denken Het Limburgs Landschap op te nemen in hun testament. Stichting Robur – *Bedrijven voor Het Limburgs Landschap* is ook een trouwe steunpilaar. Dit jaar kregen we steun bij de restauratie van de Van Tienhovenmolen en natuur-aankopen op Landgoed Rozendaal, daarnaast ontvingen we een extra jubileumgift van 50.000 euro voor de aanleg voor het Roburbos. In november bracht het NPO programma *Binnenste Buiten* een bezoek aan de Belletboomgaard. Naar aanleiding daarvan mochten we een schenking ontvangen voor de aanplant van 5 hoogstambomen in deze boomgaard.

Deze projecten zijn mede mogelijk gemaakt dankzij deelnemers van de Nationale Postcode Loterij:

- Restauratie roeden Van Tienhovenmolen
- Natuuraankoop op Landgoed Rozendaal
- Restauratie wapenkamer Kasteel Elsloo
- Uitgave van natuurboekjes voor kinderen in ons kwartaalblad
- Aankoop van enkele percelen bij het Weerterbos

- Tuinaanleg bij Hoogcruts
- Restauratie westvleugel Nieuw Ehrenstein
- Natuuraankoop op de Bemelerberg
- Onderhoud aan de poortbrug bij Kasteel Arcen

Deelnemers bedankt!

4.4 ACHTERBAN

De trend dat meer mensen natuur in hun buurt belangrijk vinden vertaalt zich in meer aandacht voor onze terreinen en de rol die we daar vervullen. We zien ook in 2021 weer minder verloop onder ons ledenbestand en ook een hoog rendement bij ledenwerfacties. Naar aanleiding van de succesvolle najaarsactie voor donateurswerving in 2020 is in het voorjaar van 2021 een extra ledenwerfmailing via de post verzonden. We mochten na deze actie 400 nieuwe Beschermers verwelkomen. Rondom het erfgoedweekend in Elsloo en de aanplant van het Jubileumbos/Roburbos zijn in beide regio's aangepaste ledenwerf-

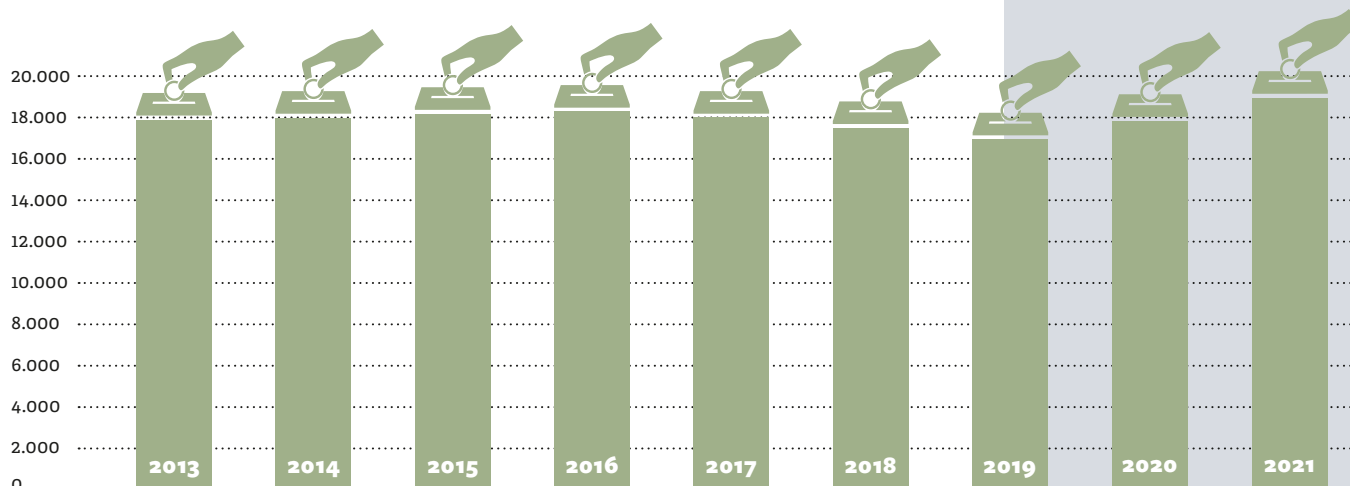
mailingen opgezet. Aansluitend is er in andere regio's in het najaar geworven. Hierbij werken we samen met andere provinciale Landschappen om zo van inkoopvoordeel te profiteren en zeker ook om van elkaars ervaringen te leren. We mochten mede dankzij al deze acties 1666 nieuwe Beschermers verwelkomen. Op 31 december 2021 waren er 18.951 Beschermers van Het Limburgs Landschap. Voor onze achterban maken we 4 keer per jaar ons kwartaalblad. Dat heeft dit jaar op basis van ervaringen van onze lezers tot kleine aanpassingen geleid zodat het blad helderder geworden is en ook beter leesbaar.

“Ook 2021 werd gedomineerd door corona, daardoor konden er helaas weinig publieksactiviteiten plaatsvinden. Voordeel was wel dat er veel in eigen omgeving gewandeld werd en de waardering voor onze eigen Limburgse natuur toenam. Niet voor niets is onze slogan Mooi Dichtbij. Door mensen persoonlijk te benaderen, onze jubileumactiviteiten op Elsloo en in Kasteeltuinen Arcen, het uitbrengen van een wandelbijlage van De Limburger en het themanummer over Kasteelpark Elsloo wisten wij zo’n 1.000 nieuwe Beschermers te verwelkomen en steeg dat aantal zelfs tot net over de 19.000.”

Henk Heijligers
MEDEWERKER COMMUNICATIE

ONTWIKKELING AANTAL DONATEURS

“Ik had nooit gedacht dat ik mijn oude beroep als ambachtelijk molenaar kon laten herleven als vrijwilliger in de prachtige Frankenhofmolen. Ik ben Stichting het Limburgs Landschap dankbaar dat ik mijn liefde voor watermolens en het vak mag uitoefenen in een molen die in volle glorie is gerestaureerd.”

Leon de Vries

VRIJWILLIGER FRANKENHOFMOLEN

4.5 VRIJWILLIGERS

Vrijwilligers zijn niet weg te denken binnen Het Limburgs Landschap. Door hun inzet en bereidheid om ons te helpen kan er veel werk verzet worden. In totaal zijn er 600 vrijwilligers actief en doen er jaarlijks circa 400 vrijwilligers incidenteel vrijwilligerswerk voor ons. Dit aantal incidentele vrijwilligers is in 2021 hoger geweest door de hulp die er is geweest tijdens de opruimwerkzaamheden rondom het hoogwater. Daarvoor, in de maanden maart en april, werden door vrijwilligers, vereni-

gingen, collega's en gemeenten ook de Maasoevers schoongemaakt. Binnen Het Limburgs Landschap hebben we de vrijwilligerstaken onderverdeeld in de herstellende, vertellers, tellers en bellers. Om het vrijwilligerswerk goed te kunnen coördineren heeft elke vrijwilliger[s]groep een betaalde medewerker van Het Limburgs Landschap als aanspreekpunt. Daarnaast is er een coördinator actief die collega's helpt bij de overkoepelende werkzaamheden en administratieve taken.

Het vrijwilligerswerk in onze sector heeft ook veel overlap met andere [groen]organisaties. Hierdoor kan het zijn dat naast onze vrijwilligers er ook vrijwilligers van diverse externe organisaties zoals IVN actief zijn in onze gebieden.

CORONA

Net als het jaar 2020 heeft ook in 2021 corona haar stempel gedrukt op het vrijwilligerswerk. Binnen de geldende maatregelen kon een deel van het vrijwilligerswerk gelukkig wel doorgaan. Vooral voor

de groepen die buiten werken of die individueel vrijwilligerswerk doen was de invloed beperkt. De vrijwilligers die met publiek werken zoals bij excursies en activiteiten hadden wel te maken met grote beperkingen en annuleringen. Hierdoor staat voor sommige vrijwilligers hun werk al ruim 2 jaar stil. Daarom is er ook afgelopen jaar ingezet op vrijwilligersbinding door het regelmatig versturen van de vrijwilligersnieuwsbrief. Daarnaast hebben vrijwilligers de mogelijkheid om online met elkaar te netwerken en verhalen en foto's te delen op onze speciale Facebookgroep voor vrijwilligers van Het Limburgs Landschap. Hier maken op dit moment 60 personen gebruik van. Ook is het programma *Leer je Groen*, het lesprogramma van groene organisaties, geïntroduceerd bij de vrijwilligers zodat zij vanuit thuis online meer kunnen leren over de natuur. Daarnaast hebben we onze vrijwilligers tijdens ons jubileumweekend een aangepast programma aan kunnen bieden zodat iedereen elkaar weer even kon zien binnen de toen geldende maatregelen.

NIEUWE VRIJWILLIGERS

Het afgelopen jaar heeft het vrijwilligersteam ook weer versterking gekregen van nieuwe vrijwilligers. Zo is er een nieuwe groep van start gegaan in Zuid-Limburg die elke laatste vrijdag van de maand in een wisselend natuurgebied aan de slag gaat. We hebben ook een wervingstraject opgezet voor het onderhoud van de historische tuin van Montfort door o.a. op de senio-

renbeurs in Roermond te gaan werven. Dit heeft helaas niet voor een groei binnen het team gezorgd, wel is de groep nog steeds stabiel met 11 vrijwilligers. Er is een start gemaakt met vrijwillige BOA's die toezicht kunnen houden in onze terreinen. De diverse aanmeldingen van vrijwilligers die via ons aanmeldformulier zijn binnen gekomen zijn afgehandeld en deze mensen hebben vrijwilligerswerk gevonden, bijvoorbeeld bij de vlinderwerkgroep in het Weerterbos of de boswerkgroep op de Linnerheide. Op onze website staat een overzicht van de verschillende types vrijwilligerswerk en hebben we ook een overzicht van de verschillende vrijwilligersvacatures waar we nog mensen voor zoeken.

4.6 SAMENWERKING

We zijn als terreinbeheerder onderdeel van meerdere regionale en landelijke overlegstructuren. Denk hierbij aan *Natuurwerkdag*, *Boomfeestdag* en *Nederland Schoon*. Het vergde dit jaar veel creativiteit om de *Provinciale Boomfeestdag* in maart een leuk tintje mee te geven. Door de coronamaatregelen was het namelijk niet mogelijk dat kinderen zelf bomen kwamen planten. De Gouverneur heeft namens de basisschoolkinderen de laatste bomen van in totaal 18.500 nieuwe bomen in het Zwart Water geplant. Eind juni is de tentoonstelling 'De paden op in...' geopend in streekmuseum de Locht in Melderslo. Deze Euregiotentoonstelling over natuurgebieden in Noord-Limburg zal zowel in Nederland als in Duitsland geëxposeerd worden. Er is meegewerkt aan de expositie over De Maasduinen in de expositieruimte van het Franz Pfannerhuis in Arcen. Met de gemeente Bergen werd een folder over de doden-

4.7 BELEIDSBEÏNVLOEDING

herdenking op de Hamert afgerond. De folder is voor de aanwezigen beschikbaar tijdens de dodenherdenking op 4 mei bij de Hamert. Ook werd deelgenomen aan de opzet van een project voor vergroening van schoolpleinen. Voor het tijdschrift *De Levende Natuur* werd een artikel geschreven over een bosverjongingsproject op Landgoed de Hamert. Voor de *Navenant*, een Limburgse 'glossy' wordt elk kwartaal een artikel aangeleverd. Een initiatiefgroep voortkomend uit de zorgsector heeft ons benaderd als potentiële partner voor een corona herdenkingsplek, een stilteplek in de natuur. Het comité van aanbeveling is gevormd en de ideeën worden langzaam concreet. De realisatie wordt nog wel een uitdaging. De natuurwerkdag kreeg dit jaar extra aandacht, dit omdat de coördinatie door het failliete IKL ontbrak.

Naast de elders genoemde beleidszaken zijn we betrokken bij de voortdurende ontwerpessies voor de Wittemer Allee en door de gemeente Venlo zijn we gevraagd als stakeholder bij de ontwerpessies voor de *Natuur en Landschapvisie*. We hebben een structureel intern overleg opgestart voor de beheerproblematiek gekoppeld aan recreatie rondom de Maasplassen. Ook namen we als stakeholder deel aan de sessies over vrijetijdseconomie in de gemeente Bergen. We hebben deelgenomen aan een webinar rondom ontwikkelingen in Grubbenvorst vanuit 'Gezicht naar de Maas' en hebben informatie gegeven aan de andere actiegroep daar, *Genieten aan de Maas*. Ook zijn we ingegaan op de uitnodiging van de Dorpsraad van Lottum om een presentatie te geven bij hun webinar over het bijzondere Maasterrassenlandschap bij hun dorp. Het gaat in beide dorpen over verschillende visies voor de herinrichting van het Maasdal met als basis ofwel grootschalige ontgronding ofwel accentuering van de bestaande Maasterrassen. We nemen structureel deel aan het zeer intensieve overleg over Kadeaanleg in Arcen. Andere overleggen gingen over duurzaamheid van de industrieterreinen bij Spikweien en op meerdere plekken over de aanleg van windmolens. Opvallend zijn de vele initiatieven van zonneweides die dit jaar zijn opgestart. In Nederweert is deelgenomen aan meerdere overleggen over de plannen voor een crematorium naast het Weerterbos. In

de aanloop tot de gemeenteraadsverkiezingen hebben enkele partijen uit een aantal gemeentes om informatie gevraagd voor het maken van hun programma's.

ORGANISATIE

De structuur van Het Limburgs Landschap bestaat uit Stichting het Limburgs Landschap en Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. Medewerkers staan op de loonlijst van Stichting het Limburgs Landschap.

5.1 BESTUUR [GOVERNANCE, JURIDISCHE STRUCTUUR EN BEZOLDIGINGSBELEID]

De Raad van Toezicht is belast met het toezicht op de algemene gang van zaken binnen de stichting waaronder het toezicht op het door de directeur-bestuurder gevoerde beheer en beleid, de realisatie van de doelen, het naleven van wet- en regelgeving en de doelmatigheid en integriteit waarmee de stichting haar werk doet. Vanuit de Raad van Toezicht hebben de Financiële Commissie en de Remuneratiecommissie een bijzondere taak in de voorbereiding van de besluitvorming.

Stichting het Limburgs Landschap heeft naast een Raad van Toezicht ook een Raad van Advies. De Raad van Advies heeft tot doel het gevraagd en ongevraagd adviseren van de directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder van Het Limburgs Landschap wordt verder ondersteund en geadviseerd door een tweetal commissies: de beheer- en de erfgoedcommissie. Voor de inschaling van de directeur en medewerkers wordt gebruik gemaakt van een functiewaarderingssysteem afgestemd op de be-

loningsstructuur zoals vastgesteld in de Raam CAO *Bos & Natuur*, onderdeel *De Landschappen*. De Raad van Toezicht heeft de hoogte van de directiebeloning en andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. De directeur is ingeschaald in schaal 12 van deze CAO. De medewerkers van Kasteeltuinen Arcen vallen onder de CAO *dagrecreatie* en de daarbij behorende salaristabellen.

5.2 PERSONEEL

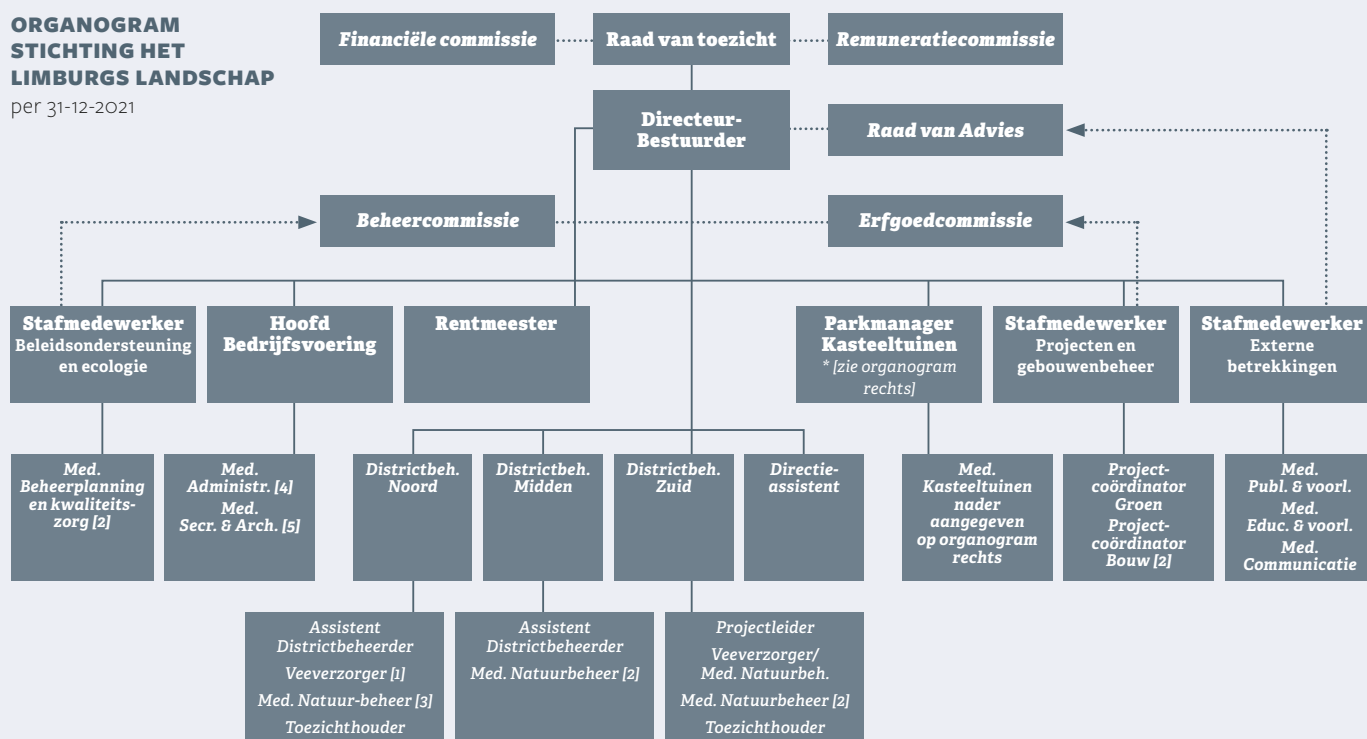
Op het centrale kantoor in Lomm hebben we aan het eind van het jaar afscheid genomen van René Hermens, medewerker bedrijfsvoering. Hij heeft de AOW gerechtigde leeftijd bereikt en is gaan genieten van zijn pensioen. Zijn taken zijn door collega Martine Evenhuis overgenomen en de daardoor vrijgekomen uren op het secretariaat zijn gedeeltelijk vervuld door uitbreiding van het contract van Wendy Schreven.

Bij de Kasteeltuinen Arcen zijn begin van het jaar twee hoveniers weggegaan, er zijn ook weer twee nieuwe hoveniers aangenomen. Door de onzekerheid rondom corona is er bij Kasteeltuinen Arcen in 2021 geen medewerker Evenementen & Activiteiten werkzaam geweest. De evenementen die wel doorgang hebben gevonden zijn door andere collega's opgepakt met hulp van een stagiair. Daarnaast hebben ook Eefke Versteilen

[Coördinator Marketing en Communicatie] en Juul Hollman [Coördinator Horeca] de organisatie verlaten. De overeenkomst van Kristel Caris [Medewerker Sales en Reserveringen] is aan het eind van het seizoen niet verlengd. Vacante functies zullen in het nieuwe jaar ingevuld gaan worden. Verder zijn er de gebruikelijke personeelswisselingen met name in de horeca. Dit komt voornamelijk doordat daar gebruik gemaakt wordt van

ORGANOGRAM STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

per 31-12-2021

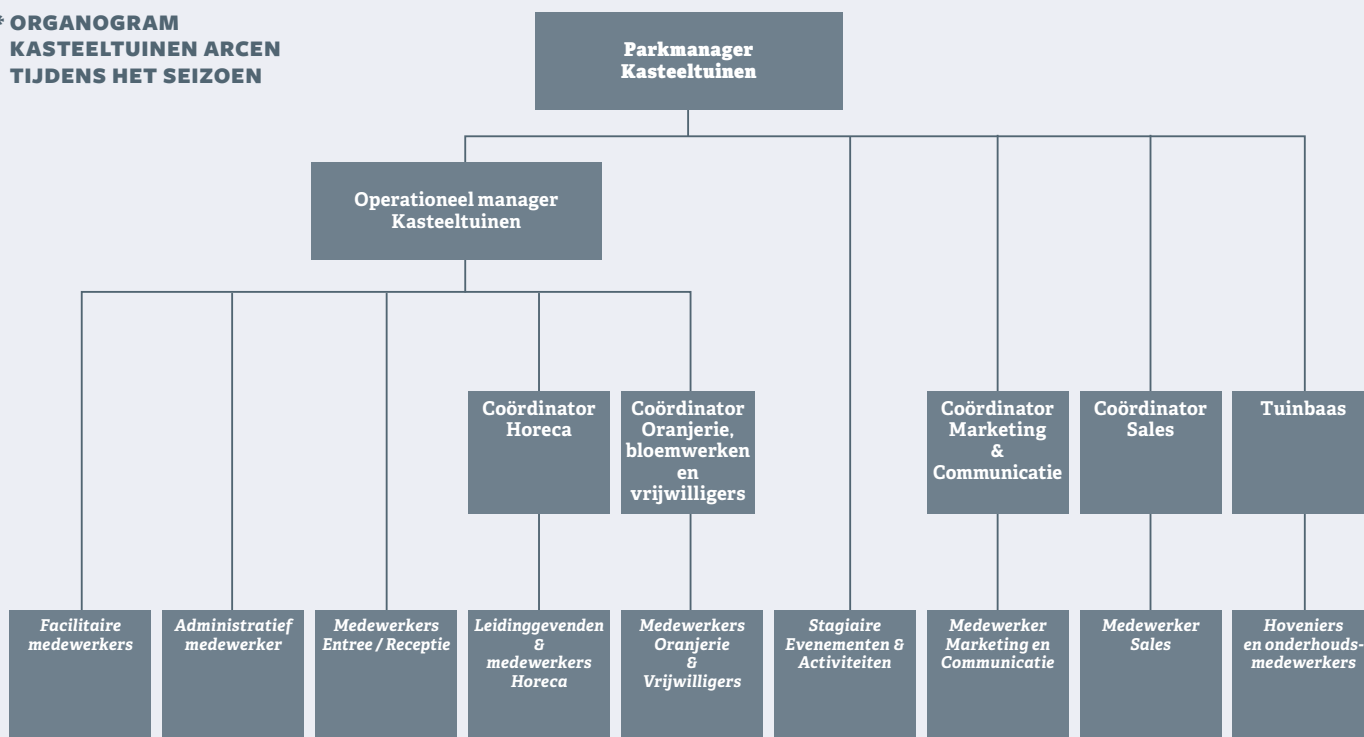

tijdelijke seizoencontracten. Ook dit jaar zijn er door corona en de krapte op de arbeidsmarkt tijdens het seizoen minder medewerkers in dienst gekomen. Gemiddeld over het jaar waren er 67,4 fte werkzaam bij de stichting, waarvan 31,6 bij Kasteeltuinen Arcen. Het ziekteverzuim in 2021 is gedaald naar 4,3%, in 2020 was deze 5,7%, met name door enkele langdurig zieken. Eind 2021 was er

geen zieke binnen de organisatie. Een langdurig zieke is in 2021 hersteld en van een ander langdurig zieke hebben we in 2021 na twee jaar ziekte in goed overleg afscheid genomen. De structuur binnen de organisatie worden middels de organogrammen weergegeven.

*** ORGANOGRAM
KASTEELTUINEN ARCEN
TIJDENS HET SEIZOEN**

5.3 INTEGRITEIT

In 2019 is er binnen de Stichting een gedragscode opgesteld. In deze gedragscode zijn zaken vastgelegd zoals kernwaarden, omgaan met elkaar, omgang met bedrijfsmiddelen en informatie, omgang met belangenverstrengeling en omgang met problemen. Veel zaken waren wel bekend binnen het team, maar waren nog niet op papier vastgelegd. In 2021 zijn geen wijzigingen aangebracht in de gedragscode. Naar aanleiding van de IKL-affaire hebben we extra aandacht besteed aan mogelijke belangenverstrengeling ten gevolge van betaalde nevenfuncties bij medewerkers. Aan alle medewerkers is opgave van betaalde nevenfuncties gevraagd, waarbij beoordeeld is of er risico's op belangenverstrengeling zijn. Dat bleek niet het geval. In 2021 zijn geen incidenten gemeld. Ook bij onze externe vertrouwenspersoon zijn er in 2021 geen meldingen binnen gekomen. Het verslag van de externe vertrouwenspersoon wordt altijd beschikbaar gesteld.

5.4 ONDERNEMINGSRAAD

De ondernemingsraad (OR) vergaderde in 2021 zes keer, waarvan twee overlegvergaderingen met de directeur-bestuurder in diens rol als WOR-bestuurder. In juli kon een vergadering door de calamiteiten met het hoogwater niet plaatsvinden, maar deze is op een later moment ingehaald. De belangrijkste onderwerpen in de vergaderingen waren de aanpassing van de woon-werkvergoeding en de nieuwe OR-verkiezingen. Omdat de invoering van de nieuwe woon-werkvergoeding door de overheid telkens is uitgesteld door corona, heeft de OR daar tot nu toe nog niet mee hoeven instemmen.

In november 2021 was het alweer vier jaar geleden dat de eerste OR van Het Limburgs Landschap werd geïnstalleerd en was het tijd voor nieuwe verkiezingen. Gelukkig waren er in elke kiesgroep precies genoeg kandidaten. Lia Oosterwijk, Juul Hollman, Frank Ewalds en Daan Bouten namen afscheid. Mark Rovers [nieuwe voorzitter], Martine Evenhuis [nieuwe secretaris], Frank Kroonen [nieuwe vice-voorzitter] en Chantal Rijnen-Peeters [nieuwe penningmeester] traden per 23 november 2021 toe tot de OR. Aangevuld met de zittende leden van de OR Ramon Berkers en Twan Versteegen maakt dat de OR tot november 2025 compleet is.

5.5 RISICOPARAGRAAF

Aandacht voor risico's is een continu proces, ook bij Het Limburgs Landschap. Voorkomen moet worden dat risico's gevolgen kunnen hebben voor de continuïteit van ons beheer. We staan er als maatschappelijke natuur- en erfgoedorganisatie immers voor in dat wij onze gebieden en het monumentaal erfgoed "tot in de eeuwigheid" kunnen veiligstellen.

Bij de beheersing van risico's gaat het niet alleen om het proberen te voorzien van en vervolgens voorkómen van risico's. Niet alle risico's zijn immers – zelfs maar bij benadering – te voorzien. In die situaties is het minstens zo belangrijk dat de organisatie voldoende financieel weerstandsvermogen heeft om tegenvallers op te vangen. Dat bleek wel tijdens de coronacrisis.

Daarnaast is het belangrijk dat de medewerkers in staat zijn goed te handelen als zich onvoorziene risico's voordoen. De overstromingen in de zomer van 2021 vormden hiervan een voorbeeld.

HOOGWATER

Terugkijkend op de wateroverlast kunnen we vaststellen dat we in staat zijn geweest de risico's deels te managen. We hebben fysieke schade geleden, en daarmee ook circa €200.000 euro aan kosten moeten maken. Deze kosten zijn verwerkt in deze jaarrekening. Een tegemoetkoming in deze kosten is gevraagd op grond van de Wet tegemoetkoming schade [WTS]. Omdat hoogte en tijdstip van een eventuele vergoeding zeer onzeker zijn, is hiermee in de jaarrekening geen rekening gehouden.

Tijdens het hoogwater hebben we ons vooral zorgen gemaakt over ons vee. Meestal konden we het vee tijdig evacueren, maar dat lukte niet overal. Daarvoor kwam het water te snel, en waren de dieren te slecht bereikbaar of te gestrest om ze nog te kunnen vangen of verplaatsen. Dit leverde natuurlijk ook publicitaire en daarmee maatschappelijke afbreukrisico's op. Onze keuze om actief te communiceren, te vertellen wat we doen, maar ook wat niet is gelukt, leverde veel begrip op. De dieren die in het water achterbleven wisten zelf een droge plek te bereiken of waren sterk genoeg om de hoogwatergolf staande in het water te doorstaan. Bij de evaluatie hebben we vastgesteld dat het belangrijk is voor het winterseizoen actief te communiceren welke voorbereidingen we treffen op mogelijk winter hoogwater. Ook hebben we vastgesteld dat het verstandig is op een enkele plek een hoogwatervluchtplaats aan te leggen, voor het geval een evacuatie van vee in de toekomst weer niet mogelijk zou zijn. Een andere les is dat medewerkers lokaal de vrijheid en verantwoordelijkheid moeten hebben te acteren in crisissituaties. De keuze om verantwoordelijkheden dicht bij de uitvoering in het veld te leggen bleek de goede. De omstandigheden in onze drie districten waren ook heel verschillend, zowel qua watersysteem, soort problemen als bestuurlijke context. Geen centrale sturing dus, wel ondersteuning uit het kantoor in Lomm, met name bij de publiekscommunicatie.

BELEGGINGEN

Risico's horen bij het leven, en goed afgewogen risico's nemen brengt ons ook verder. Het hebben van een stevige reserve is van groot belang om risico's te kunnen nemen die soms nodig zijn bij het realiseren van onze missie. Voorbeelden zijn het verwerven van gronden waarvoor het niet geheel zeker is of er functieveranderingssubsidie op verkregen kan worden. Of het aankopen van ruilgronden, waarvan nog maar moet blijken dat ze naar de goede plek geruild kunnen worden. Een ander voorbeeld is de aankoop van een monumentaal pand in slechte staat, waarvan je niet zeker weet wat het zal gaan kosten om het te restaureren en herbestemmen. Dergelijke be-

sluiten mogen niet ten koste gaan van datgene wat we al beheren, en daarbij spelen de reserves dus een belangrijke rol. Het zorgt ervoor dat Het Limburgs Landschap een ondernemende organisatie kan zijn.

Tegelijkertijd kunnen de reserves ook een bron van inkomsten zijn. Daarvoor moet dan wel risico genomen worden. Want met reserves op de bank loop je misschien weinig risico, je betaált er tegenwoordig zelfs geld voor [negatieve rente]. Bij beleggingen staan obligaties bekend als minst en aandelen als meest riskant. De opbrengst van obligaties is echter aanzienlijk lager, terwijl de rendementen uit aandelen op de lange termijn aanzienlijk hoger zijn. Zo bezien kan

het willen beperken van risico's dus geld kosten. In ons treasury statuut hebben we de kaders voor de beleggingen vastgelegd met de keuze om maximaal 50% van het beschikbare vermogen te beleggen waarvan maximaal de helft in aandelen. Door te beleggen in geografisch en sectoraal breed gespreide fondsen beperken we de risico's verder. Maar eerlijk is eerlijk, als we meer in aandelen zouden beleggen, dan zouden de inkomsten – terugkijkend – hoger zijn geweest.

LESSEN UIT DE IKL-AFFAIRE

Een van de opmerkelijke gebeurtenissen het afgelopen jaar was het faillissement van collega-organisatie IKL. Weinigen hebben zich

kunnen voorstellen dat zo iets daadwerkelijk zou kunnen. Aan Het Limburgs Landschap is regelmatig gevraagd of zo iets ook bij ons zou kunnen gebeuren. Alle reden dus om goed kennis te nemen van de verschillende onderzoeken die naar de IKL-affaire zijn uitgevoerd. De beoordeling van de Provincie Limburg naar aanleiding van het verzoek van IKL om een overbruggingskrediet te verstrekken, legde structurele problemen bloot bij deze stichting. Het vrijwel afwezig zijn van reserves, het ontbreken van een “verdienmodel” en de scheve verhouding tussen vaste kosten en vaste inkomsten leidde ertoe dat de provincie financieel niet te hulp kon schieten. De kans dat het geld terug zou komen was eenvoudigweg te klein. Deze conclusie heeft indringend duidelijk gemaakt dat – los van de belangenverstrengeling die uit de IKL affaire naar voren kwam – er ook iets mis is in het landschapsbeleid van de provincie. Dat heeft immers niet de randvoorwaarden geschapen voor een gezonde bedrijfsvoering. Dit heeft ertoe geleid dat Het Limburgs Landschap zeer terughoudend is geweest in het overnemen van taken van het IKL, maar juist heeft gepleit voor een fundamentele bezinning door de provincie op het landschapsbeleid. Deze krijgt vorm in de Verkenning Landschapsbeheer die momenteel wordt uitgevoerd onder regie van de provincie, en waarbij Het Limburgs Landschap samen met de collega-organisaties nauw wordt betrokken.

In de door IKL zelf uitgevoerde evaluatie kwam naar voren dat een van de oorzaken van de gerezen problemen was dat IKL de verandering van bestuurs- naar Raad van Toezicht-model heeft doorgevoerd in een tijd van continuïteitsproblemen, waardoor de toezichthouders [noodgedwongen] gingen besturen. De scheiding tussen bestuur en toezicht werd hierdoor onduidelijk. Dit onderstreept het belang van de keuze van het Algemeen Bestuur van Het Limburgs Landschap destijds om de bestuurlijke verandering juist door te voeren in een tijd dat het goed ging met de stichting, onder het motto “het dak repareren als de zon schijnt”. Ook bleek uit de analyse dat basale principes, zoals een deugdelijke verslaglegging, het goed vastleggen van besluiten en het goed scheiden van verantwoordelijkheden bij IKL niet altijd werden nageleefd. Opmerkelijke zaken die bij Het Limburgs Landschap niet aan de orde zijn is het hebben van meerdere bv’s door de directeur-bestuurder, laat staan het zaken doen met eigen bv’s. Bij Het Limburgs Landschap wordt de directeur-bestuurder betaald conform de CAO *bos en natuur*, en hij heeft alleen onbezoldigde nevenfuncties die allen vooraf zijn goedgekeurd door de Raad van Toezicht. Zeker doordat Het Limburgs Landschap recent de statuten en reglementen allemaal heeft moeten vernieuwen omdat het nieuwe bestuursmodel moest worden ingeregeld, is het bewustzijn hiervan en het nakomen van de gemaakte afspraken goed.

Een ander risico werd duidelijk doordat jarenlang ook geld van de *Nationale Postcode Loterij* via onze koepel *LandschappenNL* naar IKL is gegaan. Vanzelfsprekend heeft *LandschappenNL* de *Nationale Postcode Loterij* goed op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen, en van de lessen die er uit getrokken worden door de provinciale landschappen en stichtingen voor provinciaal landschapsbeheer. Nieuwe, strakkere, afspraken zijn gemaakt over de voorwaarden waaraan de bij *LandschappenNL* aangesloten organisaties moeten voldoen wil men in aanmerking komen voor de *Nationale Postcode Loterij*-gelden. Voorbeelden zijn het hebben van een goedgekeurde accountantsverklaring, het tijdig melden van eventuele problemen in de sfeer van financiën, integriteit of belangen en het jaarlijks agenderen van integriteit als onderwerp van functioneringsgesprekken met directeuren. Het zijn zaken die ook bij Het Limburgs Landschap zijn of worden opgepakt.

6.1

MISSIE EN VISIE STICHTING
HET LIMBURGS LANDSCHAP**Missie:**

Wij zorgen voor het duurzame behoud van karakteristieke landschappen in Limburg met de bijbehorende natuur en erfgoed. We doen dat voor en ook met de samenleving. Zo dragen we bij aan een leefbaar Limburg, ook voor de generaties na ons.

Visie:

Wij beschermen waardevolle landschappen met de bijbehorende natuur en erfgoedwaarden door ze aan te kopen, te ontwikkelen of te restaureren en duurzaam te beheren. Die ensembles met hun natuurlijke rijkdom vertellen het verhaal van Limburg en vormen mede de Limburgse identiteit. We vinden het belangrijk dat mensen die kunnen beleven en stellen daarom onze gebieden open en geven onze gebouwen een passende herbestemming. We zoeken de samenwerking met iedereen die bij wil dragen aan onze missie. Zo dragen we bij aan een provincie waar het goed leven, wonen en werken is.

6.2

LEDEN RAAD VAN TOEZICHT

SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT

W. T.M. Raab

voorzitter

C.J.F. de Rijk-Bex

vice-voorzitter

A.J.E.J. van Casteren

R.E. Claessen

J.H. Heijnen

H.H.B. Lamers

P.J.J.M. van der Tempel-Kloosterman

6.3

RELEVANTE [NEVEN] FUNCTIES RAAD VAN TOEZICHT EN DIRECTIE

Wendy Raab	Senior rechter bij de rechtbank Limburg
	Lid van de Raad van Toezicht van Stichting LandschappenNL
	Vice-voorzitter Stichting Unie van Provinciale Landschappen
	Lid van het bestuur van Stichting Robur
Chantal de Rijk-Bex	Commercieel directeur Goedhart Holding BV
	Bestuurslid stichting Vincentius Bergen [L]
	Raad van Advies Jaguar the fresh company
Toine van Casteren	Managing Director Concrefy B.V.
Ruud Claessen	Manager Global Government Affairs bij ASML
	Adviseur bij Public Companion
Hans Heijnen	Voorzitter adviescommissie POP3 Limburg
	Secretaris Stichting Mergellandcorporatie
	Lid pbo omroep ML5
	Lid zoogdierwerkgroep M-Limburg, IVN Roermond
Herm Lamers	Lid klankbordgroep fractie Water Natuurlijk van Waterschap Limburg
	Commissaris bij de Woningstichting Voerendaal
	Voorzitter College van Beroep voor de examens en voorzitter van de Zuyd Hogeschool geschillencommissie
Els van der Tempel-Kloosterman	Lid ledenraad en commissie jaarstukken
	Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren
Wilfred Alblas, directeur-bestuurder	Lid van het Algemeen Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg
	Penningmeester van de Stichting Faunabeheereenheid Limburg
	Lid van de Adviescommissie Natuur van het Prins Bernard Cultuurfonds
	Lid van de Adviescommissie van het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit [OBN]
	Vertrouwenspersoon bij de Omnivereniging Arcen

6.4

RAAD VAN ADVIES

<i>R. Stevens</i>	<i>voorzitter</i>
<i>P. Baeten</i>	<i>vice-voorzitter vanaf 20 oktober 2021</i>
<i>F. Beckers</i>	
<i>H. Evers</i>	
<i>P.C.M. Freij</i>	
<i>H.G.J. Gipmans</i>	
<i>Mw. E. Hanselaar</i>	<i>tot 20 oktober 2021</i>
<i>A. Houtappels</i>	
<i>J. de Jong</i>	
<i>T. Kaan</i>	
<i>R. Mulders</i>	
<i>F. Scheijmans</i>	
<i>J. Schrijen</i>	

6.5

ORGANISATIE PER 31-12-2021

<i>Directeur-bestuurder</i>	<i>W.F.G. Alblas</i>
<i>Directie-assistent</i>	<i>D.B. Bouten</i>
<i>Rentmeester</i>	<i>L.J.J. Daamen</i>
COMMUNICATIE	
<i>Stafmedewerker externe betrekkingen</i>	<i>E.E.L.M. Staal</i>
<i>Medewerker voorlichting en publiciteit</i>	<i>H.W.G. Heijligers</i>
<i>Medewerkster voorlichting en educatie</i>	<i>L. Oosterwijk</i>
<i>Medewerkster communicatie</i>	<i>R. Coenen</i>
PROJECTEN EN GEBOUWENBEHEER	
<i>Stafmedewerker projecten en gebouwenbeheer</i>	<i>R.H.M. Gerats</i>
<i>Medewerker projectcoördinatie groen</i>	<i>J.H. Leunissen</i>
<i>Medewerker projectcoördinatie bouw</i>	<i>M. Rovers</i>
<i>Medewerker projectcoördinatie bouw</i>	<i>C.W.O. Christoffel</i>
BEHEERPLANNING EN KWALITEITSZORG	
<i>Stafmedewerker beleidsondersteuning en ecologie</i>	<i>A.H. Ovaa</i>
<i>Medewerker beheerplanning en kwaliteitszorg</i>	<i>H. Bussink</i>
<i>Medewerker beleidsondersteuning en ecologie</i>	<i>C.A.M. van Seggelen</i>
BEDRIJFSVOERING	
<i>Hoofd bedrijfsvoering</i>	<i>C.M. Beijer-Hermesen</i>
<i>Medewerker bedrijfsvoering</i>	<i>M.L.H.M. Grutters</i>
<i>Medewerkster bedrijfsvoering</i>	<i>A.L. Bos-Pauwels</i>
<i>Medewerkster bedrijfsvoering</i>	<i>C.M.P.M. Bloemen-Maes</i>
<i>Directiesecretaresse</i>	<i>C.J. van Eersel-Schraven</i>
<i>Secretaresse</i>	<i>M.J.J.M. Clabbers-Seuren</i>
<i>Medewerkster secretariaat / archief</i>	<i>F.H.W. Hovens</i>
<i>Medewerkster secretariaat</i>	<i>M. Evenhuis</i>
<i>Medewerkster secretariaat / archief</i>	<i>W.H.W. Schreven</i>

BUITENDIENST	
Regio Noord:	
Districtsbeheerder	M.I.J.T. van Roosmalen
Assistent-districtsbeheerder	L.M. van der Linden
Veeverzorgers / medewerkers natuurbeheer	R. Berkers
Medewerker natuurbeheer	J.H.Th. de Kievit
Boswachter / toezichthouder	R.B.M. Klok
Boswachter / toezichthouder	T. Remmerswaal
Medewerker natuurbeheer	M.H.O.M. Vink
Regio Midden:	
Districtsbeheerder	G.J. Berends
Assistent-districtsbeheerder	F.G.M. Ewalds
Medewerker natuurbeheer	L. Kuijpers
Boswachter / toezichthouder	B. van de Ven
Regio Zuid:	
Districtsbeheerder	P. Kloet
Projectleider	G.A.M.J. Hambeukers
Veeverzorgers / medewerkers natuurbeheer	F.W.J. Kroonen
Medewerker natuurbeheer specialist	M.M.J.H. Peerboom
Toezichthouder / BOA	J.J.P.M. Burema
Medewerker natuurbeheer / boswachter	G.J.B.M. Ketelaars

KASTEELTUINEN ARCEN

<i>Parkmanager</i>	<i>R.G.M. Rambags</i>
<i>Operationeel manager</i>	<i>N.P.W. van Schijndel</i>
<i>Coördinator Oranjerie en bloemwerken</i>	<i>C.M.P. Rijnen-Peeters</i>
<i>Coördinator sales & reserveringen</i>	<i>N.E. Youcef-Ettoumi</i>
<i>Medewerkster marketing & communicatie</i>	<i>M.J.I. Beurskens</i>
<i>Locatiehoofd horeca</i>	<i>S. Freund</i>
<i>Locatiehoofd horeca</i>	<i>C. Freund</i>
<i>Assistent locatiehoofd horeca</i>	<i>M.L.E. Zeelen-Clabbers</i>
<i>Medewerker onderhoud, installaties & facilitair</i>	<i>E.H.G. Timmermans</i>
<i>Hoofd tuinen</i>	<i>H.W.G.M. Lintjens</i>
<i>Voorman tuinen</i>	<i>A.J.M. Jakobs</i>
<i>Tuinman</i>	<i>A.J.H. Versteegen</i>
<i>Tuinman</i>	<i>P.M.M.G. Hermans</i>
<i>Tuinman</i>	<i>R.J.E.M. van der Zanden</i>
<i>Tuinman</i>	<i>R. Bergsma</i>
<i>Tuinman</i>	<i>C.P.G. Karels</i>
<i>Tuinman</i>	<i>R.C.J.G. Vousten</i>

6.6

COMMISSIES PER 31-12-2021

BEHEERCOMMISSIE:

<i>Dr. ir. H. H. Tolkamp</i>	<i>voorzitter</i>
<i>Ing. C.A.M. van Seggelen</i>	<i>secretaris</i>
<i>Dr. R. Bobbink</i>	
<i>Dr. A. van den Burg</i>	
<i>J.T. Hermans</i>	
<i>Drs. H. Kossen</i>	
<i>Prof. dr. L.P.M. Lamers</i>	
<i>Dr. H. de Mars</i>	
<i>Ir. A.H. Ovaa</i>	
<i>Prof. dr. J. Roelofs</i>	
<i>Dr. Ir. N.A.C. Smits</i>	
<i>Prof. dr. ir. M.F. Wallis de Vries</i>	

ERFGOEDCOMMISSIE:

<i>G. van der Varst</i>	<i>voorzitter</i>
<i>Ing. R.H.M. Gerats</i>	<i>secretaris</i>
<i>Ir. R. Brouwers</i>	
<i>Dr. M.P.C.P. Paulissen</i>	
<i>Drs. J.A.M. Roymans</i>	
<i>E.E.L.M. Staal</i>	
<i>Mr. J.L.M. van Susante</i>	
<i>Ir. P. Verhoeff</i>	
<i>P.F.G.M. Vleugels</i>	<i>[Provincie Limburg], agendalid</i>
<i>Drs. A.M. Vos</i>	<i>[Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed], agendalid</i>

REDACTIECOMMISSIE KWARTAALBLAD:

<i>Drs. W.F.G. Alblas</i>	<i>voorzitter</i>
<i>H.W.G. Heijligers</i>	<i>eindredacteur</i>
<i>Ing. B. Van der Linden</i>	
<i>E.E.L.M. Staal</i>	
<i>A.A.F.M. Urlings</i>	

6.7

STICHTING ROBUR

De stichting 'Stichting Robur – Bedrijven voor Het Limburgs Landschap' is statutair gevestigd te Venlo en houdt kantoor op Boerderij Kloosterhof, Rijkssstraatweg 1, 5943 AA Lomm.

De stichting heeft ten doel:

- de ondersteuning van de stichting: Stichting het Limburgs Landschap, gevestigd te Maastricht – hierna genoemd: 'Het Limburgs Landschap' – door bedrijven en instellingen ten behoeve van concrete en herkenbare projecten en activiteiten, die niet of niet geheel uit de exploitatie-rekening van Het Limburgs Landschap worden gefinancierd;
- het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

SAMENSTELLING BESTUUR STICHTING ROBUR PER 31-12-2021

<i>P.M.J. Thissen</i>	<i>voorzitter</i>
<i>J. Holtackers</i>	<i>secretaris – penningmeester</i>
<i>R. Goedmakers</i>	
<i>H.J.J. Narinx</i>	
<i>W. Raab</i>	
<i>J. Stoop</i>	

6.8

SPECIFICATIE NATUURTERREINEN

OVERZICHT VAN DE TERREINEN

Per 31-12-2021

Het totale areaal aan natuurterreinen van SLL bedroeg per 31-12-2021, verdeeld over 79 natuurterreinen:	in eigendom:	8760,58 ha
	in beheer:	189,47 ha
	in erfpacht:	195,91 ha
	TOTAAL	9145,96 ha

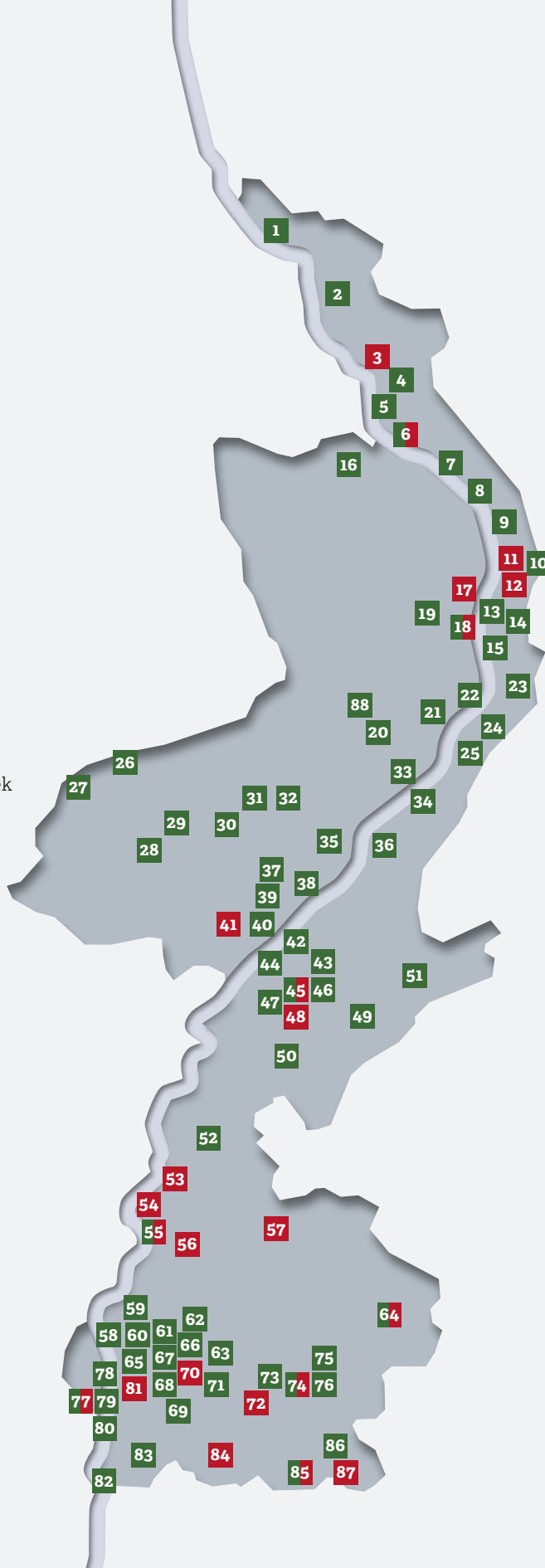
REGIO NOORD	eigendom	in beheer	in erfpacht	totaal
In hectaren				
Zwart Water - de Weerd	390,3643			390,3643
De Hamert - Stalberg - Roobeek	1100,2358			1100,2358
Ravenvennen - Vreewater	518,0549	17,6536		535,7085
Bosserheide	120,1785			120,1855
Boshuizer Bergen - landgoed Geysteren	239,0851	41,4620		280,5471
Eckeltse Bergen - Bergerhei - Ottenskamp	358,2244			358,2244
Kasteel Arcen - Barbaras Weerd	506,9331			506,9331
Rode Hoek	203,6902	6,2954		209,9856
Onderste Bovenste Molen - Jammerdal	70,3923	8,2236		78,6159
Kaldenbroek - Siebersbeek - Houthuizer Molen	112,1203			112,1203
Dorperheide - Walbeckerheide	248,3939			248,3939
Groote Heide	74,3852	1,6674	192,9230	268,9756
Heuloërbroek - Heukelomse beek	168,6011			168,6011
Rivierpark Venlo Tegelen	13,6948			13,6948
Rivierpark Blerick Baarlo	40,1784	0,5935		40,7719
Rivierpark Venlo Velden	46,8008	4,1695		50,9703
Hoogwatergeul Lomm	24,3228			24,3228
Heezeland	10,9135			10,9135
Omgeving Siebengewald	2,5280			2,5280
Sevenum Steegberg				
In de Horsten	1,0952			1,0952
Gennepse Hei	49,1567			49,1567
Bleijenbeek			2,9870	2,9870
Molenberg	0,7730			0,7730
Reulsberg	0,0600			0,0600
Schoorveld	0,7520			0,7520
Dubbroek - Blericksche bergen	161,9128			161,9128
Langhout	42,7303			42,7303
TOTAAL NOORD-LIMBURG	4505,5774	80,065	195,91	4781,5594

REGIO MIDDEN	eigendom	in beheer	in erfpacht	totaal
In hectaren				
<i>Turfkoelen - omgeving Paarlo</i>	7,8810			7,8810
<i>Sarsven en Banen - Schoorkuilen</i>	286,0092			286,0092
<i>Weerterbos - Hugterbroek</i>	827,4701	0,2359		827,7060
<i>Roeventer Peel</i>	46,8816			46,8816
<i>Rozendaal - Marissen - Schrevenhof - Hee</i>	374,1389	4,8660		379,0049
<i>Wellenstein</i>	48,6220			48,6220
<i>Exaten - Haelense beekdal</i>	228,8793			228,8793
<i>Spaanse Bos</i>	21,6110			21,6110
<i>Beylshof</i>	81,0557			81,0557
<i>Tuspeel</i>	28,1305			28,1305
<i>Beesels Broek</i>	51,2588	8,8339		60,0927
<i>Smalbroek Zuidplas</i>	168,1695			168,1695
<i>Anna Beemd / Slaag / Polderveld</i>	99,4109			99,4109
<i>Linnerweerd</i>	23,1687	26,1579		49,3266
<i>Linnerheide</i>	144,2433			144,2433
<i>Sweeltje - Munningsbos</i>	119,4633	0,7130		120,1763
<i>Oolderveld - Isabellegreend - Ooldergree</i>	252,7985	2,2070		255,0055
<i>Osen - Overlaat van Linne</i>	177,2760			177,2760
<i>Aerwinkel / op de Borg / Vlootbeek</i>	22,8788	1,4983		24,3771
<i>Haelensch Broek</i>	5,8015			5,8015
<i>Nieuw Tergouwen</i>	0,1515			0,1515
<i>Kesselse Bergen</i>	0,7752			0,7752
<i>Schelkensbeek</i>	6,9406	1,5220		8,4626
<i>Neerbeekdal</i>	0,8965			0,8965
<i>Grathemer Molen</i>	0,1669			0,1669
<i>Ophovense Zandberg</i>	40,4068			40,4068
<i>Aalsbeek</i>	0,9285			0,9285
TOTAAL MIDDEN-LIMBURG	3065,4146	46,034	0	3111,4486

REGIO ZUID In hectaren	eigendom	in beheer	in erfpacht	totaal
<i>De Dellen - Meerssenerbroek - Curfsgroeve</i>	122,5963	30,7142		153,3105
<i>Kasteel Neercanne - Millenniumbos</i>	58,6658			58,6658
<i>Van Tienhovenmolen</i>				
<i>Bemelerberg - Schiepersberg - groeven</i>	259,0285			259,0285
<i>Bergse Heide - Ingendaal - Stort Lange A</i>	171,5896	24,2706		195,8602
<i>Kasteel Goedenraad - Eyserbos - Bulkemsbroek</i>	90,0024			90,0024
<i>Cottessen - Bellet</i>	87,1900			87,1900
<i>Witteimer Molen</i>	34,2466			34,2466
<i>Gronsveld</i>	3,1485			3,1485
<i>Klingeberg</i>	10,1297			10,1297
<i>Eijsder Beemden</i>	51,1826			51,1826
<i>Kleine Weerd</i>	2,5490	6,1761		8,7251
<i>Pietersplas</i>	140,6387	0,6744		141,3131
<i>Platiel Mesch - Mescher plukbos</i>	8,6790			8,6790
<i>Kasteel Elsloo</i>	13,7465	1,1170		14,8635
<i>Landgoederenzone Maastricht - Mariëndaal</i>	10,9412			10,9412
<i>Oude Pastorie Beek</i>	1,5780			1,5780
<i>Vrouwenbosch</i>	7,5583	0,4180		7,9763
<i>Volmolen Vaals - Frankenhofmolen</i>	16,7320			16,7320
<i>Hoog Cruts</i>	0,9729			0,9729
<i>Ruïne Stein</i>	11,2086			11,2086
<i>Janssen molen</i>	0,1018			0,1018
<i>Standerdmolen Urmond</i>	0,0604			0,0604
<i>Anstelvelei</i>	86,0985			86,0985
<i>Platsbeek</i>	0,1420			0,1420
<i>Limbrichterbosch</i>	0,7950			0,7950
TOTAAL ZUID-LIMBURG	1189,5819	63,3703	0	1252,9522
TOTALE OPPERVLAKTE SLL IN HA.	8760,5739	189,4693	195,9100	9145,9602

- Natuurgebied
- ■ Natuurgebied met gebouw
- Gebouw

- 1 Molenberg
- 2 Gennepse Hei
- 3 Bleijenbeek
- 4 Eckeltse Bergen
- 5 Heukelomse Beek
- 6 Bosserheide
- 7 Bezoekerscentrum De Maasduinen
- 8 Rode Hoek
- 9 Landgoed de Hamert
- 10 Dorperheide
- 11 Landgoed Arcen
- 12 Kasteeltuinen Arcen
- 13 Wijmarsche watermolen
- 14 Ravenvennen
- 15 Vreewater
- 16 Zwart Water
- 17 Boshuizerbergen
- 18 Houthuizer Molen
- 19 Kaldenbroek - Siebersbeek
- 20 Huys Kaldenbroek
- 21 Reulsberg
- 22 Langhout
- 23 Dubbroek
- 24 Maascorridor
- 25 Groote Heide
- 26 Jammerdal
- 27 Aalsbeek
- 28 Kievitsloop
- 29 Weerterbos
- 30 Roeventerpeel, Schoorkuilen en Kwegt
- 31 Sarsven en De Banen
- 32 Aan de Bergen
- 33 Spaanse Bos
- 34 Ophovense Zandberg
- 35 In den Horsten
- 36 Schelkensbeek
- 37 Neerbeekdal
- 38 Beesels Broek
- 39 Landgoed Beijlshof
- 40 Haelens Broek
- 41 Haelens Beekdal - Landgoed Exaten
- 42 Tuspeel
- 43 Grathermolen
- 44 Maasplassen
- 45 Linnerheide - Mortelshof
- 46 Linnerweerd

- 45 Landgoed Rozendaal Schrevenhof, Koningshof, Heerenhof
- 46 Het Sweeltje
- 47 Reigersbroek
- 48 Historische tuin Montfort
- 49 Aerwinkel - Voorsterveld
- 50 Marissen
- 51 Turfkoelen
- 52 Limbrichterbos
- 53 Standerdmolen Urmond
- 54 Ruine Stein
- 55 Kasteelpark Elsloo
- 56 Kasteel Elsloo en Slakmolen
- 57 Oude Pastorie
- 58 Janssenmolen Oirsbeek
- 59 Marienwaard
- 60 Meerssenerbroek
- 61 De Dellen
- 62 Curfsgroeve
- 63 Ingendaal
- 64 Bergse Heide - Meertensgroeve
- 65 Anstelvallei + Nieuw Ehrenstein en Klarenanstel
- 66 Hamsterakker Amby
- 67 Groeve Blom
- 68 Bemelerberg
- 69 Groeve 't Rooth
- 70 Juliangroeve - Schiepersberg
- 71 Van Tienhovenmolen
- 72 Akkerreservaat Sibbe
- 73 Wittemer Molen
- 74 Eyserbos - Trintelen
- 75 Landgoed Goedenraad Kasteel Goedenraad
- 76 Klingeleberg-Vrouwenheide
- 77 Bulkemsbroek
- 78 Cannerbos + Chateau Neercanne
- 79 Kleine Weerd
- 80 Pieterplas
- 81 Eijsder Beemden
- 82 Torenmolen Gronsveld
- 83 Navagne
- 84 Mescher Plukbos
- 85 Hoogruts
- 86 Cottessen
- 87 Cottessen 3 en Hoeve Bervesj
- 88 Holset - Harles - Lemiers
- 89 Frankenhofmolen
- 90 Schoorveld

6.9 OVERZICHT INRICHTINGSPROJECTEN*

PROJECTEN AFGEROND IN 2021

2019.021	<i>Herintroductie akkerplanten</i>
2019.028	<i>Versterken leefgebieden kamsalamander en geelbuikvuurpad</i>
2020.015	<i>Aanleg plekken wilde bijen</i>
2020.201	<i>PAS Bemelerberg</i>
2020.202	<i>PAS Boshuizerbergen</i>
2020.203	<i>PAS Geuldal</i>
2020.204	<i>PAS Maasduinen</i>
2020.205	<i>PAS Roerdal</i>
2020.206	<i>PAS Cannerberg</i>
2020.207	<i>PAS Sarsven en de Banen</i>
2020.208	<i>PAS Weerterbos</i>
2020.209	<i>Onderzoek N2000 graslanden PAS</i>

PROJECTEN IN UITVOERING IN EN NA 2021

2017.010	<i>Inrichting Reigersbroek</i>
2018.028	<i>Inrichting Dubbroek</i>
2018.030	<i>Inrichting Beesels Broek</i>
2019.023	<i>Geelbuikvuurpad voortplantingswateren</i>
2019.040	<i>LIFE Bovar Bemelerberg en Geuldal</i>
2020.012	<i>Ontwikkeling kalkgraslanden Eys</i>
2020.019	<i>Aanplant bos</i>
2020.025	<i>Natuurcompensatie Bethanië</i>
2021.006	<i>Bosaanplant Weerterbos</i>
2021.008	<i>Bruine eikenpage Ophovense zandberg</i>
2021.024	<i>Aanplant bos 2</i>
2021.032	<i>Compensatie Maaslijn bruine eikenpage</i>

* Werkzaamheden afgerond,
financiële afwikkeling wordt in 2022 verwacht.

6.10

VERANTWOORDINGSVERKLARING

Stichting het Limburgs Landschap onderschrijft de *Code goed bestuur* voor goede doelen, en handelt overeenkomstig. In deze verantwoordingsverklaring legt het bestuur verantwoording af over de drie algemeen geldende principes:

1 ONDERSCHIED DE FUNCTIES TOEZICHT HOUDEN, BESTUREN EN UITVOEREN

Het interne toezicht op bestuurlijke/uitvoerende taken vindt bij Het Limburgs Landschap plaats door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht keurt de begroting en de jaarrekening goed, en benoemt de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht is onbezoldigd. De remuneratiecommissie uit de Raad van Toezicht houdt jaarlijks een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht heeft vastgelegd welke informatie zij verwacht te krijgen van de directeur-bestuurder.

Het bestuur wordt uitgeoefend door de directeur-bestuurder, die wordt ondersteund door het kantoor in Lomm en de teams van de 3 districten en Kasteeltuinen Arcen. In deze teams vindt onder verantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder de uitvoering plaats. Het bestuur legt door middel van jaarverslag en jaarrekening verantwoording af aan donateurs en subsidiegevers. Deze documenten worden beschikbaar gemaakt via de website van de stichting. In aansluiting op de Statuten zijn reglementen vastgesteld voor de werkwijze van de Raad van Toezicht, de Raad van Advies, de directeur-bestuurder, de remuneratiecommissie en de financiële commissie.

2 OPTIMALISEER DE EFFECTIVITEIT EN EFFICIENCY VAN BESTEDINGEN

In het Meerjarenbeleidsplan 2021-2025 heeft Het Limburgs Landschap de richtinggevende doelstellingen op de voor haar relevante gebieden vastgelegd. Op basis van dit beleidsplan, de beheerplannen en projectplannen voor terreinen en gebouwen enerzijds en de meerjarenraming anderzijds wordt jaarlijks de begroting opgesteld.

De kwaliteit van ons natuurbeheer is gecertificeerd in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap [SNL]. De SNL-subsidie bedraagt 84% van de landelijk bepaalde standaardkostprijzen, waarvan een continue prikkel uitgaat tot efficiënt werken.

De kwaliteit van het erfgoedbeheer is getoetst door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Raad voor Cultuur. Op grond hiervan is Stichting het Limburgs Landschap aangewezen als Professionele Organisatie voor Monumentenonderhoud [POM]. De Inspectie overheidsinformatie en erfgoed houdt daarop toezicht

Het beleggingsbeleid is vastgelegd in het Treasury Statuut. Uitgangspunten zijn een laag risico-profiel, beleggen met het oog op de lange termijn, het stimuleren van duurzaamheid en het leveren van een bijdrage aan de exploitatie.

3 OPTIMALISEER DE OMGANG MET BELANGHEBBENDEN

Medewerkers van Stichting het Limburgs Landschap staan dagelijks in contact met een zeer grote en diverse groep van mensen, organisaties, media en overheden. Iedere doelgroep vraagt zijn eigen benadering. De inhoud, kwaliteit en wijze van de te verstrekken informatie wordt daar voortdurend op afgestemd, waarbij er steeds naar gestreefd wordt de communicatie zodanig in te richten dat de verstrekte informatie relevant, eenduidig en toegankelijk is. Communicatiemiddelen die worden ingezet zijn het kwartaalblad, de website, de facebookpagina en andere sociale media-accounts zoals twitter, Instagram en LinkedIn. Met name bij de uitvoering van projecten is het van belang dat bezoekers uitleg krijgen over het wat en waarom van de werkzaamheden, en bij wie ze terecht kunnen voor informatie. Daartoe worden info-bordjes opgehangen.

*Namens
Stichting het Limburgs Landschap*

*Wilfred Alblas
Directeur-bestuurder*

FINANCIËEL VERSLAG OVER 2021

**STICHTING
HET LIMBURGS LANDSCHAP**

JAARREKENING GECONSOLIDEERD 2021

Deze Jaarrekening betreft de geconsolideerde jaarrekening van Stichting het Limburgs Landschap, Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. en Stichting Robur.

FINANCIËLE VERANTWOORDING

Stichting het Limburgs Landschap [SLL] is keurmerkhouders van het CBF-Keur. De jaarrekening 2021 is ingericht conform de in de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen [RJ650] opgenomen richtlijnen.

De Stichting wordt bestuurd door een directeur-bestuurder, waarop toezicht wordt gehouden door een Raad van Toezicht. In dit kader stelt de directeur-bestuurder de jaarrekening vast. De directeur-bestuurder legt de jaarrekening ter goedkeuring voor aan de Raad van Toezicht, die de directeur-bestuurder décharge kan verlenen.

LANDBOUWBEDRIJF LIMBURGS LANDSCHAP

Op 4 april 2016 heeft de Stichting Het Limburgs Landschap een landbouwbedrijf opgericht, genaamd Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. Het Landbouwbedrijf is statutair gevestigd in de gemeente Venlo.

Bij de oprichting zijn 1.400 aandelen geplaatst die een waarde vertegenwoordigen van € 140.000. De geplaatste aandelen zijn door de oprichter, Stichting het Limburgs Landschap, volgestort. Het Landbouwbedrijf wordt bestuurd door de directeur-bestuurder van Het Limburgs Landschap.

Alle niet verpachte akkers en graslanden van de Stichting zijn in gebruik gegeven aan de BV. Het beheer inclusief de baten en lasten betreffende de akkers en de grote grazers [runderen en paarden] zijn geheel en het beheer van de niet verpachte graslanden zijn voor een deel in deze BV ondergebracht. De kosten van het rasteren en de kosten van het maaien van de natte graslanden met wetlandtracks zijn voor rekening van de Stichting.

STICHTING ROBUR

Het bestuur van de Stichting Robur heeft haar jaarrekening vastgesteld. De jaarrekening van Robur is geconsolideerd in de nu voorliggende jaarrekening en in die hoedanigheid door de accountant gecontroleerd.

DE JAARREKENING 2021 BESTAAT UIT:

- De balans per 31 december 2021 met toelichting daarop;
- De staat van baten en lasten over het boekjaar 2021 met toelichting daarop.
In deze toelichting is mede begrepen het overzicht "Specificatie en verdeling kosten naar bestemming";
- De bestemming van het resultaat;
- De overige gegevens.

FINANCIERINGSSTRUCTUUR

De opbouw van het resultaat [overschot/tekort] dient gezien te worden tegen de achtergrond van de financieringsstructuur van Het Limburgs Landschap. Hierbij worden zeven belangrijke geldstromen onderscheiden, namelijk:

- het structurele deel van het beheer;
- het verwerven van natuurterreinen;
- het uitvoeren van projecten;
- de bijzondere inkomsten;
- het resultaat op beleggingen;
- de verhuur van vakantiewoningen;
- het resultaat van de Kasteeltuinen Arcen.

Het resultaat van deze afzonderlijke geldstromen geeft het volgende beeld en kan als volgt worden toegelicht [de cijfers worden hier op een iets andere wijze gepresenteerd dan in de staat van baten en lasten]:

	2021	2020
<i>Structureel deel beheer</i>	742.849	254.455
<i>Verwerven van natuurterreinen</i>	-621.324	-823.684
<i>Projecten</i>	-2.459.773	-1.913.512
<i>Bijzondere inkomsten en uitgaven</i>	1.594.651	1.637.886
<i>Resultaat beleggingen</i>	947.992	687.152
	204.395	-157.703
<i>Resultaat verhuur vakantiewoningen</i>	283.471	161.547
<i>Resultaat Kasteeltuinen Arcen</i>	216.303	6.822
TOTAAL	704.169	10.666

HET STRUCTURELE DEEL VAN HET BEHEER

In het structurele deel van het beheer worden alle baten en lasten ten behoeve van de eigen organisatie verantwoord, die nodig zijn om de bedrijfsvoering naar behoren te kunnen laten functioneren. Dit onderdeel van de exploitatie wordt gefinancierd met structurele inkomsten zoals beheersubsidies, exploitatiesubsidies, bijdragen van beschermers en inkomsten uit terreinen.

HET VERWERVEN VAN NATUURTERREINEN

De verwervingskosten van natuurterreinen worden deels gefinancierd uit ontvangen subsidies van overheden. In dit verband is relevant op te merken dat de problematiek rond de gelijkberechtiging doorloopt.

Naar aanleiding van een klacht ingediend door enkele particuliere grondbezitters [waaronder Nationaal Park de Hoge Veluwe] over de PNB-regeling, welke klacht volgens de Europese Commissie later zou zijn ‘opgevolgd’ door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters [VGG], oordeelde de Europese Commissie in een besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de subsidieregeling weliswaar onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar keurde zij de regeling achteraf alsnog goed. Zowel de VGG als de terreinbeherende organisaties [TBO's] hebben – op verschillende gronden – tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep ingesteld. De VGG heeft beroep ingesteld, omdat zij van mening is dat de formele onderzoeksprocedure had moeten worden geopend. Wij hebben mede beroep aangetekend, omdat de TBO's onder andere – in tegenstelling tot de Europese Commissie – van mening zijn dat natuurbeschermings-organisaties als Stichting het Limburgs Landschap niet kwalificeren als ‘onderneming’, en aldus geen sprake is van staatssteun. Voorts is er naar het inzicht van de TBO's evenmin sprake geweest van een ‘economisch voordeel’, althans niet in de mate die de Europese Commissie lijkt aan te nemen en heeft de PNB-regeling niet geleid tot een vervalsing van de mededinging en/of een beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer, omdat het alleen gaat over Nederlands natuurbeheer.

Gevolgen/genomen maatregelen

In september 2020 is er een uitspraak geweest van het EU-Hof van Justitie in Luxemburg. In dit arrest zijn de conclusies van het EU-Gerecht uit 2018 in stand gelaten en is geoordeeld dat de Europese Commissie de PNB-regeling middels een verkeerde onderzoeksprocedure heeft beoordeeld, en er zodoende een procedureel gebrek kleefde aan het eerdere besluit van de Europese Commissie uit 2015. Het gevolg van de arresten van het Gerecht en het EU-Hof van Justitie is dat het besluit van de Europese Commissie van 2 september 2015 nietig is. De Europese Commissie zal de PNB-regeling vermoedelijk aan een hernieuwde beoordeling onderwerpen.

Wij wachten de voortgang van dit hernieuwde onderzoek af en zien de uitkomst ervan wederom met vertrouwen tegemoet. In het kader van de PNB-regeling, gelijk de subsidieregelingen vóór de invoering van de PNB regeling in 1993, werden de TBO's belast met de aankoop of verkrijging van gronden ten behoeve van de totstandbrenging van de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur [thans: Natuurnetwerk Nederland] met als uitdrukkelijk doel de verworven gronden planmatig te transformeren en daarmee ook financieel af te waarderen tot natuurterrein, om deze eeuwigdurend als natuur te beheren en te behouden, alsmede open te stellen. De waarde van deze terreinen is in beginsel nihil, omdat kwalitatief adequaat beheer van natuurterreinen per saldo geld kost. In die zin is er ook geen sprake van financiële bevoordeling of andersoortige begunstiging van Stichting het Limburgs Landschap, waardoor naar onze mening ook geen sprake is van staatssteun. Terugvordering van subsidies dan wel de rente daarover is naar onze mening thans ook niet aan de orde. Daarom is gelijk aan voorgaande jaren geen verplichting opgenomen in de jaarrekening. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat mocht de Europese Commissie na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake is van [on]verenigbare staatssteun, de Staat gedwongen kan zijn [een deel van] de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de TBO's, hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de TBO's. Welk besluit de Europese Commissie zal nemen zal eerst echter moeten worden afgewacht. We blijven ons verder graag richten op onze relatie en samenwerking met particuliere natuureigenaren, die Stichting het Limburgs Landschap van grote waarde vindt en met wie wij in grote mate belangen delen, ook ten aanzien van toekomstig natuurbeheer.

HET UITVOEREN VAN PROJECTEN

Hieronder vallen naast het uitvoeren van projecten natuurterreinen ook de projecten voor restauratie en groot onderhoud van onze gebouwen. De kosten van projecten natuurterreinen worden voor het grootste deel gefinancierd uit hiervoor ontvangen subsidies van overheden en particuliere fondsen. De restauratieprojecten of projecten [groot] onderhoud gebouwen worden vaak voor 60% of minder gesubsidieerd.

Voor de Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt [zie 'Voorzieningen' op blz. 78].

DE BIJZONDERE INKOMSTEN EN UITGAVEN

De bijzondere inkomsten bestaan uit de inkomsten uit bijzondere baten, giften, legaten, nalatenschappen en bijdragen van de NPL en andere sponsors. Het resultaat van de Stichting Robur is als bijzondere inkomst opgenomen.

RESULTAAT OP BELEGGINGEN

Conform het in het *treasurystatuut* omschreven beleid wordt er op risicominimiserende wijze belegd, gericht op de instandhouding van het vermogen. Het resultaat op beleggingen draagt bij aan de dekking van onze exploitatiekosten.

RESULTAAT VERHUUR VAKANTIEWONINGEN

Een deel van de monumentale panden is gerenoveerd of gerestaureerd en wordt verhuurd als vakantie-woningen. De inkomsten die de Stichting hiermee genereert worden aangewend om de restauratie van de panden te kunnen financieren en de monumenten ook voor de toekomst te kunnen behouden. Voor de verhuur wordt gebruik gemaakt van de diensten van een bemiddelingsbureau.

RESULTAAT KASTEELTUINEN ARCEEN

De Kasteeltuinen zijn sinds eind 2012 volledig in eigen beheer van de Stichting. Het resultaat heeft uitsluitend betrekking op de exploitatie van de Kasteeltuinen in enge zin. Hierbij is geen rekening gehouden met de doorbelasting van de kosten van directie en financiële administratie en de projectmatige uitgaven, die via de voorziening lopen. Dankzij de NOW bijdrage van de overheid en subsidies van LIOF en het *Kickstart Cultuurfonds* kon een negatief resultaat van € 22.824 wegens omzetverlies door Corona omgezet worden in een positief saldo.

RESERVES

De volgende reserves worden onderscheiden:

- de continuïteitsreserve;
- reserve instandhouding en restauratie gebouwen;
- reserve aankoop natuurterreinen en gebouwen.

De uitkomst van de staat van baten en lasten wordt bij besluit van de directeur-bestuurder en na goedkeuring van de Raad van Toezicht over de reserves verdeeld.

CONTINUÏTEITSRESERVE

Door deze reserve kan de Stichting plotselinge tegenvallers bufferen en kan voorkomen worden dat er bij het plotseling wegvallen van een deel van de inkomsten onmiddellijk zodanig moet worden bezuinigd dat de doelen van de Stichting in gevaar komen, of er zelfs ontslagen moeten vallen. De Stichting streeft, in lijn met de CBF-norm, naar een continuïteitsreserve van 1,5 keer de jaarlijkse kosten van het eigen personeel. In geval de continuïteitsreserve lager is, dan kan aanvulling plaatsvinden uit andere reserves, of uit eventuele overschotten op de jaarrekening. Deze reserve wordt gevoed door een dotatie bij besluit van de directeur-bestuurder na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

Het saldo van de Continuïteitsreserve per 31-12-2020 bedroeg € 5.242.531. De jaarlijkse kosten van het eigen personeel over 2021 bedragen € 4.022.258. 1,5 maal deze personeelskosten is € 6.033.387. Om de streefwaarde te halen zou dit een toevoeging van € 790.856 betekenen. In 2021 heeft SLL door de niet gerealiseerde koersresultaten op de beurs een positief resultaat behaald, € 688.238 daarvan wordt aan de Continuïteitsreserve toegevoegd. Het saldo van deze reserve per 31-12-2021 wordt dan € 5.930.769.

RESERVE INSTANDHOUDING EN RESTAURATIE GEBOUWEN

Deze reserve is bedoeld voor calamiteiten rond gebouwen of bouwwerken die niet onder de verzekering vallen en ook het bekostigen van onverwachte of tegenvallende restauraties. De Stichting streeft naar een omvang van 3 mln euro. Deze reserve wordt gevoed door een dotatie bij besluit van de directeur-bestuurder na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

RESERVE AANKOOP NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Deze reserve waarborgt de slagkracht als zich plots bijzondere kansen voordoen, zoals indertijd bij de Frankenhofmolen, Huys Kaldenbroek en de TBO-ruil. De Stichting streeft naar een omvang van 2 mln. euro. Deze reserve wordt gevoed door een dotatie bij besluit van de directeur-bestuurder na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

BESTEMMINGSRESERVE ROBUR

De bestemmingsreserve Stichting Robur is uitsluitend bestemd voor materiële ondersteuning van Stichting het Limburgs Landschap. Op aanvraag zijn deze gelden beschikbaar voor projecten of aankoop natuurterreinen bij besluit van het bestuur van Stichting Robur.

SAMENVATTEND

De hiervoor aangegeven wijze van financiering waarborgt de continuïteit in de uitvoering van de doelstellingen van de Stichting en garandeert een slagvaardige en doeltreffende inzet van beschikbare middelen. Bossen,

natuurterreinen en monumenten kunnen zo adequaat worden veiliggesteld, ingericht en onderhouden en de toegankelijkheid is blijvend gewaarborgd.

FONDSEN

De Stichting heeft drie fondsen gevormd waarvan twee op naam: *Het Bestemmingsfonds aankoop natuurterreinen - Quercus aankoopfonds natuur, het Verkooijfonds – fonds voor landschapsontwikkeling Gaasbeek Belfelds Randen* en het *Beusmans Jeurissen fonds*. Voor een toelichting zie 'Fondsen' op blz. 88.

VOORZIENINGEN

VOORZIENING PROJECTEN IN UITVOERING

Voor de Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt [voor een toelichting zie 'Voorzieningen' op blz. 89].

VOORZIENING AANKOOP KLOOSTERGOED ST. PAUL

Ten behoeve van de aankoop op termijn van het Kloostergoed Missiehuis St. Paul wordt met ingang van 2018 jaarlijks € 50.000 toegevoegd aan de "voorziening Aankoop Kloostergoed St Paul", tot een maximum van € 500.000. De daadwerkelijke eigendomsoverdracht, en daarmee ook het voldoen van de aankoopsom groot € 500.000, vindt plaats zodra de laatste bewoner van het Kloostergoed vertrekt.

BESTEDINGSPERCENTAGE

Het bestedingspercentage is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie tot de totale baten procentueel weergegeven. Het beleid van de Stichting is erop gericht om een zo hoog mogelijk percentage van de totale baten te besteden aan de doelstelling. Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren 2017 t/m 2021 en het gemiddelde over deze reeks van jaren:

2017	2018	2019	2020	2021	Gemiddeld
97,7%	96,6%	102,5%	100,2%	97,3%	98,9%

Voor een toelichting op het bestedingspercentage van 2021 zie blz. 95.

KOSTENPERCENTAGE BEHEER EN ADMINISTRATIE

Het kostenpercentage Beheer en Administratie is de verhouding van de kosten voor Beheer en Administratie in relatie tot de totale lasten procentueel weergegeven. De kosten voor Beheer en Administratie zijn kosten die niet toe te rekenen zijn aan de doelstelling of werwing van baten. Deze kosten zijn geen kostencategorie op zich, maar ontstaan na toerekening van de kosten aan de bepaalde bestemmingen. Deze toerekening vindt plaats op basis van de specificatie en verdeling kosten naar bestemming op blz. 96.

Het beleid van de Stichting is erop gericht om de kosten voor Beheer en Administratie zo laag mogelijk te houden met een streefpercentage van maximaal 5%. Maar kostenbeperking mag geen doel op zich zijn want dit kan ten koste gaan van de kwaliteit van het beheer en de bedrijfsvoering.

Onderstaand zijn de kosten voor Beheer en Administratie en het Kostenpercentage Beheer en Administratie weergegeven voor de jaren 2017 t/m 2021 en het gemiddelde over deze reeks van jaren:

	2017	2018	2019	2020	2021	Gemiddeld
<i>Kosten B&A</i>	€ 365.645	€ 391.422	€ 439.609	€ 424.645	€ 408.018	€ 405.868
<i>%</i>	2,86%	2,32%	2,80%	3,37%	2,62%	2,79%

PERCENTAGE WERVINGSKOSTEN

Het percentage wervingskosten is de verhouding van de wervingskosten in relatie tot de som van de geworven baten [zie de Staat van baten en lasten].

Het beleid van de Stichting is erop gericht dat het percentage maximaal 5% mag bedragen. Dit percentage kan echter van jaar tot jaar sterk fluctueren door incidenteel hoge baten uit aankoop- en projectsubsidies, nalatenschappen en giften.

	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Som van de geworven baten</i>	€ 7.220.898	€ 11.583.029	€ 9.678.113	€ 8.058.531	€ 10.412.026
<i>Wervingskosten</i>	€ 195.179	€ 215.270	€ 204.846	€ 234.442	€ 233.230
<i>Percentage wervingskosten</i>	2,70%	1,86%	2,12%	2,91%	2,24%

ACTIVA

BALANS	31 DECEMBER 2021		31 DECEMBER 2020	
MATERIËLE VASTE ACTIVA				
· Natuurterreinen	0		0	
· Kantoorgebouw	1.383.947		1.469.330	
· Bedrijfsmiddelen	199.502		170.274	
· Kantoorinventaris	19.943		24.790	
· Overige inventaris	216.274		231.776	
		1.819.666		1.896.170
FINANCIËLE VASTE ACTIVA				
· Effecten		9.521.303		7.233.378
VEESTAPEL		88.770		80.675
VOORRADEN		26.902		32.139
VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA				
· Subsidies	3.468.574		1.925.542	
· Overige debiteuren	730.985		1.153.920	
· Projecten in uitvoering	4.401.464		1.616.534	
		8.601.023		4.695.997
LIQUIDE MIDDELEN		3.225.521		6.640.091
		23.283.185		20.578.450

PASSIVA

RESERVES				
Continuïteitsreserve		5.930.769		5.242.532
Bestemmingsreserves				
· Reserve instandhouding en restauratie gebouwen	1.335.383		1.250.000	
· Reserve aankoop natuurterreinen en gebouwen	1.840.296		1.840.296	
· Bestemmingsreserve Robur	83.541		117.542	
· Activa doelstelling	199.502		170.274	
· Activa bedrijfsvoering	1.403.890		1.494.120	
		4.862.612		4.872.232
FONDSEN				
· Bestemmingsfonds aankoop natuur	173.964		171.962	
· Verkooijenfonds	3.489		39	
· Beusmans Jeurissenfonds	40.100		20.000	
		217.553		192.001
VOORZIENINGEN				
· Voorziening projecten in uitvoering	8.369.275		7.329.144	
· Voorziening aankoop Kloostergoed St. Paul	200.000		150.000	
		8.569.275		7.479.144
KORTLOPENDE SCHULDEN				
· Niet opgenomen vakantiedagen	169.217		174.882	
· Opgebouwd vakantietoelage	104.537		108.651	
· Overige kortlopende schulden	3.429.222		2.509.008	
		3.702.976		2.792.641
		23.283.185		20.578.450

STAAT VAN BATEN EN LASTEN			
	2021 Werkelijk	2021 Begroot	2020 Werkelijk
BATEN	· Baten van Particulieren	1.217.968	1.191.076
	· Baten van Bedrijven	275.162	100.400
	· Baten van loterijorganisaties	937.500	937.500
	· Baten van subsidies van overheden	7.649.977	5.658.212
	· Baten van andere organisaties zonder winststreven	332.419	171.343
	SOM VAN DE GEWORVEN BATEN	10.413.026	9.381.754
	· Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten	4.606.305	3.905.881
	· Overige baten en lasten	300.518	-28.368
	SOM DER BATEN	15.319.849	11.936.044
LASTEN	BESTEED AAN DOELSTELLINGEN		
	· Aankoop natuurterreinen	2.828.341	1.398.425
	· Projecten natuurterreinen/gebouwen	4.949.325	4.004.123
	· Beheer natuurterreinen/gebouwen	6.273.006	5.876.885
	· Voorlichting en belangenbehartiging	871.752	674.010
		14.922.424	11.953.443
	WERVINGSKOSTEN	233.230	234.442
	KOSTEN BEHEER EN ADMINISTRATIE	408.018	424.645
	SOM DER LASTEN	15.563.671	12.612.530
	SALDO VOOR FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	-243.822	-676.486
	SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	947.992	687.152
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	704.170	10.666
RESULTAATBESTEMMING 2021			
TOEVOEGING/ONTTREKKING AAN:			
	- Continuïteitsreserve		688.238
	- Reserve instandhouding en restauratie gebouwen		85.383
	- Reserve aankopen natuurterreinen		0
	- Reserve instandhouding en omvorming natuurterreinen		0
	- Activa doelstelling		29.228
	- Activa bedrijfsvoering		-90.230
	- Dotatie aan fondsen		25.552
DOOR HET BESTUUR VAN STICHTING ROBUR BESTEMD VOOR:			
	· Bestemmingsreserve Stichting Robur		-34.001
			704.170

TOELICHTING OP DE BALANS EN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

De jaarrekening 2021 is opgesteld overeenkomstig de aangepaste Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen [RJ650].

ALGEMEEN **BTW**

Stichting het Limburgs Landschap valt in beginsel volledig in de BTW. Er wordt over de opbrengsten BTW in rekening gebracht en deze wordt afgedragen. Naast deze opbrengsten ontvangt de Stichting ook bijdragen van overheden e.d. Dit zijn bijdragen die niet toerekenbaar zijn aan belaste prestaties. Hierdoor is de BTW op facturen van algemene kosten niet volledig aftrekbaar. Het pre pro rata percentage wordt jaarlijks opnieuw berekend. Over 2021 werd er gerekend met 68%. Dit betekent dat 32% van de betaalde BTW over de algemene kosten niet verrekenbaar is. Het niet verrekenbare deel van de BTW wordt apart als kostenpost opgevoerd. Landbouw bedrijf Limburgs Landschap valt volledig in de BTW. Samen met de stichting vormt het een fiscale eenheid voor de BTW. Stichting Robur is vrijgesteld van BTW.

WAARDERINGS- GRONDSLAGEN **ALGEMEEN**

Voor zover niet nader toegelicht, zijn activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde. Alle bedragen zijn in euro's tenzij anders aangegeven.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

NATUURTERREINEN

De natuurterreinen worden met het oog op de instandhoudingsverplichting in het kader van onze doelstellingen, geheel afgeschreven door op de verwervingskosten de subsidies en de eigen bijdrage in mindering te brengen.

KANTOORGEBOUW

In de loop van 2020 is het geheel verbouwde kantoorpand de Kloosterhof te Lomm in gebruik genomen. De verbouwingskosten vinden plaats in het kader van de bedrijfsvoering. Het pand wordt gewaardeerd tegen verbouwingskosten minus afschrijvingen.

BEDRIJFSMIDDELEN

Voor een gedetailleerd overzicht van geactiveerde bedrijfsmiddelen en afschrijvingssystematiek wordt verwezen naar bijlage B van deze jaarrekening.

De aanschaffingen ten behoeve van het terreinbeheer vinden plaats in het kader van de doelstelling, de kantoorinventaris in het kader van de bedrijfsvoering.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

EFFECTEN

De aandelen- en obligatieportefeuille wordt gewaardeerd tegen de beurswaarde per ultimo boekjaar.

VOORRADEN

De voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs.

VORDERINGEN

De vorderingen zijn nominaal gewaardeerd.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTATENBEPALING

De baten, waaronder begrepen de opbrengst van de NPL, worden verantwoord in het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor giften en nalatenschappen betekent dit dat ze in aanmerking worden genomen in het jaar waarin een betrouwbare schatting van de omvang van de nalatenschap kan worden gemaakt. Hiervan is in ieder geval sprake bij ontvangst van de akte van verdeling.

De bestedingen worden verantwoord in het jaar waarin de verplichting is aangegaan. Bestedingen, subsidies en particuliere bijdragen met betrekking tot projecten worden verantwoord in het jaar waarin het project of een projectfase definitief is opgeleverd.

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

MATERIËLE VASTE ACTIVA

NATUURTERREINEN

Natuurterreinen deels gesubsidieerd door overheid

Aankopen t/m 2020	68.239.623
Aankopen 2021	788.817
Totale verwervingskosten	69.028.440
Subsidies en eigen bijdragen t/m 2020	-68.239.623
Subsidies en eigen bijdragen 2021	-788.817

BALANS PER 31 DECEMBER 2021

0

Natuurterreinen niet gesubsidieerd

Aankopen t/m 2020	24.046.834
Aankopen 2021	1.893.267
Totale verwervingskosten	25.940.101
Bijdragen derden en directe afschrijvingen t/m 2020	-24.046.834
Bijdragen derden en directe afschrijvingen 2021	1.893.267

BALANS PER 31 DECEMBER 2021

0

Voor een specificatie van de aankopen 2021 verwijzen wij u naar bijlage A.

KANTOORGEBOUW

In de loop van 2021 is het geheel verbouwde kantoorpand de Kloosterhof te Lomm in gebruik genomen. De verbouwingskosten worden in 20 jaar afgeschreven, de installaties worden in 15 jaar afgeschreven.

Balans per 01 januari 2021	1.469.330
Investeringskosten 2021	0
Afschrijvingen 2021	-85.383

BALANS PER 31 DECEMBER 2021

1.383.947

INVENTARIS EN BEDRIJFSMIDDELEN

	Buitendienst	Kantoor
Balans per 01 januari 2021	170.274	24.790
Investeringskosten 2021	99.959	0
Desinvesteringskosten 2021	-12.406	0
Afschrijvingen 2021	-58.325	-4.847
BALANS PER 31 DECEMBER 2021	199.502	19.943

De inventaris en bedrijfsmiddelen t.b.v. de buitendienst zijn direct in gebruik voor de doelstelling. De kantoorinventaris is direct in gebruik voor de bedrijfsvoering. Voor een specificatie zie bijlage B.

OVERIGE INVENTARIS, NIET IN EIGEN GEBRUIK

De Stichting kocht van 2017 t/m 2019 de inventaris t.b.v. de inrichting van het horecadeel van de Oude Pastorie Beek, Nieuw Ehrenstein en de Groote Heide. Ten behoeve van het gebruik van deze inventaris wordt een huurkoopovereenkomst afgesloten met de huurders van de panden. De huurkoopsom wordt door de kopers voldaan in gelijke maandtermijnen op basis van een annuïteit waarin een bedrag voor aflossing opgenomen is.

De balanswaarde per 31-12-2021 bedraagt € 216.274. De inventaris gaat in eigendom over na het voldoen van de laatste huurtermijn.

	Stand per 31-12-2021	Stand per 31-12-2020
<i>Inventaris Oude Pastorie</i>	77.574	87.013
<i>Inventaris Nieuw Ehrenstein</i>	67.218	74.148
<i>Inventaris Groote Heide</i>	71.482	70.615
	216.274	231.776

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

EFFECTEN

	Aandelen	Obligaties	Totaal
<i>Balans per 1 januari 2021</i>	4.647.077	2.586.301	7.233.378
<i>Aankopen/ontvangen</i>	0	1.400.000	1.400.000
<i>Verkopen/eindlossing</i>	0	0	0
<i>Gerealiseerd koersresultaat</i>	0	0	0
<i>Niet-gerealiseerde waardeverandering</i>	895.622	-7.697	887.925
Balans per 31 december 2021	5.542.699	3.978.604	9.521.303

Conform het in het *treasurystatuut* omschreven beleid wordt er op risicomijdende wijze belegd, gericht op de instandhouding van het vermogen op lange termijn.

AANDELEN

De aandelen zijn belegd in een aandelenfonds dat belegt in kwaliteitsondernemingen die voorop lopen op gebied van duurzaamheid met een verwacht langjarig rendement van ca. 8%. Het aandelenfonds is beursgenoteerd en gewaardeerd op basis van de koersen per 31 december 2021. Per 31-12-2021 bedroeg de waarde van het aandelenfonds € 5.542.699. Dit fonds keert geen dividend uit, de opbrengsten worden in het fonds herbelegd. Duurzame fondsen met een stabiele winstgroei, een solide balans met weinig schuld en een aantrekkelijke waardering zijn momenteel een interessante belegging.

OBLIGATIES

Het obligatiefonds heeft een verwacht rendement van gemiddeld 2,5-3% met een gematigd risicoprofiel. Het fonds keert twee keer per jaar een deel van het behaalde resultaat uit in contanten. Per 31-12-2021 bedroeg de waarde van het obligatiefonds € 3.978.604.

VEESTAPEL

De veestapel van het Landbouwbedrijf wordt gewaardeerd tegen de waarde per ultimo boekjaar. De waardebeoordeling wordt gebaseerd op de inzet van de grote grazers voor het beheer van natuurgebieden. Het verloop van de waarde van de veestapel over 2021 is als volgt:

	Aantal	01-01-2021	Aantal	31-12-2021
<i>Rundvee</i>	174	66.675	145	72.870
<i>Paarden</i>	56	14.000	53	15.900
TOTALE WAARDE VEE		80.675		88.770

VOORRADEN

De voorraden per 31-12-2021 ter waarde van € 26.901 betreft de voorraden drukwerk en voorraden t.b.v. de Oranjerie en horeca van de Kasteeltuinen.

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	Stand per 31-12-2021	Stand per 31-12-2020
<i>Subsidie exploitatiekosten</i>	2.155.648	1.882.169
<i>Betalingsrechten</i>	331.870	0
<i>Subsidies afgeronde projecten</i>	981.056	43.373
<i>Belastingen</i>	116.282	196.894
<i>Huren en pachten</i>	174.299	259.809
<i>Diversen</i>	440.404	697.218
<i>Projecten in uitvoering</i>	4.401.464	1.616.534
TOTAAL	8.601.023	4.695.997

SUBSIDIE EXPLOITATIEKOSTEN

Het te vorderen bedrag aan Subsidies exploitatiekosten overheid betreft de te ontvangen subsidie uit hoofde van de Subsidieregeling Natuur- en Landschap [SNL]. Deze subsidie wordt na afloop van het subsidiejaar [april 2022] uitgekeerd.

SUBSIDIES AFGERONDE PROJECTEN

De te vorderen bedragen van de subsidies van afgeronde projecten betreft onder meer de nog te ontvangen subsidie van de Provincie Limburg.

BELASTINGEN

Dit betreft o.a. de terug te ontvangen BTW over het 4^e kwartaal 2021.

HUREN EN PACHTEN

Dit betreft de nog te ontvangen huren en pachten van gronden en gebouwen.

DIVERSEN

Nalatenschappen en legaten waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld zijn als vordering opgenomen voor een bedrag van € 198.550.

PROJECTEN IN UITVOERING

	Stand per 31-12-2021	Stand per 31-12-2020
<i>Uitvoeringskosten</i>	15.955.556	18.245.679
<i>Vooruit ontvangen subsidies/bijdragen</i>	-11.554.092	-16.629.145
	4.401.464	1.616.534

In 2021 overtreffen de uitvoeringskosten de vooruit ontvangen subsidies en bijdragen.

Voor een overzicht van de projecten in uitvoering verwijzen wij u naar bijlage C1.

De activiteiten van bovenvermelde projecten strekken zich uit over meerdere jaren. De kosten van uitgevoerde en nog uit te voeren werkzaamheden zijn gedekt door ontvangen en toegezegde subsidies of gereserveerde eigen middelen.

De totale begroting van de uitvoeringskosten voor de projecten natuurterreinen en gebouwen in uitvoering bedraagt € 34.818.385. Deze projecten worden voor een totaalbedrag van € 20.913.098 gefinancierd met subsidies en bijdragen van derden. De eigen bijdrage waarvoor SLL een deel in het verleden gereserveerd heeft en in de toekomst ruimte wil maken bedraagt derhalve € 13.905.287. Ten behoeve van deze eigen bijdrage is een Voorziening [saldo per 31-12-2021 € 8.369.275] gevormd waaraan jaarlijks een deel van de eigen bijdrage toegevoegd wordt.

LIQUIDE MIDDELEN

	Stand per 31-12-2021	Stand per 31-12-2020
<i>Banken rekening-courant saldi</i>	1.454.314	3.282.857
<i>Banken spaarrekeningen</i>	1.753.258	3.337.595
<i>Overige liquide middelen</i>	17.949	19.639
	3.225.521	6.640.091

De spaarrekeningen staan onmiddellijk, zonder boeterente, ter beschikking.

PASSIVA RESERVES

CONTINUÏTEITSRESERVE

De bestemming van de Continuïteitsreserve is toegelicht onder 'Reserves' op blz. 4. Het verloop over 2021 is als volgt:

	stand per 01-01-2021	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2021
CONTINUÏTEITSRESERVE	5.242.532	688.238	0	5.930.769

De Continuïteitsreserve is een buffer voor plotselinge tegenvallers. In 2021 is een positief resultaat ontstaan door gunstige ontwikkelingen op de effectenbeurzen. Door erg grote onzekerheden in de samenleving is het maar de vraag is of de beurskoersen zo hoog zullen blijven. Er is besloten om een groot deel van het niet-gerealiseerd koersresultaat ten gunste van de continuïteitsreserve te laten komen, zodat toekomstige negatieve resultaten opgevangen kunnen worden. Het saldo van deze reserve per 31-12-2021 wordt € 5.930.769.

BESTEMMINGSRESERVES EN OVERIGE RESERVES

Het verloop over 2021 is als volgt:

	stand per 01-01-2021	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2021
<i>Instandhouding en restauratie gebouwen</i>	1.250.000	85.383	0	1.335.383
<i>Aankoop natuurterreinen en gebouwen</i>	1.840.296	0	0	1.840.296
<i>Bestemmingsreserve Robur</i>	117.542	0	34.001	83.541
<i>Activa doelstelling</i>	170.274	29.228	0	199.502
<i>Activa bedrijfsvoering</i>	1.494.120	0	90.230	1.403.890
TOTAAL	4.872.232	114.611	124.231	4.862.612

De aanwending van de Bestemmingsreserves door de Stichting is toegelicht onder 'Reserves' op blz. 4. Hierop rusten geen verplichtingen aan derden. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangebracht door de Stichting. Onder activa doelstelling wordt verstaan het vastgelegd vermogen in bedrijfsmiddelen en voorraden. Deze bedrijfsmiddelen en voorraden zijn direct beschikbaar voor de doelstelling. Activa bedrijfsvoering is het vastgelegd vermogen in het kantoorgebouw en de kantoorinventaris. De onttrekking activa bedrijfsvoering die het gevolg is van de afschrijving van Kloosterhof is toegevoegd aan de Reserve instandhouding en restauratie gebouwen. Het tekort van de Stichting Robur is onttrokken aan de Bestemmingsreserve Robur. Het tekort is ontstaan door een extra schenking t.b.v. het jubileumbos van Stichting het Limburgs Landschap. Dit is volgens het beleid van Stichting Robur.

FONDSEN

BESTEMMINGSFONDS AANKOOP NATUURTERREINEN – QUERCUS AANKOOPFONDS NATUUR

Regelmatig mate verbinden donateurs aan hun donatie de wens om hun bijdrage te besteden aan de aankoop van grond of een natuurgebied. Om aan deze wens tegemoet te komen heeft de Stichting een bestemmings-

fonds gecreëerd, genaamd “Quercus aankoopfonds natuur” waarin deze giften gestort worden. Uit het fonds kunnen financiële bijdragen worden verleend aan specifieke aankopen. Deze aankopen worden in ons tijdschrift gecommuniceerd. Dit om de gevers te laten zien dat we aan hun wens tegemoetkomen en om potentiële gevers uit te nodigen dit voorbeeld te volgen. Ook inkomsten uit de [incidentele] verkopen van grond en uit zakelijke rechten worden toegevoegd aan dit bestemmingsfonds.

	stand per 01-01-2021	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2021
BESTEMMINGSFONDS AANKOOP NATUURTERREINEN	171.962	107.392	105.390	173.964

Dankzij de giften van donateurs en overige stortingen [€ 107.392] ten gunste van dit aankoopfonds kon de Stichting in 2021 de financiering van aankopen realiseren van natuurterreinen in het Langhout, Dubbroek, landgoed Rozendaal, Bemelerberg, Cottessen en Ophovense Zandberg.

VERKOOIJENFONDS – FONDS VOOR LANDSCHAPSONTWIKKELING GAASBEEK BELFELDS RANDEN

De heer Verkooijen uit Maastricht wil door middel van periodieke schenkingen het werk van de Stichting ondersteunen. Hij wil zijn schenkingen bestemmen voor het verbeteren van natuur en landschap in Belfelds Randen. De Stichting stelde daartoe een bestemmingsfonds in, genaamd “Verkooijenfonds – fonds voor landschapsontwikkeling Gaasbeek Belfelds Randen”. De Stichting kan uitgaven voor grondaankoop in dit gebied voldoen vanuit dit fonds. Voor 2021 betrof dit één aankoop nabij Belfeld.

BEUSMANS JEURISSENFONDS

Het echtpaar Beusmans Jeurissen wil door middel van periodieke schenkingen het werk van de Stichting ondersteunen, in het bijzonder in de omgeving van Sittard, waar het echtpaar woont. De Stichting stelde daartoe het Beusmans Jeurissen fonds in, waaruit in het bijzonder bijdragen zullen worden verleend ten behoeve de Ruïne Stein, het Spaubekerbos en Marissen. Tot en met 2021 zijn alleen toevoegingen verantwoord, daar het project Versterking historisch parkaanleg Ruïne Stein wel in uitvoering is genomen, maar nog niet afgerkend.

VOORZIENINGEN

VOORZIENING PROJECTEN IN UITVOERING

Voor de financiering van Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt ten laste van de ‘Projectkosten natuurterreinen/ gebouwen’ [tabel ‘Uitbesteed werk’ op blz. 98] in de Staat van baten en lasten. In het jaar van de afrekening van het project wordt de totale eigen bijdrage aan de voorziening onttrokken. Door het hanteren van deze wijze van administreren worden jaarlijkse grote schommelingen en onevenwichtigheden in de Staat van Baten en Lasten voorkomen.

VOORZIENING AANKOOP KLOOSTERGOED ST. PAUL

Ten behoeve van de aankoop op termijn van het Kloostergoed Missiehuis St. Paul wordt met ingang van 2018 jaarlijks € 50.000 toegevoegd aan de “voorziening Aankoop Kloostergoed St Paul”, tot een maximum van

€ 500.000. De daadwerkelijke eigendomsoverdracht, en daarmee ook het voldoen van de aankoopssom groot € 500.000, vindt plaats zodra de laatste bewoner van het Kloostergoed vertrekt. In 2020 is weer € 50.000 aan deze voorziening toegevoegd zodat de omvang van deze voorziening € 200.000 bedraagt.

KORTLOPENDE SCHULDEN

NIET OPGENOMEN VAKANTIEDAGEN

	Stand per 31-12-2021	Stand per 31-12-2020
	169.217	174.881

Deze balanspost is opgenomen ter dekking van de verplichtingen wegens niet opgenomen verlofdagen. De omvang van de niet opgenomen verlofuren 2021 is vastgesteld op 4.350 uur [2020: 4.668]. Bij de waardering van deze verplichting over 2021 is een gemiddeld uurtarief van € 38,90 gehanteerd.

OPGEBOWDE VAKANTIETOESLAG

	Stand per 31-12-2021	Stand per 31-12-2020
	104.537	108.651

Het van juni t/m december 2021 opgebouwde bedrag aan vakantietoeslag is als verplichting opgenomen op de balans.

OVERIGE KORTLOPENDE SCHULDEN

	Stand per 31-12-2021	Stand per 31-12-2020
<i>Belastingen, heffingen en sociale premies</i>	<i>160.495</i>	<i>97.225</i>
<i>Overige crediteuren</i>	<i>3.268.727</i>	<i>2.411.783</i>
	3.429.222	2.509.008

OVERIGE CREDITEUREN

De post Overige crediteuren 2021 betreft o.a. de aankoopbedragen van gronden voor een bedrag van € 2.352.131 waarvoor de Stichting in 2019 t/m 2021 de verplichting is aangegaan. Begin 2022 zijn voor een bedrag van € 159.559 aktes gepasseerd en betaald. Daarnaast betreft het voor ca. € 540.000 facturen van ultimo 2021 van crediteuren die begin 2022 betaald zijn.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN VAN PARTICULIEREN

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Donaties van Beschermers</i>	485.476	445.000	445.458
<i>Giften en schenkingen</i>	98.204	65.000	56.156
<i>Nalatenschappen en legaten</i>	561.343	0	665.300
<i>Overige bijdragen particulieren</i>	72.945	25.000	24.162
	1.217.968	535.000	1.191.076

DONATIES VAN BESCHERMERS

Het aantal beschermers van SLL per ultimo 2021 bedroeg 18.951. Dit aantal is 1.042 hoger dan het aantal op 31-12-2020 [17.909]. Nieuw dit jaar was een ledenwervingsactie in het voorjaar. Hiervoor melden zich 459 donateurs aan. Het najaar was de actie kleinschaliger en dit leverde 468 nieuwe beschermers op. Ook rond ons jubileum is er een actie geweest, dit leverde 95 nieuwe beschermers op. 2021 is dan ook een goed jaar geweest met nieuw aanwas.

GIFTEN EN SCHENKINGEN

Dit betreft de schenkingen en periodieke giften die vastgelegd zijn middels een overeenkomst van minimaal 5 jaar. Daarnaast vallen hier ook de spontane giften van donateurs onder. Het bedrag aan giften en schenking is hoger dan begroot door een tweetal anonieme giften van totaal € 23.900. Verder zijn het aantal en het gemiddelde bedrag bij periodieke giften gestegen.

NALATENSCHAPPEN EN LEGATEN

In 2021 betrof dit zes nalatenschappen. Nalatenschappen en legaten worden in het boekjaar opgenomen waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord.

OVERIGE BIJDRAGEN PARTICULIEREN

In 2021 had dit betrekking op de bijdragen die deelnemers aan excursies betalen [€ 8.907] en de bijdragen van particulieren ten behoeve van aankopen, projecten en fondsen [€ 64.038]. Alleen de bijdragen aan excursies werden begroot. De werkelijke bijdragen waren lager dan begroot omdat er wegens Corona maar weinig excursies doorgang konden vinden.

BATEN VAN BEDRIJVEN

De Stichting Robur is een initiatief van het bedrijfsleven in Limburg om de Stichting het Limburgs Landschap in financiële zin te ondersteunen bij projecten en activiteiten die niet of niet geheel uit de [reguliere] exploitatie van het Limburgs Landschap kunnen worden gefinancierd. Een groep van 89 bedrijven levert een structurele bijdrage, goed voor een bedrag van € 104.533 in 2021. Verder is er in 2021 een bedrag [€ 172.900] van een bedrijf ontvangen voor een boscompensatie. Daarnaast hebben we diverse kleine bedragen van bedrijven ontvangen ten gunste van het Quercus aankoopfonds.

BATEN

BATEN VAN LOTERIJORGANISATIES

Sinds 1997 deelt LandschappenNL als beneficiënt in de opbrengsten van de NPL. LandschappenNL verdeelt deze opbrengst paritair over de 12 provinciale landschappen. In 2021 is dit contract verlengd tot 31 december 2025. In het verslagjaar ontving de Stichting een bedrag van € 937.500 [€ 937.500 in 2020]. De bijdrage wordt aangewend voor projecten ten behoeve van natuur & landschap en erfgoed en verwervingen.

BATEN VAN SUBSIDIES VAN OVERHEDEN

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Overheidssubsidies waardevermindering</i>	783.293	1.215.500	314.141
<i>Waardevermindering bosaanleg</i>	69.857	64.600	66.578
<i>Projectsubsidies natuurterreinen en gebouwen</i>	2.214.600	3.053.000	1.671.656
<i>Subsidieregeling Natuur en Landschap</i>	2.219.380	1.898.084	1.933.502
<i>Exploitatiesubsidie Provincie Limburg</i>	976.021	976.020	957.822
<i>Bijdragen van Gemeenten</i>	243.886	239.000	238.676
<i>Jaarschijven 2014 en 2015 en Mergelland/IGU</i>	598.348		
<i>Tegemoetkoming TOGS en NOW</i>	207.729	0	143.170
<i>Betalingsrechten</i>	336.863	365.000	332.667
	7.649.977	7.811.204	5.658.212

OVERHEIDSSUBSIDIES WAARDEVERMINDERING

De provincie Limburg subsidieert de waardevermindering van grond als deze wordt omgezet van landbouwgrond naar natuur, voor realisatie van de provinciale beleidscategorie "gouden natuur" via de subsidieregelingen DHZ en SKNL en functiewijziging goudgroene natuur Natura 2000. Ten behoeve van het DHZ [*Deltaplan Hoge Zandgronden*] wordt de functiewijziging van natte natuurparels gesubsidieerd. Het betreft de natte natuurparels Zwart Water, Dubbroek, Kaldenbroek, Roeventerpeel en Beeselsbroek. De goudgroene natuur wordt hierbij via de SKNL [*subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap*] en DHZ samen voor 85% van de getaxeerde agrarische waarde gesubsidieerd. Van de Stichting wordt dus een eigen bijdrage verlangd van 15% plus notaris-, advies- en bemiddelingskosten. In 2021 is totaal € 783.293 subsidie ontvangen. In de begroting was uitgegaan van € 1.430.000 met een subsidiebedrag van € 1.215.500. Een belangrijke oorzaak van dit verschil is dat de subsidie-regeling voor waardevermindering SKNL pas in september werd geopend, waardoor we onze aankoop inspanningen in de eerste helft van 2021 moesten beperken.

WAARDEVERMINDERINGSSUBSIDIE BOSANLEG

Daarnaast krijgt SLL nog jaarlijks een uitkering op basis van een niet meer bestaande regeling voor waardevermindering van gronden waarop SLL in het verleden bos heeft aangelegd. De waardevermindering werd indertijd gespreid over 30 jaar toegekend en uitbetaald.

PROJECTSUBSIDIES NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Het betreft hier ontvangen subsidies van projecten natuurterreinen en restauratie gebouwen. Projectensubsidies worden in het jaar van afronding van het project in de staat van baten en lasten opgenomen [*zie ook onder Lasten, Projecten natuurterreinen/gebouwen en bijlage C2 Projecten afgerond in 2021*]. Het verschil ten opzichte

van de begroting 2021 betreffende de Subsidies/bijdragen gebouwen wordt verklaard doordat minder projecten financieel afgerond konden worden omdat subsidies nog niet definitief vastgesteld waren door de subsidiegever.

SUBSIDIEREGELING NATUUR EN LANDSCHAP

Via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap *[SNL]* verlenen de provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van [agrarische] natuurgebieden en landschappen. Dit gebeurt o.b.v. een percentage van de standaard kostprijs per type landschap. Het areaal is de grondslag. In 2021 is de subsidie bijdrage verhoogd van 75% naar 85%, op het moment van begroten was dit nog niet bekend. Daarnaast zijn er nabetalingen geweest over oudere jaren.

EXPLOITATIESUBSIDIE PROVINCIE LIMBURG

Jaarlijks wordt bij de provincie Limburg een subsidie aangevraagd ten behoeve van de exploitatiekosten van de Stichting.

BIJDRAGEN VAN GEMEENTEN

Jaarlijks ontvangen wij van een aantal Limburgse gemeenten waaronder de gemeenten Venlo en Stein een bijdrage voor het beheer van natuurterreinen en gebouwen.

TEGEMOETKOMING TOGS EN NOW

De Stichting heeft in 2021 een toezegging voor een tegemoetkoming in het kader van de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid *[NOW]* ontvangen van € 168.352. Het gehele bedrag is als baten 2021 in de Jaar-rekening opgenomen. Een voorschot van 80% is ontvangen in 2021. De afrekening en definitieve toekenning verwachten we in 2022. De tegemoetkoming over 2020 is in 2021 definitief toegekend, waarbij er € 39.377 boven de aanvraag is ontvangen. Deze is in 2021 verantwoord.

BETALINGSRECHTEN

De betalingsrechten zijn per ingang van 1-1-2016 ondergebracht bij het Landbouwbedrijf Limburgs Landschap. De ontvangen subsidie uit hoofde van de betalingsrechten worden door RVO *[Rijksdienst voor Ondernemend Nederland]* rechtstreeks op de rekening van het Landbouwbedrijf geboekt. Bij het opstellen van de begroting werd rekening gehouden met ruim 1.000 betalingsrechten met een waarde van € 365 per recht.

Een aantal terreinen die voorheen in gebruik gegeven waren aan het Landbouwbedrijf waaronder Siebers-beek en Kanaalmond zijn vanaf 2020 verpacht aan boeren. De betalingsrechten die daarbij horen zijn tegelijkertijd met de verpachtingen zoals gebruikelijk aan de boeren meegegeven. Na het einde van de pacht komen deze rechten weer terug bij het Landbouwbedrijf.

In 2021 werd over 920 rechten een bedrag van € 341.956,70 uitgekeerd. Daarover werd een korting gerekend van 5% over basisbetalingen groter dan € 150.000 plus een plafondkorting van 1,66%. Voor het Landbouwbedrijf bedroeg de totale korting € 10.087,16. Na verrekeningen van bovengenoemde kortingen ontving het Landbouwbedrijf een bedrag van € 331.869,54 wat neerkomt op € 360,73 per betalingsrecht [€ 365,00 begroot]. Daarnaast werd een nabetaling ontvangen over 2020 van € 4.993,67.

BATEN VAN ANDERE ORGANISATIES ZONDER WINSTSTREVEN

De Stichting ontving € 332.419 van diverse organisaties zoals bijvoorbeeld het Prins Bernhard Cultuurfonds, de Versterking, de Meindersma-Sybenga Stichting, Kattendijke / Drucker Stichting, Weldadige Stichting Jan de Limpens, Kickstart Cultuurfonds en Liof bijdragen in de uitvoeringskosten van projecten en het aankopen van natuurterreinen.

BATEN ALS TEGENPRESTATIE VOOR DE LEVERING VAN PRODUCTEN EN DIENSTEN

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Huren en pachten</i>	797.450	850.000	700.963
<i>Houtverkoop</i>	276.184	150.000	183.002
<i>Opbrengst verkoop vee</i>	3.408	1.700	3.484
<i>Overige inkomsten terreinbeheer</i>	184.575	75.900	99.328
<i>Verhuur vakantiewoningen</i>	603.833	649.000	426.754
<i>Baten Kasteeltuinen Arcen</i>	2.688.251	2.651.500	2.427.633
<i>Baten Landbouwbedrijf</i>	52.604	24.200	64.717
	4.606.305	4.402.300	3.905.881

HUREN EN PACHTEN

De daling van de inkomsten in vergelijking met de begroting 2021 betreft de lagere opbrengsten uit de verhuur van bezoekerscentra met horeca. De huurprijs is gerelateerd aan de omzet die lager dan begroot was wegens Corona.

HOUTVERKOOP

In 2021 is meer hout geoogst dan begroot, daarnaast was de houtprijs gestegen.

OPBRENGST VERKOOP VEE

De opbrengst in 2021 betrof de verkoop van schapen van Stichting het Limburgs Landschap.

OVERIGE INKOMSTEN TERREINBEHEER

In 2021 heeft in een seismisch onderzoek plaatsgevonden in het Jammerdal. Dit was niet begroot.

VERHUUR VAKANTIEWONINGEN

De bezettingsgraad van de vakantiewoningen in 2021 heeft zich t.o.v. 2020 enigszins hersteld. Door Corona zijn er wel veel annuleringen/omboekingen naar latere momenten geweest. Ook werden de vaak grote woningen door veel kleinere groepen geboekt tegen gereduceerd tarief.

BATEN KASTEELTUINEN ARCEN

De baten van de Kasteeltuinen Arcen bestonden uit de entreegelden, parkeeromzet, horecaomzet, verkoop in de Oranjerie en overige inkomsten. Ook dit jaar konden de Kasteeltuinen door Corona niet op de gebruikelijke tijd opengaan. Hierdoor werd er een aanmerkelijk omzetverlies geleden. Daarnaast heeft de Kasteeltuinen haar deuren 3 dagen gesloten gehad in de zomer, vanwege het hoge water van de Maas. Ook de dagen daaromheen bleven veel bezoekers weg. Gelukkig konden dit jaar enkele evenementen in een iets grotere versie dan 2020 doorgang vinden. Hierdoor is de voorzichtige begroting van 2021 wel behaald. Het resultaat heeft uitsluitend betrekking op de exploitatie van de Kasteeltuinen in enge zin. De inkomsten die de Stichting hiermee genereert worden aangewend om de instandhouding van het Rijksmonument Historische Buitenplaats kasteel Arcen te kunnen financieren en het monument ook voor de toekomst te kunnen behouden.

BATEN LANDBOUWBEDRIJF

De baten van het Landbouwbedrijf bestonden uit de inkomsten terreinbeheer, met name de opbrengsten van gras- en bouwlanden en verkoop van vee [Galloways en Koniks].

OVERIGE BATEN EN LASTEN

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Uitgifte in erfpacht en verkoop grond te Montfort en Arcen</i>	323.124	0	0
<i>Niet aftrekbaar deel BTW</i>	-58.782	-60.000	-24.120
<i>Baten en lasten voorgaande jaren</i>	36.176	0	-4.248
	300.518	-60.000	-28.368

In 2021 is de bungalow bij landgoed Rozendaal in erfpacht uitgegeven. Daarnaast is in Arcen een bouwka-
vel verkocht. Beide opbrengsten waren niet begroot. Het niet aftrekbare deel van de BTW wordt toegelicht op
blz. 82. De baten en lasten voorgaande jaren hebben betrekking op meerdere posten, waaronder te veel gereser-
veerde verzekeringspremie.

BESTEDINGSPERCENTAGE

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten
procentueel weergegeven voor de jaren:

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Totaal bestedingen aan de doelstelling</i>	14.922.424	13.367.320	11.953.443
<i>Totaal baten</i>	15.319.949	13.724.054	11.936.044
BESTEDINGSPERCENTAGE	97,4%	97,4%	100,2%

Het beleid van de Stichting is erop gericht om een zo hoog mogelijk percentage van de totale baten te besteden
aan de doelstelling. Dit percentage kan echter van jaar tot jaar sterk fluctueren [zie 'Bestedingspercentage' blz. 78].
Het gemiddeld percentage over 2017 t/m 2021 bedraagt 98,9%.

In 2020 was het bestedingspercentage hoger dan 100%.
De bestedingen aan de doelstelling waren dus hoger dan het totaal van de baten.

In dit kader is het belangrijk te vermelden dat dit de baten van de Stichting zijn exclusief het saldo
van de financiële baten. Het totaal van de baten incl. financiële baten bedroeg in 2020 € 12.623.197.

TOELICHTING LASTEN VERDELING

LASTEN

Op basis van onderstaande tabel:

SPECIFICATIE EN VERDELING KOSTEN NAAR BESTEMMING

BESTEMMING	DOELSTELLING			
Lasten	Aankoop	Projecten	Beheer	Voorlichting en belangenbehartiging
<i>Subsidies en bijdragen</i>				
<i>Afdrachten</i>				
<i>Aankopen en verwervingen</i>	2.713.933			
<i>Uitbesteed werk</i>		4.902.906	3.025.483	
<i>Organisatiekosten terreinbeheer</i>		13.214	113.090	8.793
<i>Heffingen en verzekeringen</i>			206.632	
<i>Publiciteit en communicatie</i>				342.300
<i>Personeelskosten</i>	102.657	-30.574	2.713.471	449.491
<i>Huisvestingskosten</i>	5.599	20.765	24.965	27.531
<i>Kantoor en algemene kosten</i>	6.152	43.014	189.366	43.636
<i>Bestuurskosten</i>				
TOTAAL	2.828.341	4.949.325	6.273.007	871.751

ALGEMEEN

De toerekening van de kosten naar bestemming geschiedt op bedrijfseconomische basis, waarbij rekening gehouden wordt met de besteding van tijd en middelen aan de onderdelen. Deze onderdelen zijn: de bestedingen aan de doelstellingen, werving van baten en de kosten beheer en administratie [zie tabel 'Specificatie en verdeling kosten naar bestemming', hierboven]. Onderstaand zijn de kostenposten gespecificeerd en toegelicht.

	WERVINGS- KOSTEN	BEHEER EN ADMINISTRATIE	TOTAAL 2021	BEGROOT 2021	TOTAAL 2020
			2.713.933	1.730.950	1.286.053
			7.928.389	7.305.052	6.561.392
	4.039		139.136	119.100	113.980
			206.632	171.500	169.330
	10.127		352.427	270.000	183.111
	177.483	268.621	3.681.149	3.995.500	3.661.561
	8.633	24.497	111.990	106.425	71.298
	32.949	110.929	426.044	298.512	559.280
		3.971	3.971	5.000	6.526
	233.230	408.017	15.563.671	14.002.039	12.612.531

AANKOPEN EN VERWERVINGEN

In 2021 werden natuurterreinen aangekocht of werden verplichtingen aangegaan voor de aankoop van natuurterreinen voor een bedrag van totaal € 2.713.933 [2020: € 455.294] waarvan € 788.817 met waardeverminderingssubsidie van de Provincie Limburg [met een eigen bijdrage van € 6.392] en werd voor € 1.893.267 aangekocht zonder subsidie [zie bijlage A]. Daarnaast werd voor € 13.538 uitgegeven voor de betaling van tijdelijke pacht.

Tevens werd er ons t.b.v. advies en bemiddeling € 18.311 kosten in rekening gebracht. Daarnaast werd ten behoeve van de aankoop op termijn van het Kloostergoed Missiehuis St. Paul € 50.000 toegevoegd aan de "voorziening Aankoop Kloostergoed St Paul" [zie blz. 78, 'Voorzieningen'].

UITBESTEED WERK

De kosten voor uitbesteed werk zijn als volgt te specificeren:

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Projectkosten natuurterreinen en gebouwen</i>	4.902.906	4.346.652	3.771.282
<i>Beheerkosten algemeen</i>	53.260	56.800	59.652
<i>Beheerkosten bossen</i>	211.633	240.000	286.561
<i>Beheerkosten graslanden</i>	312.600	259.000	283.916
<i>Beheerkosten grote grazers</i>	25.988	18.500	23.273
<i>Beheerkosten kleine grazers</i>	8.710	14.400	9.127
<i>Beheer tuinen en parken</i>	52.778	71.500	61.849
<i>Beheerkosten bouwlanden</i>	136.710	133.100	138.432
<i>Beheer overige natuurterreinen</i>	110.306	172.700	121.879
<i>Beheer landschapselementen</i>	86.237	80.900	83.236
<i>Beheerkosten grotten</i>	12.924	42.400	12.244
<i>Beheerkosten recreatie</i>	172.133	142.000	145.313
<i>Beheerkosten toezicht</i>	18.747	13.650	272
<i>Beheerkosten gebouwen</i>	180.832	171.000	169.550
<i>Beheer wegen en waterlopen</i>	42.822	25.500	23.446
<i>Beheerkosten vakantiewoningen</i>	232.182	230.450	200.512
<i>Bemiddelingskosten vakantiewoningen</i>	122.025	130.500	87.371
<i>Beheerkosten Kasteeltuinen</i>	1.245.596	1.156.000	1.083.477
	7.928.389	7.305.052	6.561.392

De posten uitbesteed werk die een significante afwijking laten zien t.o.v. de begroting worden hieronder toegelicht.

PROJECTKOSTEN NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Voor een toelichting zie bijlage C2 en "subsidië projecten".

Het uitbesteed werk in projecten natuurterreinen omvat naast de kosten van derden tevens de doorbereken- de kosten van eigen medewerkers. Deze kosten zijn gewaardeerd tegen de uurloonkosten incl. overhead.

De kosten van de projecten natuurterreinen die in 2021 zijn afgerond, bedroegen € 2.391.436, de kosten van de afgeronde projecten gebouwen bedroegen € 1.534.201 [zie bijlage C2]. Om de uitvoeringskosten van de afgeron- de projecten in evenwicht te brengen met de projectsubsidies, zodat het resultaat van de afgeronde projecten nihil is, werd € 1.484.53 uit de voorziening Projecten in uitvoering gehaald. Dit bedrag kwam overeen met het gereserveerde bedrag in de voorziening.

Daarnaast is voor de financiering van Projecten in uitvoering een voorziening gevormd voor de eigen bij- drage die het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt. In het jaar van de afreke- ning van het project wordt de totale eigen bijdrage aan de voorziening onttrokken. In 2021 werd hiervoor € 2.499.773 aan de Voorziening toegevoegd.

BEHEERKOSTEN BOSSEN

Het verschil tussen de werkelijke beheerkosten 2021 en de begroting is ca. € 28.000 groot. Door capaciteitsgebrek bij aannemerij is een deel van het werk niet in 2021 uitgevoerd.

BEHEERKOSTEN GRASLANDEN

In principe zijn de beheerkosten van de niet verpachte graslanden voor rekening van het Landbouwbedrijf. Alleen de kosten van het opruimen van oude rasters, de aanleg van nieuwe raster van de kosten wetlandtracks zijn voor rekening van SLL. Door het hoge water in juli 2021 zijn er in met name Zuid-Limburg extra kosten gemaakt.

BEHEERKOSTEN GROTE GRAZERS

De beheerkosten van de grote grazers, het rundvee en de paarden, zijn voor rekening van het Landbouwbedrijf. Wegens de calamiteiten n.a.v. het hoogwater in juli zijn de kosten, met name het vangen en veiligstellen van de dieren, hoger dan begroot.

BEHEERKOSTEN KLEINE GRAZERS

De uren van de inhuur konden allen onder het PAS-project vallen. Dit was niet zo begroot.

BEHEERKOSTEN TUINEN EN PARKEN

De onderhoudskosten van de zichtlijn bij Ruïne Stein kon onder een project vallen. Daarnaast is er bij Nieuw Ehrenstein nog geen aanleg en onderhoud uitgevoerd. Deze posten waren wel begroot.

BEHEERKOSTEN BOUWLANDEN

De beheerkosten van de bouwlanden die door het Limburgs Landschap aan het Landbouwbedrijf in gebruik gegeven zijn, zijn voor rekening van het Landbouwbedrijf.

BEHEERKOSTEN OVERIGE NATUURTERREINEN

De kosten van het beheer van de overige natuurterreinen betreft o.a. het beheer van heide met behulp van ingehuurd schaapskuddes en het maaien en afvoeren of het plaggen van de heide. Deze kosten konden in 2021 deels ondergebracht worden in de PAS-projecten. Met het opstellen van de begroting was hiermee onvoldoende rekening gehouden.

BEHEERKOSTEN GROTTEN

In de begrotingspost was het vrijzetten van groeve ingangen opgenomen, door te natte terreincondities kon dit niet uitgevoerd worden.

BEHEERKOSTEN RECREATIE

Diverse kosten die in 2021 zijn gedaan waren niet begroot. Het gaat hierbij om met name de herinrichting van Jammerdal, het opknappen van de parkeerplaats bij Houtsberg, onderhoudskosten van de brug bij Exaten en de aanschaf van een mastertent voor activiteiten met vrijwilligers.

BEHEERKOSTEN TOEZICHT

Met het vaststellen van de nota toezicht is direct actie gezet op de aanschaf van benodigde materialen. Deze kosten en de omvang daarvan waren tijdens opstellen begroting niet inzichtelijk.

ONDERHOUDSKOSTEN GEBOUWEN

De onderhoudskosten van de gebouwen zijn ca. € 10.000 hoger dan begroot. Dit komt door kleine onvoorziene reparaties.

BEHEER WEGEN EN WATERWEGEN

De extra kosten boven de begroting zijn te wijten aan de volgende posten die niet voorzien waren. Extra onderhoud aan een aantal sloten, gebruik van aangepaste rupsvoertuigen in het Heuloerbroek, beheer van stuwen dat volledig uitbesteed werd, een bijdrage aan straatverlichting bij Neercanne en extra kosten i.v.m. het hoge water.

BEHEERKOSTEN VAKANTIEWONINGEN

De beheerkosten van de vakantiewoningen zijn o.a. energiekosten en schoonmaakkosten. De begroting was wegens corona aan de voorzichtige kant. Er is geen noemenswaardig verschil met de begroting. Daar er in 2021 weer iets meer kon dan in 2021 zijn er wel meer kosten gemaakt dan in 2020.

BEMIDDELINGSKOSTEN VAKANTIEWONINGEN

De bemiddelingskosten zijn gerelateerd aan de huuropbrengst. Ondanks de voorzichtige begroting over 2021 vallen de opbrengsten lager uit dan begroot. Door Corona werden veel boekingen geannuleerd of naar een later moment verplaatst.

BEHEERKOSTEN KASTEELTUINEN

Ook dit jaar heeft Corona een grote impact gehad op de exploitatie van de Kasteeltuinen. Naast Corona speelde ook het hoge water van juli parten. De kasteeltuinen zijn drie dagen gesloten geweest omdat het in het evacuatiegebied lag. Zaken die veiliggesteld konden worden zijn naar hoger gelegen plekken verhuisd. Gelukkig konden evenementen in een iets grotere vorm doorgaan dan in 2020. Verder ontving de Kasteeltuinen een tweetal subsidies om Kasteeltuinen coronaproof een extra impuls te geven. De kosten hiervan waren niet begroot. Het uiteindelijke resultaat was € 116.000 hoger dan begroot.

De beheerkosten van de Kasteeltuinen Arcen bestonden uit de kosten voor marketing en evenementen, de inkoop en kosten van de horeca en de Oranjerie, de kosten van tuinen en gebouwen en overige kosten. Op de kosten van marketing en sales werd voor ca. € 60.000 bezuinigd. De kosten voor de evenementen vielen in 2021 € 10.000 hoger uit dan begroot, daar de evenementen in iets grotere omvang door konden gaan dan verwacht. Daarnaast zijn er meer uitgaven geweest i.v.m. de tweetal subsidies die zijn ontvangen. Dit komt met name tot uiting bij de inkoop en kosten horeca. Ook vergde het onderhoud van de tuinen en gebouwen meer dan begroot.

ORGANISATIEKOSTEN TERREINBEHEER

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Exploitatiekosten auto's</i>	116.609	88.500	92.271
<i>Kosten tractoren/machines</i>	22.527	30.600	21.709
	139.136	119.100	113.980

HEFFINGEN EN VERZEKERINGEN

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Waterschapslasten + OZB</i>	81.891	80.000	80.180
<i>Assurantiekosten en -premies</i>	105.015	90.000	87.900
<i>Ruilverkavelingsrente</i>	19.726	1.500	1.250
	206.632	171.500	169.330

WATERSCHAPSLASTEN EN OZB

Deze kosten zijn licht gestegen. Dit komt door de wijzigingen in de WOZ-waarde en door uitbreiding van het areaal.

ASSURANTIEKOSTEN EN -PREMIES

Wegens een in de begroting niet voorziene premiestijging en de uitbreiding van het gebouwenareaal zijn de assurantiepremies hoger uitgevallen dan begroot.

RUILVERKAVELINGSRENTE

Door steeds nieuwe aankopen steeg de ruilverkavelingsrente. In 2021 is besloten om de ruilverkavelingsrente af te kopen, omdat dit per saldo kosten bespaart. Dit was niet begroot.

PUBLICITEIT EN COMMUNICATIE

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Kosten periodiek</i>	98.984	90.000	78.116
<i>Kosten mediaproducties en -samenwerkingen</i>	42.967	37.000	8.408
<i>Ov. kosten voorlichting en belangenbehartiging</i>	199.443	128.000	90.664
<i>Kosten vrijwilligers</i>	11.033	15.000	5.923
	352.427	270.000	183.111

KOSTEN PERIODIEK

De kosten van één periodiek van 2020 is pas in 2021 in rekening gebracht. Hierdoor vallen de kosten hoger uit dan begroot.

KOSTEN MEDIAPRODUCTIES EN -SAMENWERKINGEN

De opnamen en uitzendingen gemaakt in samenwerking met en uit te zenden door L1 hebben in 2021 plaatsgevonden. Er is zowel een voorjaars- als een najaarsserie van 6 afleveringen geweest.

OVERIGE KOSTEN VOORLICHTING EN BELANGENBEHARTIGING

Het verschil tussen werkelijk 2021 en de begroting 2021 [ca. € 71.000] is als volgt te verklaren. De kosten ledenwerving waren ca.€ 26.000 hoger dan begroot doordat er zowel een voorjaars als een najaarsactie is geweest. De kosten van de ledenadministratie waren ca € 15.000 lager dan begroot. Daarnaast is vanwege Corona het jubileumfeest anders gevierd, waardoor de kosten ca. 60.000 hoger waren dan begroot.

Robur heeft in 2021 het initiatief genomen en ook zelf een bijdrage geleverd aan een dank advertentie aan Theo Bovens wegens zijn vertrek als gouverneur.

KOSTEN VRIJWILLIGERS

De kosten van de vrijwilligers vielen ca. € 4.000 lager uit dan begroot. Wegens Corona konden de vrijwilligers minder ingezet worden voor met name het leiden van excursies en het plegen van onderhoud.

PERSONEELSKOSTEN

Om de Personeelskosten te kunnen vergelijken met de begroting 2021 en de cijfers van 2020 zijn de personeelskosten van het Limburgs Landschap excl. Kasteeltuinen en de personeelskosten van de Kasteeltuinen in aparte tabellen weergegeven.

De gezamenlijke personeelskosten zijn daarnaast in een tabel opgenomen.

PERSONEELSKOSTEN EXCL. KASTEELTUINEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Lonen en salarissen</i>	1.863.807	1.927.600	1.835.532
<i>Werknemersverzekeringen</i>	422.114	422.100	394.241
<i>Pensioenverzekeringen</i>	270.858	273.700	264.948
<i>Ontvangen ziekengeld</i>	-	pm	-59.595
<i>Reiskosten</i>	65.395	80.000	56.272
<i>Overige personeelskosten</i>	61.864	52.600	7.485
	2.684.038	2.756.000	2.498.883
<i>Doorberekende personeelskosten</i>	-468.368	-156.000	-287.428
	2.215.670	2.600.000	2.211.455

LONEN EN SALARISSSEN EN WERKNEMERS- EN PENSIOENVERZEKERINGEN

De kosten van lonen en salarissen, werknemersverzekeringen en pensioenverzekeringen daalden t.o.v. de begroting 2021 met ca. € 67.000.

In district Zuid is een vacature middels uitbesteed werk ingevuld. Dit brengt een daling van ca € 40.000 met zich mee. Daarnaast zijn van een medewerker in Zuid de kosten begroot over het gehele jaar, terwijl hij tot en met april in dienst is geweest.

REISKOSTEN

Door COVID-19 werden bijna alle externe overleggen gecancelld of vanaf de werkplek op afstand gevoerd. Derhalve vallen de zakelijke reiskosten lager uit dan begroot.

OVERIGE PERSONEELSKOSTEN

Het verschil tussen werkelijke kosten 2021 en de begroting 2021 is voornamelijk het gevolg van een toename niet opgenomen vakantiedagen met ca. € 11.000.

DOORBEREKENDE PERSONEELSKOSTEN

De doorberekende personeelskosten betreft de door de subsidiegevers vergoede kosten voor de inzet van eigen medewerkers in projecten [€ 468.367]. Deze doorbelastingen zijn hoger dan begroot door met name de overhead via PAS-projecten. Deze waren voor een half jaar begroot op € 56.000. Echter de PAS-projecten werden verlengd, waardoor de werkelijke doorbelasting uit kwam op € 141.000. Tevens zijn een aantal nieuwe projecten opgestart met substantiële vergoedingen voor de personeelskosten die tijdens het opstellen van de begroting nog niet bekend waren.

Aan het Landbouwbedrijf werd € 135.230 doorbelast wegens personele inzet van de Stichting t.b.v. het Landbouwbedrijf.

In het overzicht 'Specificatie en verdeling kosten naar bestemming' van blz. 24 staat bij projecten +/- € 30.574 aan personeelskosten. Dit komt doordat bij de doorberekening van personeelskosten ook een opslag zit van overhead.

PERSONEELSKOSTEN KASTEELTUINEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Lonen en salarissen</i>	1.075.387	1.029.500	1.081.319
<i>Werknemersverzekeringen</i>	266.806	240.500	259.109
<i>Pensioenverzekeringen</i>	120.233	114.500	120.621
<i>Ontvangen ziekengeld</i>	-51.115	-19.500	-48.165
<i>Reiskosten</i>	40.828	21.500	43.396
<i>Overige personeelskosten</i>	13.340	9.000	-6.174
	1.465.479	1.395.500	1.450.106

LONEN EN SALARISSSEN EN WERKNEMERS- EN PENSIOENVERZEKERINGEN

De werkelijke kosten van Lonen en salarissen waren ca. € 46.000 hoger dan begroot.
De personeelskosten horeca wordt deels bepaald door de kosten van oproepkrachten.

OVERIGE PERSONEELSKOSTEN

Het verschil tussen werkelijke kosten 2021 en de begroting 2021 is voornamelijk veroorzaakt doordat meer bedrijfskleding nodig was dan begroot. Daarnaast is een externe expert ingehuurd wegens een geschil met een werknemer.

PERSONEELSKOSTEN TOTAAL

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Lonen en salarissen</i>	2.939.194	2.957.100	2.916.851
<i>Werknemersverzekeringen</i>	688.920	662.600	653.350
<i>Pensioenverzekeringen</i>	391.091	388.200	385.569
<i>Ontvangen ziekengeld</i>	-51.115	-19.500	-107.760
<i>Reiskosten</i>	106.223	101.500	99.668
<i>Overige personeelskosten</i>	75.204	61.600	1.311
	4.149.517	4.151.500	3.948.989
<i>Doorberekende personeelskosten</i>	-468.368	-156.000	-287.428
	3.681.149	3.995.500	3.661.561

PERSONEELSBESTAND

Over 2021 bedroeg het gemiddeld aantal personeelsleden [fte] 67,4. Het gemiddeld aantal fte excl. Kasteeltuinen was 35,8 [over 2020 bedroeg dit 36,1]. Het gemiddeld aantal fte van de Kasteeltuinen nam toe met 0,7 fte tot 31,6 [2020 = 30,9 fte].

Deze medewerkers zijn als volgt verdeeld over de verschillende afdelingen:

<i>Directie</i>	1,0 fte
<i>Directie-assistent</i>	1,0 fte
<i>Afdeling kwaliteitszorg/ecologie</i>	2,6 fte
<i>Afdeling bedrijfsvoering</i>	7,1 fte
<i>Afdeling projecten en gebouwenbeheer</i>	3,9 fte
<i>Afdeling voorlichting/externe betrekkingen/communicatie</i>	3,7 fte
<i>Afdeling rentmeesterij</i>	1,0 fte
<i>Afdeling terreinbeheer</i>	15,5 fte
<i>Afdeling Kasteeltuinen</i>	31,6 fte
TOTAAL PERSONEELSBESTAND	67,4 fte

HUISVESTINGSKOSTEN

Deze kosten betreft de onderhoudslasten, schoonmaakkosten, kosten voor energie en overige huisvestingskosten van het kantoor te Lomm.

Vanaf 2020 vallen de afschrijvingskosten van het kantoorpand Kloosterhof incl. installaties in Lomm hieronder. Voor 2021 bedraagt de afschrijving € 85.383. Daarnaast waren er in 2021 extra schoonmaakkosten wegens Corona.

KANTOOR- EN ALGEMENE KOSTEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Automatisering</i>	75.517	72.500	81.805
<i>Kantoorbenodigdheden/onderhoud inventaris</i>	7.380	2.000	249.871
<i>Porto-, kopieer- en telefoonkosten</i>	41.576	30.000	31.771
<i>Accountantskosten</i>	47.339	27.000	22.939
<i>Advieskosten</i>	12.293	10.000	12.116
<i>Kosten salarisadministratie</i>	7.743	0	
<i>Bijdrage LandschappenNL</i>	53.562	53.562	48.562
<i>Kosten Brancheorganisaties</i>	25.710	26.000	29.416
<i>Dotatie dubieuze debiteuren</i>	59.555	0	
<i>Overige kantoorkosten</i>	40.328	28.000	31.064
<i>Kantoorkosten werkschuren</i>	43.068	29.000	41.917
<i>Algemene kosten Robur en Landbouwbedrijf</i>	11.973	15.450	9.819
	426.044	293.512	559.280

AUTOMATISERING

Het verschil tussen de begroting en werkelijke kosten in 2021 groot ca. € 3.000 is te verklaren wegens de advisering over vervanging van het softwareprogramma CRS.

KANTOORBENODIGDHEDEN/ONDERHOUD INVENTARIS

Het verschil tussen de begroting en de werkelijke kosten over 2021 is het gevolg van de afschrijving over de nieuwe telefooncentrale en de aankleding met planten van Kloosterhof.

PORTO-, KOPIEER- EN TELEFOONKOSTEN

De toename van deze kosten wordt veroorzaakt doordat er dit jaar twee mailings zijn geweest. Nieuw was om samen met andere Landschappen een ook voorjaarmailing te doen.

ACCOUNTANTSKOSTEN

De toename van de accountantskosten komt door de extra controle inzake de NOW die over 2020 is ontvangen en een intensievere interim controle.

ADVIESKOSTEN

De advieskosten in 2021 waren vooral voor de juridische bijstand bij het dossier in gelijkberechtiging en het geschil met de politiehondenvereniging in het Jammerdal.

BIJDRAGE LANDSCHAPPENNL EN KOSTEN BRANCHEORGANISATIES

De werkelijke kosten komen overeen met de begroting.

DOTATIE DUBIEUZE DEBITEUREN

Door de Corona-crisis hebben enkele horecaondernemers het in 2021 zwaar gehad. Het is onzeker of zij aan hun betalingsverplichting kunnen voldoen. Er vindt overleg plaats over betalingsregelingen.

OVERIGE KANTOORKOSTEN

De negatieve rente die in 2021 is betaald, totaal ca. € 12.000, was niet begroot.

KANTOORKOSTEN WERKSCHUREN

I.v.m. de slechte ventilatie en Corona is er bij werkschuur zuid een ventilatiesysteem aangelegd. Verder zijn er bij de districten computers vervangen. Deze kosten waren niet begroot.

ALGEMENE KOSTEN ROBUR EN LANDBOUWBEDRIJF

De algemene kosten van Robur vielen lager uit dan begroot, dit komt doordat de Roburtag i.v.m. Corona geen doorgang vond.

BESTUURSKOSTEN

De bestuurskosten ten bedrage van € 3.971 bestaan voornamelijk uit kosten bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering en vergaderkosten t.b.v. de Raad van Toezicht. Er vindt geen bezoldiging van Raad van Toezicht plaats. Ook zijn aan hen geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt.

BELONING DIRECTIE

Stichting Het Limburgs Landschap wordt geleid door één directeur. De beloning van de directeur geschiedt conform de CAO Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen. Er wordt aan de directeur geen lease-auto beschikbaar gesteld, tevens worden er aan de directeur geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Het jaarinkomen van de directeur-bestuurder [in loondienst] [€ 103.639] blijft binnen het maximum van € 168.893 [1 FTE/12 mnd.] volgens de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties.

Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen [€ 125.388], blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 209.000 per jaar.

De BSD-score bedraagt 460. De BSD [BasisScore Directiefunctie] is één van

Naam Functie	W.F.G. Alblas directeur-bestuurder
Dienstverband	
Aard [looptijd]	onbepaald
uren	37
parttime percentage	100
periode	01/01 – 31/12
Bezoldiging	
Jaarinkomen	
· bruto loon/salaris	96.199
· vakantiegeld	7.440
· vaste eindejaarsuitkering	-
· niet opgenomen vakantiedagen	-
TOTAAL JAARINKOMEN	103.639
Belastbare vergoedingen/bijtellingsen	645
Pensioenlasten [werkgeversdeel]	21.104
Overige beloningen op termijn	-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	-
TOTAAL LASTEN EN VERGOEDINGEN	21.749
TOTAAL BEZOLDIGING 2021	125.388
TOTAAL BEZOLDIGING 2020	122.951

de normen waar het CBF op toetst. De beloning van directeuren is gebaseerd op de BSD-score die door de Raad van Toezicht wordt vastgesteld. *Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het jaarverslag.*

De personeelslasten van de directeur-bestuurder waren hoger in 2021 t.o.v. 2020. Deze stijging hield verband met de algemene salarisstijging volgens de CAO van ca. 2% [= € 2.118]. Als gevolg daarvan en de salarisverhoging en premieverhogingen waren de Pensioenlasten ook hoger [€ 634], samen € 2.752.

ALGEMENE KOSTEN BEHEER EN ADMINISTRATIE

De kosten voor beheer en administratie [zie 'Specificatie en verdeling kosten naar bestemming' op blz. 96] zijn die kosten die de Stichting maakt in het kader van de [interne] beheersing en administratievoering en niet worden toegerekend aan de doelstelling of de werving van baten.

De toerekening van deze kosten geschiedt op bedrijfseconomische basis, waarbij rekening gehouden wordt met de besteding van tijd en middelen.

Het beleid van de Stichting is erop gericht om de kosten voor beheer en administratie binnen de perken te houden met een streefpercentage van maximaal van 5% van de totale lasten. Maar kostenbeperking mag geen doel op zich zijn want dit kan ten koste gaan van de kwaliteit van het beheer en de bedrijfsvoering. Het gemiddeld percentage over 2018 t/m 2021 bedraagt 2,79%.

Onderstaand zijn de kosten beheer en administratie en de verhouding van deze kosten in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Kosten Beheer en administratie</i>	€ 408.018	€ 442.992	€ 424.645
KOSTENPERCENTAGE	2,62%	3,16%	3,37%

PERCENTAGE WERVINGSKOSTEN

Onderstaand is de verhouding van de wervingskosten in relatie met de som van de geworven baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Som van de geworven baten</i>	10.413.026	9.381.754	8.058.531
<i>Wervingskosten</i>	233.230	191.727	234.442
	2,62%	2,04%	2,91%

SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Het saldo van de financiële baten en lasten kan als volgt worden gespecificeerd:

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<i>Rente [bank]tegoeden</i>	4.129	9.500	9.179
<i>Aandelen:</i>			
· <i>Niet-gerealiseerde waardeveranderingen</i>	895.622	200.000	571.686
<i>Obligaties:</i>			
· <i>Dividend obligatiefonds</i>	55.938	0	36.337
· <i>Niet-gerealiseerde waardeveranderingen</i>	-7.697	30.000	69.949
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	947.992	239.500	687.151

RENTE

De rente-tegoeden hebben bijna uitsluitend betrekking op de rente over de huurkoopsom van de inventaris t.b.v. de inrichting van het horecadeel van de Oude Pastorie Beek, Nieuw Ehrenstein en de Groote Heide. De huurkoop bij de Oude Pastorie Beek is door overname van de exploitatie door een nieuwe onderneming en Corona later ingegaan. De rente over banktegoeden is nihil. Over banktegoeden boven een bepaald saldo wordt een negatieve rente geheven. Deze negatieve rente is onder bankkosten geboekt.

AANDELEN

De aandelen zijn belegd in een aandelenfonds dat belegt in kwaliteitsondernemingen die vooroplopen op gebied van duurzaamheid met een verwacht langjarig rendement van ca. 8%. Dit fonds keert geen dividend uit, de opbrengsten worden in het fonds herbelegd. Duurzame fondsen met een stabiele winstgroei, een solide balans met weinig schuld en een aantrekkelijke waardering zijn momenteel een interessant belegging. Het rendement over 2021 [18,9%] was hoger dan begroot [5%] doordat de aandelenmarkten over 2021 wereldwijd fors gestegen is. Op dit aandelenfonds werd een positieve niet-gerealiseerde waardeverandering van € 895.622 geboekt.

OBLIGATIES

De Stichting heeft in 2019 belegd in een obligatiefonds voor een bedrag van € 2.500.000. Daarnaast is er in 2021 voor € 1.400.000 bijgekocht. Het obligatiefonds heeft een verwacht rendement van gemiddeld 2,5-3% met een gematigd risicoprofiel. Op dit obligatiefonds werd in 2021 een negatieve niet-gerealiseerde waardeverandering van € 7.697 geboekt. Daarnaast keert het fonds elk halfjaar, indien het rendement het toelaat, een dividend uit. Over 2021 bedroeg deze uitkering € 55.938. Hiermee komt het totaalrendement op het obligatiefonds over 2021 op een kleine 2%.

SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Het resultaat van baten en lasten over 2021 is hoger dan over 2020.

Over 2021 bedroeg het overschot € 704.169 tegenover een overschot van € 10.666 over 2020.

BIJLAGE A

MUTATIE-OVERZICHT NATUURTERREINEN

2021

AANKOPEN 2021

NATUURGEBIED	Verwervingskosten 2021
<i>Beesels Broek</i>	4.301,72
<i>Bemelerberg</i>	168.720,44
<i>Cottessen</i>	10.520,72
<i>De Dellen</i>	1.400,72
<i>Groote Heide</i>	1,00
<i>Langhout</i>	43.042,13
<i>Onderste en Bovenste Molen</i>	456.610,00
<i>Ophovense Zandberg</i>	14.436,44
<i>Ravenvennen</i>	227.265,72
<i>Rozendaal Marissen</i>	1.495.804,46
<i>Schoorveld</i>	661,72
<i>Vrouwenbosch</i>	866,28
<i>Weerterbos</i>	258.452,94
TOTAAL	2.682.084,29

BIJLAGE B

AFSCHRIJVINGEN

2021

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
KANTOORGEBOUW [ACTIVA BEDRIJFSVOERING]			
Verbouwing Kloosterhof Lomm	2020		20
Installaties Kloosterhof Lomm	2020		15
SUBTOTAAL :			
KANTOORINVENTARIS [ACTIVA BEDRIJFSVOERING]			
Wandmeubel Lundia	1994		5
Software Globe 2000 fin. administratie	2001		1
Software IF Aware ledenadministratie	2002		1
Software CRS2/Arcview	2010		3
Domeinnaam Ijsvogel [restwaarde]	2014		0
Vernieuwing CRS2	2014		3
Server HPE DL380 Gen10 kantoor Lomm	2020		5
Telefooncentrale KPN één en Yealink toestellen	2020		5
SUBTOTAAL :			
BEDRIJFSMIDDELEN [ACTIVA DOELSTELLING]			
Motormaaier Agria 5500	1995	Midden	5
Veertransportwagen tandemas	1997	Zuid	5
Klepelmajaier ESM 70H	2000	Noord	5
Cultivator Rabe Blue Bird Gruber GH7 3000	2000	Noord	5
Aanhangwagen Atec B1 WD-JN-70	2001	Midden	5
Tractor Valtra 6750 Ecopower incl. frontlader	2002	Noord	10
Tractor Valmet 900-4	2002	Zuid	10
Aanhangwagen IFOR Williams WJ-PS-31	2004	Zuid	3
Aanhangwagen Orbons G02 WS-BR-61	2005	Zuid	3
Humbaur plateauwagen incl. hekwerk	2006	Midden	5
Böckmann veetrailer	2007	Noord	5
Toyota Hi-lux 72-VPN-4	2008	Zuid	5
Schijfveneg Lemken Rubin 9/300	2008	Noord	5
Aanhangwagen Henra PL27B 91-WD-KH	2009	Noord	1
Aanhangwagen Henra PL2 89-WD-RJ	2009	Midden	1
VW Caddy 4-VXN-01	2012	Midden	5
Suzuki 8-SPD-03	2013	Noord	5
Nissan Navara VH-629-H	2014	Midden	5
Mitsubishi L200 VT-561-D	2016	Noord	5

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING T/M 2020	AFSCHRIJVING 2021	BOEKWAARDE PER 31-12-21
925.100,91	23.127,52	46.255,05	855.718,34
586.921,04	19.564,03	39.128,07	528.228,94
1.512.021,95	42.691,55	85.383,11	1.383.947,29
2.333,30	2.333,30	0,00	0,00
15.309,36	15.309,36	0,00	0,00
55.752,09	55.752,09	0,00	0,00
52.116,26	52.116,26	0,00	0,00
5.000,00	0,00	0,00	5.000,00
10.321,70	10.321,70	0,00	0,00
20.472,88	3.752,88	4.095,00	12.625,00
3.761,91	691,91	752,00	2.318,00
165.067,50	140.277,50	4.847,00	19.943,00
7.251,41	7.251,41	0,00	0,00
3.838,98	3.838,98	0,00	0,00
3.993,27	3.993,27	0,00	0,00
5.331,92	5.331,92	0,00	0,00
2.851,92	2.851,92	0,00	0,00
55.373,79	55.373,79	0,00	0,00
38.838,79	38.838,79	0,00	0,00
2.176,13	2.176,13	0,00	0,00
2.772,60	2.772,60	0,00	0,00
7.877,80	7.877,80	0,00	0,00
13.500,55	13.500,55	0,00	0,00
43.932,00	43.932,00	0,00	0,00
12.499,99	12.499,99	0,00	0,00
3.492,45	3.492,45	0,00	0,00
1.900,01	1.900,01	0,00	0,00
20.500,00	20.500,00	0,00	0,00
12.500,00	12.500,00	0,00	0,00
29.272,85	29.272,85	0,00	0,00
20.400,00	20.400,00	0,00	0,00

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
Citroën Berlingo VF-228-D	2018	Zuid	5
Desinvestering Citroën Berlingo VF-228-D			
Toyota Hilux 54-VDR-5	2018	Zuid	5
Nissan Primastar 93-VDR-4 KTA	2018	KTA	5
Nissan Navara incl. kap V-703-VS	2019	Noord	5
VW Caddy V-385-VX	2019	Noord	5
VW Caddy V-250-ZB	2019	Midden	5
VW Caddy VGG-60-Z	2020	Noord	5
Toyota Hi-lux VGF-30-T	2020	Zuid	5
VW Transporter T5 pick-up VHP-73-F	2020	Noord	5
VW Caddy 7-VVR-52	2021	Zuid	5
Toyota Hi-lux VKH-70-G	2021	Zuid	5
SUBTOTAAL :			
WERKTUIGEN			
Schijvenmaaier Moertel	1992	Zuid	5
Palenzetter Yamigav HRD3	1993	Zuid	5
Bosbouwlier Farmi JL650T	1995	Zuid	5
Weidebloter Perfect 275	2001	Noord	5
Klepelmaaier Vortex Roadmaster PM1906	2002	Zuid	5
Lasapparaat Miller/Genset MG 5000 generator	2006	Zuid	3
Houtkachel	2013	Noord	5
Klepelmaaier Vortex RM1907	2013	Noord	5
Ruwterrein maaier AS-MOTOR AS65/2T-KAT	2014	Zuid	5
Motormaaier Ferrari 530S	2016	Zuid	5
Trekker New Holland Boomer 35 [incl. fronthef] KTA	2018	KTA	5
Desinvestering New Holland Boomer 35 KTA			
Fronthef t.b.v. Boomer KTA	2018	KTA	5
Trekker New Holland Boomer 25 KTA	2018	KTA	5
Trekker New Holland Boomer 25 KTA	2018	KTA	5
Onkruidverbrander Hoaf Thermohit 125M	2018	KTA	5
[aandrijving door Boomer 35] KTA			
Bladblazer Vortex-C Blaasmond - compleet	2018	KTA	5
[aandrijving door Boomer 35] KTA			
Grondsloop KTA	2018	KTA	5
Frontmaaier Sicma FA1800 KTA	2018	KTA	5
Golfkar Bringo Ezgo PM-2 wit	2020	KTA	5

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING T/M 2020	AFSCHRIJVING 2021	BOEKWAARDE PER 31-12-21
8.900,00	7.200,00	0,00	0,00
-8.900,00	-7.200,00		
15.365,00	7.945,00	3.075,00	4.345,00
4.500,00	2.250,00	0,00	2.250,00
20.337,80	7.827,80	4.100,00	8.410,00
22.219,16	8.469,16	4.400,00	9.350,00
22.674,50	7.714,50	4.500,00	10.460,00
17.772,27	1.782,27	3.600,00	12.390,00
25.930,00	4.540,00	5.200,00	16.190,00
26.603,72	893,72	5.300,00	20.410,00
8.950,00	0,00	1.640,00	7.310,00
28.905,00	0,00	3.375,00	25.530,00
481.561,91	329.726,91	35.190,00	116.645,00
3.600,34	3.600,34	0,00	0,00
4.171,28	4.171,28	0,00	0,00
4.533,26	4.533,26	0,00	0,00
2.375,99	2.375,99	0,00	0,00
5.570,00	5.570,00	0,00	0,00
2.856,00	2.856,00	0,00	0,00
17.121,50	17.121,50	0,00	0,00
7.804,50	7.804,50	0,00	0,00
3.502,95	3.502,95	0,00	0,00
5.929,00	5.929,00	0,00	0,00
20.075,00	9.369,00	0,00	10.706,00
-20.075,00	-9.369,00	-3.011,00	-7.695,00
4.500,00	2.100,00	900,00	1.500,00
8.000,00	4.000,00	0,00	4.000,00
8.000,00	4.000,00	0,00	4.000,00
5.760,00	2.880,00	0,00	2.880,00
5.065,00	2.532,00	0,00	2.533,00
1.600,00	800,00	0,00	800,00
2.374,31	1.000,31	0,00	1.374,00
4.850,00	486,00	0,00	4.364,00

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
Golfkar Bringo Ezgo PM-2	2021	KTA	5
Henra aanhangwagen 3-zijdige kipper 63-WZ-GZ	2021	Midden	5
Gehl AL340 kniklader TGP-52-P	2021	KTA	5
Ruwterrein maaier AS 65 2T ES	2021	Zuid	5
trekker New Holland Boomer 50 KTA	2021	KTA	5
SUBTOTAAL:			
INVENTARIS KASTEELTUINEN			
Inventaris Kasteeltuinen	2012		1
- deel buitengebruik gesteld en afgevoerd			
Kassaserver HP Proliant	2018		5
[Percom en ondersteuning de Haan]			
Miko koffiemachine Cimbali S30 4 stuks	2018		5
Miko Cimbali S30 Cool unit 2 stuks	2018		5
Miko Fridge Module 4 liter 2 stuks	2018		5
Miko Cimbali M1 Milk 2 stuks	2018		5
Miko melkopschuimer Lattiz	2018		5
Miko heetwaterapparaat BRAV HWA	2018		5
Miko Jaski chocomel hot dispenser enduro	2018		5
GGM Gastro International ijsmachine	2021		5
SUBTOTAAL:			
TOTAAL-GENERAAL :			

In 2021 buiten gebruik gestelden bedrijfsmiddelen :
Deel inventaris Kasteeltuinen uit 2012

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING T/M 2020	AFSCHRIJVING 2021	BOEKWAARDE PER 31-12-21
5.000,00	0,00	0,00	5.000,00
4.195,21	0,00	705,21	3.490,00
19.000,00	0,00	1.400,00	17.600,00
3.305,76	0,00	200,76	3.105,00
26.945,00	0,00	1.300,00	25.645,00
156.060,10	75.263,13	1.494,97	79.302,00
95.000,00	95.000,00	0,00	0,00
-45.700,00	-45.700,00		
3.579,00	1.980,00	0,00	1.599,00
32.000,00	16.535,00	0,00	15.465,00
2.700,00	1.395,00	0,00	1.305,00
500,00	260,00	0,00	240,00
2.500,00	1.290,00	0,00	1.210,00
1.595,00	823,00	0,00	772,00
750,00	390,00	0,00	360,00
1.210,00	624,00	0,00	586,00
3.657,90	0,00	0,00	3.657,90
97.791,90	72.597,00	0,00	25.194,90
2.412.503,36	660.556,09	126.915,09	1.625.032,18

BIJLAGE C1

PROJECTENLIJST JAARREKENING

2021

NUMMER	PROJECTOMSCHRIJVING	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-21
2011.059	Edelhertenproject	85.973,92	203.228,16	117.254,24
2013.017	Anstel Vallei Natuurgebied	378.248,74	642.715,79	264.467,05
2013.023	Inrichting Lus van Linne	0,00	300.000,00	300.000,00
2016.013	Intereg V.A. Natuur- en Bosbrandpreventie	19.684,00	1.920,00	-17.764,00
2016.024	Smalbroek	0,00	3.600,00	3.600,00
2016.025	Inrichting AZC-terrein Venlo	101.086,19	146.924,92	45.838,73
2017.010	Reigersbroek POP3 inrichting	983.718,95	726.433,68	-257.285,27
2017.029	Inrichting en beheer Marienwaard	26.761,63	84.846,56	58.084,93
2018.036	Elsloo Park en botanische tuin	237.352,27	347.550,04	110.197,77
2019.021	Herintroductie en advies zeldzame akkerplanten	42.065,47	20.887,18	-21.178,29
2019.023	Geelbuikvuurpad Voortplantingswateren	33.352,60	28.667,43	-4.685,17
2019.028	Leefgeb. Kamsalamander en geelbuikvuurpad	81.520,83	44.859,11	-36.661,72
2019.038	Sarsven en Banen Communicatie Natura 2000	9.927,66	20.475,00	10.547,34
2019.040	LIFE BOVAR Bemelerberg en Geuldal	28.804,08	10.018,20	-18.785,88
2020.012	Inrichting percelen Eys Elisabeth Strouven	50.702,04	890.539,00	839.836,96
2020.013	NP de Maasduinen Kwaliteitsimpuls 2019	10.501,73	8.437,50	-2.064,23
2020.014	Inrichting percelen Stiemensweg Gennepe he	7.787,56	16.629,48	8.841,92
2020.015	Aanleg plekken voor wilde bijen	38.809,68	41.986,16	3.176,48
2020.016	Stein versterking historisch parkaanleg	20.203,79	0,00	-20.203,79
2020.019	Aanplant bos	285.046,39	477.400,00	192.353,61
2020.023	Buitentuin Kloosterhof Incl. schuurtje	32.309,90	0,00	-32.309,90
2020.025	Natuurcompensatie Betanië	61.119,79	106.855,50	45.735,71
2020.026	Natuurcompensatie Hagen en gem Leudal	7.244,92	7.513,75	268,83
2021.003	Inrichting 7 ha natuur landgoed Rozendaal	7.052,41	0,00	-7.052,41
2021.006	Bosaanplant Weerterbos	38.721,64	151.305,00	112.583,36
2021.008	Bruine eikenpage Ophovense zandberg	39.719,05	98.950,60	59.231,55
2021.010	Impuls natuur Kanaalmond	3.840,99	50.000,00	46.159,01
2021.013	Natuurontwikkeling Lommerbroek	15.100,40	0,00	-15.100,40
2021.018	Inrichting Vliegenkamp	13.679,35	5.508,75	-8.170,60
2021.020	Natuurontwikkeling Vreewater Zuid voorbereidingskosten	3.447,00	0,00	-3.447,00
2021.021	SKNL Lichte inrichting	7.564,00	0,00	-7.564,00
2021.022	Boscompensatie RWS	427,00	0,00	-427,00
2021.024	Aanplant bos 2	6.042,00	0,00	-6.042,00
2021.028	Boscompensatie Canon	2.135,00	64.298,10	62.163,10
2021.029	Herstel graften Klingeleberg	122,00	0,00	-122,00
2021.032	Compensatie Maaslijn bruine eikenpage	726,61	0,00	-726,61
2021.033	Vlootbeek donkerpimpernel	3.153,70	0,00	-3.153,70
SUBTOTAAL		2.683.953,29	4.501.549,91	1.817.596,62

NUMMER	DHZ PROJECTEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-21
2018.025	Grondverwerving Zwart Water DHZ	3.955,73	0,00	-3.955,73
2018.026	Inrichting Zwart Water DHZ	168,00	0,00	-168,00
2018.027	Grondverwerving Dubbroek DHZ	2.964,85	0,00	-2.964,85
2018.028	Inrichting Dubbroek DHZ	38.315,15	0,00	-38.315,15
2018.029	Grondverwerving Beesels Broek	16.532,03	0,00	-16.532,03
2018.030	Inrichting Beeselsbroek	200.701,11	0,00	-200.701,11
2018.031	Grondverwerving Kaldenbroek DHZ	748,50	0,00	-748,50
2018.032	Kaldenbroek inrichting DHZ	748,00	0,00	-748,00
2018.033	Grondverwerving Roeventerpeel DHZ	1.855,54	0,00	-1.855,54
	SUBTOTAAL	265.988,91	0,00	-265.988,91
GEBOUWEN				
2013.009	Nieuw Ehrenstein restauratie	371.906,08	1.951.651,12	1.579.745,04
2013.025	Sub. Project Nieuw Ehrenstein	1.376.440,15	0,00	-1.376.440,15
2013.016	Klaren Anstel Anstel Vallei	147.343,03	228.166,80	80.823,77
2019.006	Hoogcruts Restauratie impuls Rijk Srr 2018 [incl. toiletten]	1.151.355,22	743.334,63	-408.020,59
2019.016	Nieuw Ehrenstein Srr 2018	3.285.296,31	2.000.464,00	-1.284.832,31
2019.042	Nieuw Ehrenstein SRR 2019	1.286.035,48	1.518.760,00	232.724,52
2019.043	Nieuw Ehrenstein Installaties	1.805.099,24	32.600,00	-1.772.499,24
2019.050	Bouwhistorisch onderzoeken, afronding Hoogcruts	8.620,00	0,00	-8.620,00
2020.001	Beijlshof 1e fase restauratie	492,52	0,00	-492,52
2020.002	Kaldenbroek Huis renovatie	502.633,92	146.346,54	-356.287,38
2020.003	Grathemermolen 1e fase restauratie	67.322,25	16.424,43	-50.897,82
2020.027	Tuin Kaldenbroek	72.801,56	0,00	-72.801,56
GEBOUWEN OVERIGE				
2019.019	Herbestemming Beylshof	57.076,41	36.750,00	-20.326,41
2020.008	Herbestemming Kasteel Arcen	21.897,44	17.500,00	-4.397,44
2020.009	Stokshof	4.114,00	0,00	-4.114,00
2020.022	Herbestemming KTA poortgebouw Tiendschuur	5.717,42	14.011,00	8.293,58
2019.026	Bruggen SLL [2019 = zuid]	47.712,19	0,00	-47.712,19
2019.029	Birven schuur extra douche/toilet	42.974,59	0,00	-42.974,59
2021.002	Heerenhof garage	5.000,00	0,00	-5.000,00
2022.001	Historische tuin Montfort - realisatie paviljoen	0,00	794,00	794,00

NUMMER	BRIM PROJECTEN GROEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-21
2016.030	Historische tuin Elsloo BRIM 2017-2022	259.711,35	79.186,64	-180.524,71
2016.032	Fort Hazepoot en Landweer Grote Heide 2017-2022	11.449,04	4.500,00	-6.949,04
2018.013	Frankenhofmolen 3 stuwmeren BRIM 2018-2023	24.763,58	9.216,00	-15.547,58
2019.005	Park Bleijenbeek	55.110,94	26.468,00	-28.642,94
2020.109	Kloosterterrein Barbarasweerd	3.117,48	3.268,00	150,52
2020.110	Grafheuvel Hamert	177,87	748,00	570,13
2020.111	Stalberg Hamert	177,87	584,00	406,13
2020.112	Grafheuvel Jammerdal 6x	1.599,43	2.684,00	1.084,57
2020.113	Grafheuvel Jammerdal	315,28	566,00	250,72
2020.114	Historische Buitenplaats Neercanne	38.264,48	56.525,75	18.261,27
2021.109	Groene Brim Kasteel Arcen	38.791,90	57.066,37	18.274,47
2021.023	Hoogcruts tuinaanleg 1 ^e fase	1.605,80	8.068,00	6.462,20

NUMMER	BRIM PROJECTEN ROOD	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-21
2013.007	Cottessen 9 BRIM 2013-2018	31.445,49	32.630,14	1.184,65
2015.002	Frankenhof BRIM 2015-2020	39.494,42	39.000,00	-494,42
2015.003	Puthuis Gloriëtte Hoogcruts BRIM 2015-2020	877.413,41	432.997,65	-444.415,76
2015.004	Witterermolen BRIM	52.165,54	39.000,00	-13.165,54
2015.005	Restauratie Terrasmuren Neercanne BRIM 2015-2020	82.422,42	35.643,60	-46.778,82
2015.006	Tuin- en parkaanleg Neercanne BRIM 2015-2020	19.310,87	22.677,65	3.366,78
2015.008	Hoofdgebouw Kasteel Elsloo BRIM 2015-2020	155.083,42	69.381,05	-85.702,37
2016.027	Theekoepel Inaborg Brim 2015-2020	7.033,60	3.673,00	-3.360,60
2016.028	Standerdmolen Urmond BRIM 2017-2022	18.413,51	34.500,00	16.086,49
2016.029	Kasteel Arcen Tiendschuur BRIM 2015-2020	7.623,25	6.393,00	-1.230,25
2016.031	Ruïne Stein BRIM 2017-2023	45.267,69	37.043,00	-8.224,69
2018.011	Kasteel Arcen Hoofdgebouw BRIM 2018-2023	129.129,63	132.372,00	3.242,37
2018.012	Kasteel Arcen brug en kademuren BRIM 2018-2023	17.231,76	41.832,00	24.600,24
2018.014	Hoogcruts Kapel BRIM 2018-2023	32.384,10	11.072,00	-21.312,10
2018.015	Hoogcruts Landhuis BRIM 2018-2023	75.364,71	16.472,00	-58.892,71
2018.016	Hoogcruts Tuinmuur BRIM 2018-2023	27.819,89	7.112,00	-20.707,89
2018.017	Boerderij Schrevenhof BRIM 2018-2023	21.208,73	8.120,00	-13.088,73
2018.018	Ruïne Bleijenbeek	65.714,54	17.623,00	-48.091,54
2019.001	Wymarsche watermolen	11.321,35	25.500,00	14.178,65
2019.002	Grathemermolen BRIM 2019-2024	18.421,32	25.500,00	7.078,68
2019.003	Torenmolen Gronsveld	25.204,77	25.500,00	295,23
2019.004	JanssenMeule	114.878,93	67.500,00	-47.378,93
2020.101	Van Tienhovenmolen BRIM 2020-	135.330,73	57.779,12	-77.551,61
2020.102	Kasteel Arcen boogbrug BRIM 2020-	1.956,00	3.024,00	1.068,00
2020.103	Kasteel Arcen Brug en Kade BRIM 2020-	3.114,00	24.948,00	21.834,00
2020.104	Kasteel Arcen Poortbrug	11.550,02	27.270,00	15.719,98
2020.105	Kasteel Arcen Koetshuis	16.237,30	4.698,00	-11.539,30
2020.106	Kaldenbroek Hoofdhuis	16.374,33	14.472,00	-1.902,33
2020.107	Cottessen 3 Boerderij	7.589,29	6.184,00	-1.405,29
2020.108	Cottessen 9 Boerderij	6.781,73	5.508,00	-1.273,73
2021.101	Oude Pastorie BRIM 2021-2026	1.696,95	4.983,00	3.286,05
2021.102	Frankenhof BRIM 2021-2026	11.157,16	11.223,00	65,84
2021.103	Witterermolen BRIM 2021-2026	1.973,74	5.400,00	3.426,26
2021.104	Goedenraad Bijgebouwen BRIM 2021-2026	1.221,76	8.724,00	7.502,24
2021.105	Goedenraad Kas BRIM 2021-2026	0,00	244,00	244,00
2021.106	Kasteel Elsloo bouwkundig BRIM 2021-2026	83.955,02	35.242,00	-48.713,02
2021.107	Kasteel Neercanne terrasmuren BRIM 2021-2026	644,84	9.798,00	9.153,16
2021.108	Kasteel Neercanne vijvermuren BRIM 2021-2026	393,25	11.961,00	11.567,75

NUMMER	KASTEELTUINEN ARCEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-21
2016.003	Archiefonderzoek Kasteel Arcen	14.176,00	13.643,64	-532,36
2019.020	Kasteel Arcen onderhoud installaties vervolg	10.297,15	0,00	-10.297,15
2020.011	Overige investeringen Kasteeltuinen 2020	165.203,55	0,00	-165.203,55
2021.001	Overige investeringen Kasteeltuinen 2021	48.886,87	3.000,00	-45.886,87
	SUBTOTAAL	13.107.815,87	8.335.327,13	-4.772.488,74
	TOTAAL	16.057.758,07	12.836.877,04	-3.220.881,03
OVERIGE PROJECTEN NATUURTERREINEN/GEBOUWEN/AANKOPEN				
5100	Projecten BTW reserve Gebouwen		100.000,00	100.000,00
5008	Meerjarenovereenkomst aankopen Provincie Jaarschijf 2015	3.833.384,35	3.447.034,20	-386.350,15
5011	Projecten aankopen provincie DHZ/SKNL	667.088,61	328.086,95	-339.001,66
5012	Projecten PAS maatregelen jaarschijven 2018-2021	1.786.605,90	1.231.374,29	-555.231,61
	TOTAAL	22.344.836,93	17.943.372,48	-4.401.464,45

BIJLAGE C2

PROJECTEN AFGEROND IN 2021

NUMMER	NATUURTERREINEN	UITV.-KOSTEN	BATEN OVERHEDEN	BATEN VERBONDEN ORGANISATIES
2012.002	<i>Kleine landschapselementen WM</i>	163.538,17		
2018.038	<i>NP de Maasduinen Kwaliteitsimpuls 2018</i>	40.485,66	22.901,00	
2020.010	<i>Inrichting percelen Heuloërbroek</i>	4.861,92		
2012.007	<i>Historische buitenplaats Neercanne 2014-2019</i>	303.141,75	167.543,73	
2014.017	<i>Archeologische monumenten Nrd BRIM 2013-2018</i>	17.716,14	11.146,00	
2015.001	<i>Groene Brim Historische tuinaanleg KA 2015-2020</i>	216.531,75	124.772,00	
2020.201	<i>Bemelerberg PAS 2020</i>	614.463,55	614.463,55	
2020.202	<i>Boshuizerbergen PAS 2020</i>	95.746,82	95.746,82	
2020.203	<i>Geuldal PAS 2020</i>	302.787,60	302.787,60	
2020.204	<i>Maasduinen PAS 2020</i>	497.718,73	497.718,73	
2020.205	<i>Roerdal PAS 2020</i>	6.509,87	6.509,87	
2020.206	<i>Pietersberg _ Jekerdal PAS 2020</i>	11.527,67	11.527,67	
2020.207	<i>Sarsven en de Banen PAS 2020</i>	35.456,22	35.456,22	
2020.208	<i>Weerterbos PAS 2020</i>	47.838,15	47.838,15	
2020.209	<i>Onderzoek N2000 graslanden</i>	33.111,65	33.111,65	
	TOTAAL NATUURTERREINEN	2.391.435,65	1.971.522,99	0,00
GEBOUWEN				
2015.021	<i>Frankenhofmolen ketelhuis</i>	183.199,25		
2016.002	<i>Bezoekerscentrum Kasteel Elsloo</i>	8.454,85		
2017.024	<i>Kaldenbroek schuur verbouwen</i>	362.944,62	13.891,00	
2018.010	<i>Groote Heide aanpassing tbv horeca</i>	317.871,08	60.489,53	38.000,00
2021.012	<i>Sloop stallen Verhaegh</i>	33.010,69		
2012.004	<i>Wymarsche watermolen BRIM 2013-2018</i>	47.881,41	32.868,89	
2012.005	<i>Janssenmolen Oirsbeek BRIM 2013-2018</i>	145.689,05	54.250,00	
2013.002	<i>Van Tienhovenmolen BRIM 2013-2018</i>	52.507,36	32.320,89	
2013.005	<i>Kaldenbroek BRIM 2013-2018</i>	55.913,54	32.017,22	
2013.006	<i>Cottessen 3 BRIM 2013-2018</i>	29.076,16	15.480,00	
2013.007	<i>Cottessen 9 BRIM 2013-2018</i>	31.323,49	11.759,88	
2015.016	<i>Torenmolen Gronsveld BRIM 2013-2018</i>	120.966,82	40.000,00	
2018.022	<i>Dienstencentrum Kasteeltuinen Arcen vervolg</i>	24.122,96		
2020.018	<i>KTA vervangen ketels en aanpassing stookhokken</i>	121.239,78		
	TOTAAL GEBOUWEN	1.534.201,06	293.077,41	38.000,00
	TOTAAL			
	NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN	3.925.636,71	2.264.600,40	38.000,00

Limburgs Landschap · JAARVERSLAG 2021

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

**Aan:
de raad van
toezicht van
Stichting
Limburgs Land-
schap, Stichting
Robur en Land-
bouwbedrijf
Limburgs Land-
schap B.V.**

Ons oordeel

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2021 van Stichting het Limburgs Landschap gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting het Limburgs Landschap per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de in Nederland geldende *RJ-Richtlijn 650 Verslaggeving Fondswervende Instellingen*.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2021;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2021; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting het Limburgs Landschap zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten [ViO] en andere voor de opdracht

relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants [VGBA].

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuursverslag
- Bijlage A
- Bijlage B
- Bijlage C1
- Bijlage C2

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ650.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weer- geven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende *RJ-Richtlijn 650 Verslaggeving Fondswervende Instellingen*. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informa-

tie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenhang, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde

toelichtingen in de jaarrekening.

Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.

Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

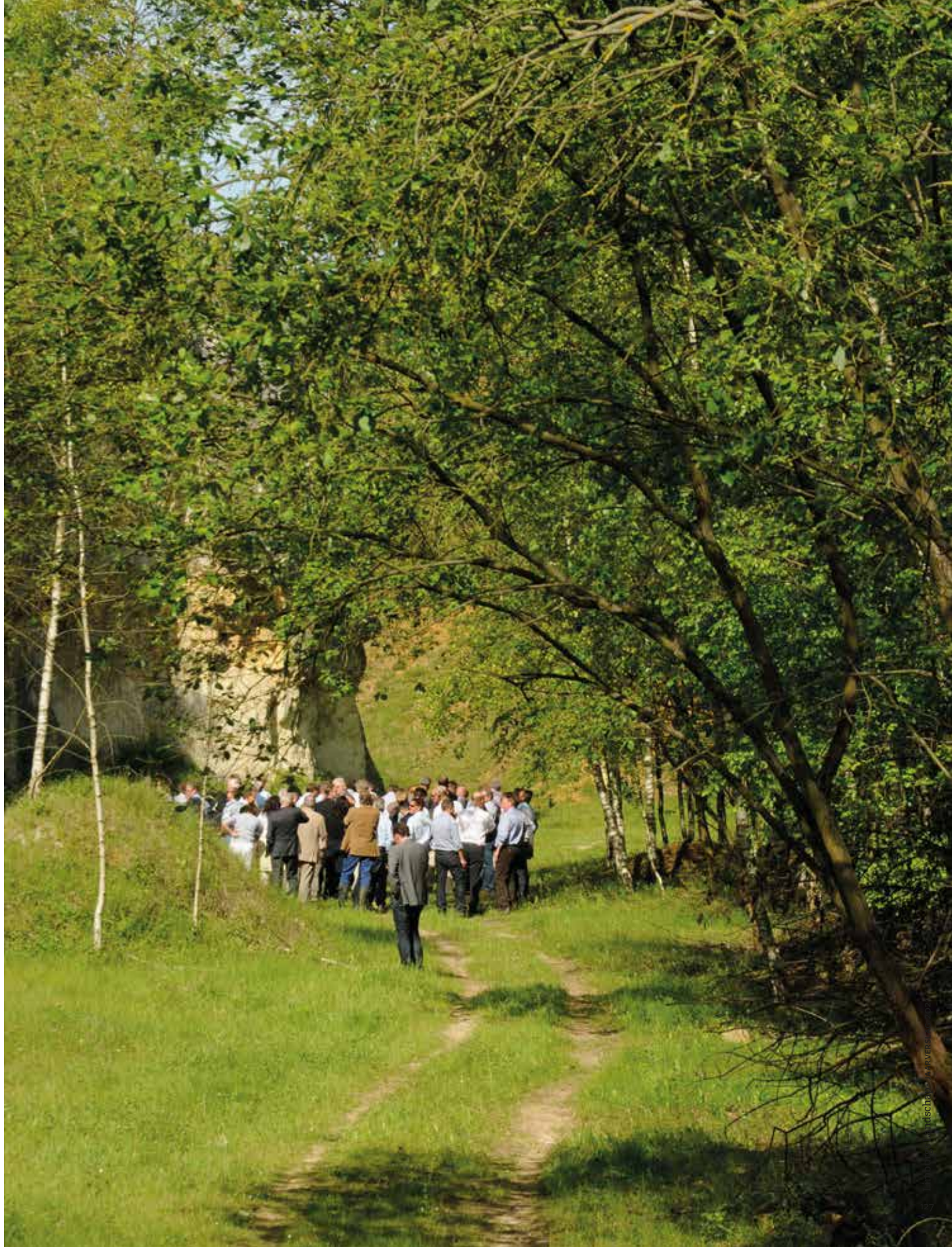
Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Venray, 8 juni 2022

Crowe Contour
R.P.H. Klinkers
Registeraccountant

BEGROTING 2022

	STAAT VAN BATEN EN LASTEN	Begroot
BATEN	· Baten van Particulieren	657.500
	· Baten van loterijorganisaties	937.500
	· Baten van subsidies van overheden	6.060.387
	· Baten van verbonden organisaties	70.000
	· Baten van andere organisaties zonder winststreven	0
	Som van de geworven baten	7.725.387
	· Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten	4.824.400
	· Overige baten en lasten	0
	SOM DER BATEN	12.549.787
LASTEN	Besteed aan doelstellingen	
	· Aankoop natuurterreinen	1.947.586
	· Projecten natuurterreinen/gebouwen	3.031.136
	· Beheer natuurterreinen/gebouwen	6.447.706
	· Voorlichting en belangenbehartiging	779.196
		12.205.625
	Wervingskosten	
	· Wervingskosten	177.528
	Beheer en administratie	
	· Kosten beheer en administratie	438.273
	SOM DER LASTEN	12.821.425
	Saldo voor financiële baten en lasten	-271.638
	Saldo voor financiële baten en lasten	-30.400
	Saldo financiële baten en lasten	306.000
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	3.962

Het
Limburgs
Landschap

Rijksstraatweg 1
5943 AA Lomm